

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagstiftning om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att det stiftas en lag om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden. Dess tillämpningsområde omfattar delgivning av stämningar, kallelser och beslut samt andra handlingar i straffrättsliga ärenden, hörande av vittnen, sakkunniga och parter och annan bevisupptagning, åtgärder för väckande av åtal samt utlämnande av uppgifter ur straffregistret för behandlingen av straffrättsliga ärenden. Den förslagen gäller också sådan annan internationell rättshjälp som behövs för behandlingen av straffrättsliga ärenden. Lagen skall dock inte gälla utlämnande med anledning av brott, överföring av personer som dömts till frihetsstraff eller verkställighet av utdömda straffrättsliga påföljder i en annan stat än den där den har utdömts.

Då finska myndigheter lämnar rättshjälp på begäran av en utländsk myndighet är huvudregeln enligt förslaget att rättshjälpen skall lämnas med iakttagande av förfarandet enligt finsk lag. Om begäran om rättshjälp innebär ett visst särskilt förfarande, kunde också detta iakttas, om det inte kan anses strida mot finsk lag. Användningen av tvångsmedel och förutsättningarna för sådana bestäms dock alltid enligt finsk lag.

Enligt den förslagna lagen skall de finska myndigheterna lämna rättshjälp på begäran av en utländsk myndighet, oberoende av om det mellan Finland och staten i fråga finns ett gällande fördrag, och det krävs inte heller att denna stat annars skall lämna myndigheterna i Finland motsvarande rättshjälp. En utländsk domstol, åklagarmyndighet eller annan myndighet som behandlar straffrättsliga ärenden kunde sända begäran om rättshjälp antingen till justitieministeriet, som fungerar som central myndighet, eller direkt till den myndighet i Finland som är behörig att uppfylla begäran.

Till utländska myndigheter kunde begäran

om rättshjälp framställas av justitieministeriet, domstolarna, åklagarmyndigheterna samt förundersökningsmyndigheterna. Kontakterna med de utländska myndigheterna sköts enligt den andra statens rättsordning och enligt eventuella fördrag mellan Finland och denna stat. Enligt lagförslaget kunde en begäran om rättshjälp som framställts av någon av de ovan nämnda finska myndigheterna sändas till den utländska myndighet som är behörig att ta emot den, antingen via justitieministeriet, som är central myndighet eller direkt genom den begärande myndighetens försorg, om rättsordningen i den mottagande staten tillåter sådana kontakter.

Därtill föreslås att lagen om internationellt samarbete vid verkställighet av frihetsstraff (21/87) ändras så att till lagen fogas stadganden om verkställighet i Finland av förverkandepåföljd som dömts ut av en utländsk domstol samt om anförtroende av verkställigheten av en förverkandepåföljd som dömts ut av en domstol i Finland åt en främmande stat. Samtidigt föreslås att lagens rubrik ändras till lag om internationellt samarbete vid verkställighet av vissa straffrättsliga påföljder. I samband med de ovan nämnda lagförslagen föreslås att tvångsmedelslagen ändras så att i den tas in stadganden om verkställighet av skingringsförbud och kvarstad för säkerställande av en förverkandepåföljd som har dömts ut eller kommer att dömas ut i en främmande stat och om verkställande av beslag som med anledning av begäran om rättshjälp från en främmande stat sker i syfte att anskaffa bevis eller att säkerställa verkställigheten av en förverkandepåföljd.

Lagförslagen har samband med den av Föränta Nationerna den 19 december 1988 godkända konventionen mot olaglig hantering av narkotika och psykotropa ämnen, som Finland

har undertecknat den 8 februari 1989 samt med Europarådets konvention om av den 8 november 1990, som Finland har undertecknat den 25 september 1991. Konventionerna skall för Finlands del träda i kraft under år 1993.

Avsikten är att lagarna skall träda i kraft samtidigt som den ovan nämnda, av Förenta

Nationerna godkända konventionen. Avsikten är dock att lagen om upphävande av lagen om inkallande av svarande i brottmål till domstol i annat nordiskt land skall träda i kraft omedelbart efter att den har antagits och blivit stadfäst.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sida		Sida
ALLMÄN MOTIVERING	4	1.1. Lag om internationell rättshjälp i straff-	
1. Gällande lagstiftning	4	rättsliga ärenden	28
1.1. Den interna lagstiftningen i Finland	4	1 kap. Allmänna stadganden	28
1.2. Rättshjälp i de nordiska länderna	5	2 kap. Lämnande av rättshjälp	34
1.3. Den europeiska konventionen om inbördes		3 kap. Särskilda stadganden om lämnan-	
rättshjälp i brottmål	7	de av rättshjälp	40
1.4. Bilateral avtal	11	4 kap. Särskilda stadganden om begäran	
2. Bedömning av nuläget	12	om rättshjälp som riktas till främ-	
3. Syftet med reformen	13	mande stater	43
4. Propositionens beredning	14	5 kap. Närmare stadganden och bestäm-	
5. Huvudpunkterna i propositionen	14	melser samt lagens ikraftträdande .	44
5.1. Lagen om internationell rättshjälp i straff-		1.2. Lagen om upptagande av bevisning i	
rättsliga ärenden	14	brottmål inför utländsk myndighet samt	
5.2. Lagen om internationellt samarbete vid		om handräckning åt utländsk myndighet i	
verkställighet av vissa straffrättsliga		dylika mål	45
påföljder	17	1.3. Lagen om inkallande av svarande i brott-	
5.3. Tvångsmedelslagen	18	mål till domstol i annat nordiskt land ..	45
6. Propositionens samband med internationella		1.4. Lagen angående godkännande av vissa	
avtal	19	bestämmelser i den europeiska konventio-	
6.1. Den europeiska konventionen om inbördes		nen om inbördes rättshjälp i brottmål samt	
rättshjälp i brottmål	19	om finsk och utländsk myndighets inbör-	
a) <i>Kravet på dubbel straffbarhet (artikel 2)</i>	20	des rättshjälp i brottmål i vissa fall	45
b) <i>Uppgifter ur straffregistret (artikel 13)</i> .	21	1.5. Rättegångsbalken	45
c) <i>Kontaktordning (artikel 15)</i>	21	1.6. Lagen om internationellt samarbete vid	
d) <i>Den nordiska överenskommelsen om del-</i>		verkställighet av frihetsstraff	46
<i>givning (artikel 15, stycke 7, artikel 20</i>		1.7. Tvångsmedelslagen	48
<i>och artikel 26, stycke 1)</i>	21	2. Närmare stadganden och bestämmelser	50
e) <i>Rannsakan och beslag (artikel 5, stycke</i>		3. Ikraftträdande	50
<i>1)</i>	22	LAGTEXTER	51
f) <i>Tid som krävs för delgivning av stämning</i>		1. Lag om internationell rättshjälp i straffrättsliga	
<i>(artikel 7, stycke 3)</i>	22	ärenden	51
g) <i>Judiciella myndigheter (artikel 24)</i>	23	2. Lag om upphävande av lagen om upptagande av	
h) <i>Artikel 25 stycke 3 i konventionen</i>	24	bevisning i brottmål inför utländsk myndighet	
i) <i>Artikel 25, stycke 1, 4 och 5 i konven-</i>		samt om handräckning åt utländsk myndighet i	
<i>tionen</i>	24	dylika mål	57
j) <i>Artikel 26 stycke i konventionen och</i>		3. Lag om upphävande av lagen om inkallande av	
<i>lagen om skyldighet att i vissa fall</i>		svarande i brottmål till domstol i annat nordiskt	
<i>inställa sig vid domstol i annat nordiskt</i>		land	57
land	25	4. Lag om ändring av lagen angående godkännande	
6.2. Tilläggsprotokollet till den europeiska		av vissa bestämmelser i den europeiska konven-	
konventionen	25	tionen om inbördes rättshjälp i brottmål samt om	
6.3. Förenta Nationernas konvention mot		finsk och utländsk myndighets inbördes rätts-	
olaglig hantering av narkotika och psyko-		hjälp i brottmål i vissa fall	58
tropa ämnen	26	5. Lag om ändring av rättegångsbalken	58
6.4. Konventionen om penningtvätt, rann-		6. Lag om ändring av lagen om internationellt	
sakan, beslag och förverkande	26	samarbete vid verkställighet av frihetsstraff ...	59
6.5. Överenskommelsen av den 26 april 1974		7. Lag om ändring av tvångsmedelslagen	61
mellan Finland, Danmark, Island, Norge		BILAGA	63
och Sverige om inbördes rättshjälp genom		Paralleltexter	63
delgivning och bevisupptagning	27		
7. Propositionens organisatoriska och ekonomiska			
verkningar	28		
DETALJMOTIVERING	28		
1. Motivering till lagförslagen	28		

ALLMÄN MOTIVERING

1. Gällande lagstiftning

1.1. Den interna lagstiftningen i Finland

I gällande lag i Finland finns ingen enhetlig lagstiftning om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden. Om *bevisupptagning* på rätts-hjälpsväg stadgas i lagen den 14 februari 1925 om upptagande av bevisning i brottmål inför utländsk myndighet samt om handräckning åt utländsk myndighet i dylika mål (52/25). Enligt denna lag kan en finsk domstol i ett brottmål bestämma att viss bevisning kan ske inför utländsk myndighet, och göra en framställning om saken hos den utländska myndigheten (1 och 2 §§). Därtill kan en finsk domstol på grund av ett avtal med en främmande stat lämna en judiciell myndighet i den främmande staten internationell rättshjälp i brottmål (4 och 5 §§). Vid förfarandet skall i tillämpliga delar iakttas lagen om samverkan mellan finska och utländska myndigheter vid rättegång samt om verkställighet i vissa fall av utländsk domstols beslut (171/21). Det egentliga tillämpningsområdet för denna sistnämnda lag omfattar internationell rättshjälp i tvistemål och ansökningsärenden. Både då rättshjälp lämnas en utländsk myndighet och då framställning om bevisupptagning görs till en utländsk myndighet har kontaktordningen i lagen reglerats så att framställning i regel skall översändas genom utrikesministeriet.

Om *delgivning av stämning eller kallelse* utomlands i brottmål stadgas i 11 kap. 22 a § rättegångsbalken (520/75), enligt vilken stämningen eller kallelsen utfärdas av härads-hövdingen eller rådstuvurättens ordförande. Angående begäran om stämning eller kallelse och dess sändande till en utländsk myndighet gäller i tillämpliga delar vad som stadgas om stämning i tvistemål. Enligt 12 § i samma kapitel skall en stämning i tvistemål genom domarens försorg på det sätt som stadgas särskilt sändas till myndigheten i det land där svaranden vistas, för att tillställas honom. Vid delgivningsförfarandet skall iakttas vad som stadgas i 12—14 §§ förordningen om ömsesidig rättshjälp vid delgivning av handlingar i mål och ärenden av privaträttslig natur (211/82). Den handling som skall delges sänds enligt 14 § 2 mom. till den utländska myndigheten genom

förmedling av utrikesministeriet, om inte annat är avtalat eller stadgat.

Om *delgivning av vittneskallelse* i en främmande stat stadgas i 17 kap. 26 a § rättegångsbalken, enligt vilken kallelsen utfärdas av härads-hövdingen eller rådstuvurättens ordförande. Kallelsen skall på domarens försorg för delgivning sändas till myndigheten i det land där vittnet vistas, på det sätt som därom särskilt är överenskommet. I paragrafens 3 mom. stadgas också att mot ett vittne som efter att i utlandet ha delgivits en kallelse uteblir från domstolen får tvångsmedel användas endast, om därom särskilt har stadgats eller överenskommits eller om vittnet befinner sig i Finland. Detta stadgande lämnar i någon mån rum för tolkning, men avsikten torde ha varit att slå fast att en finsk domstol inte får rikta de påföljder som nämns i 17 kap. 36 och 39 §§ (böter, vite, ersättande av rättegångskostnader) mot ett vittne som på rättshjälpsväg delgivits en kallelse, med anledning av att han trots kallelsen inte infinner sig i Finland, och att dessa stadganden inte heller kan tillämpas enbart på den grund att ett vittne som inte hört sammat en kallelse fivilligt kommer till Finland efter det att ärendet är slutbehandlat. Det finns inga stadganden om inkallande av sakkunniga från ett annat land för att höras vid en domstol i Finland.

I den gällande lagstiftningen i Finland finns inga allmänna stadganden om hur en *kallelse eller stämning i brottmål* som utfärdats av en utländsk myndighet *skall delges i Finland* eller ens om huruvida man i Finland överhuvudtaget på begäran av en utländsk myndighet kan lämna rättshjälp för att delge ett meddelande i ett brottmål.

I gällande lagstiftning saknas dels allmänna stadganden om hur en förverkandepåföljd som bestämts av en utländsk domstol skall verkställas i Finland, dels stadganden om hur en förverkandepåföljd som dömts ut av en finsk domstol skall anförtros en främmande stat för verkställighet. Inte heller finns det stadganden om förutsättningarna för användningen av tvångsmedel på begäran av en utländsk myndighet för inhämtande av bevis eller för säkerställande av en förverkandepåföljd som i den staten har dömts ut eller kommer att dömas ut.

1.2. Rättshjälp i de nordiska länderna

Frågan om rättshjälp i straffrättsliga ärenden är till vissa delar reglerad genom särskilda stadganden som gäller endast för de nordiska relationerna. Dessa gäller delgivning, bevisupptagning och skyldigheten att infinna sig vid en domstol i ett annat nordiskt land samt verkställigheten av en dom i ett brottmål i ett nordiskt land.

Beträffande *bevisupptagning och delgivning* har mellan Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige den 26 april 1974 ingåtts en överenskommelse om inbördes rättshjälp genom delgivning och bevisupptagning (FördrS 26/75). Överenskommelsen innehåller bestämmelser om kontaktordningen, språk samt kostnaderna för rättshjälpen. Där ingår dock inte bestämmelser som förpliktar de avtalslutande parterna, de nordiska länderna, att lämna varandra rättshjälp i de ärenden som faller inom överenskommelsens tillämpningsområde. Närmare stadganden om tillämpningen av överenskommelsen ingår i förordningen om inbördes rättshjälp mellan de nordiska länderna genom delgivning och bevisupptagning (470/75). Inte heller förordningen förpliktar de finska myndigheterna till delgivning eller att sköta bevisupptagning enligt begäran.

Enligt förordningen verkställs en delgivning som begärts av en myndighet i ett annat nordiskt land av den länsstyrelse inom vars verksamhetsområde den som söks för delgivning är bosatt eller vistas. Delgivningen verkställs av stämmingsmannen på förordnande av länsstyrelsen. Om begäran om delgivning har kommit till någon annan myndighet än den ovan nämnda länsstyrelsen, skall den vidarebefordras till den behöriga länsstyrelsen. En finsk myndighets begäran om delgivning i ett annat nordiskt land sänds direkt till den myndighet i respektive nordiska land som är förordnad att lämna rättshjälp vid delgivning. I Sverige är det länsstyrelsen som är den behöriga myndigheten, i de övriga nordiska länderna är det i allmänhet underrätten. Enligt vedertagen praxis vid tillämpningen av överenskommelsen kan begäran dock också skickas till justitieministeriet i landet i fråga, om man inte känner till vilken myndighet som är behörig att sköta delgivningen.

Bevisupptagning på begäran av ett annat nordiskt land sker i den domstol som anges i 2§ lagen om samverkan mellan finska och

utländska myndigheter vid rättegång samt om verkställighet i vissa fall av utländsk domstols beslut. Framställning om bevisupptagningen görs av domstolen och begäran sänds direkt till den domstol eller övriga myndighet som är behörig i det andra nordiska landet.

De frågor som gäller *skyldighet att infinna sig vid domstol i Norden* regleras genom en enhetlig lagstiftning som införts i Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige. Denna lagstiftning har sin väsentliga betydelse i att den förpliktar vittnen och vissa andra personer som omfattas av lagen att på kallelse infinna sig vid domstol i ett annat nordiskt land.

I Finland ingår stadgandena om detta samnordiska arrangemang i lagen om skyldighet att i vissa fall inställa sig vid domstol i annat nordiskt land (349/75). Lagen innehåller detaljerade stadganden om inkallande av vittnen och vissa andra personer från ett annat nordiskt land till domstol i Finland, om vittnes rätt att vägra att avge vittnesmål, om vittnes immunitet och om ersättningar och förskott som skall betalas till den inkallade, och därtill stadganden om skyldigheten att hörsamma en kallelse eller ett föreläggande som utfärdats av en domstol i Danmark, Island, Norge eller Sverige.

En kallelse som innebär en förpliktelse att enligt lagen i fråga infinna sig för att höras som vittne vid en i Finland anhängig rättegång kan utfärdas av allmän domstol. Som vittnen kan kallas personer som fyllt 18 år och är bosatta i Danmark, Island, Norge eller Sverige och som vistas i något av dessa länder. Därtill förutsätts det att vittnesutsagan skall kunna antas vara av väsentlig betydelse för sakens utredning och att det prövas vara av särskild vikt att personen hörs inför finsk domstol. I lagen stagas uttryckligen att man vid bedömandet av frågan huruvida ett vittne skall kallas måste beakta målets vikt och de olägenheter vittnet kan komma att orsakas genom resvägens längd eller annars.

Den som inkallats som vittne får ersättning enligt de grunder som stadgas i lagen om bestridande av bevisningskostnader med statens medel (666/72), och denna lag skall också tillämpas då man beslutar om återbetalning av bevisningskostnaderna till staten, då ett vittne har kallats på begäran av åklagaren eller av domstolen själv. Om en part har beviljats fri rättegång gäller beträffande återbetalning av bevisningskostnaderna vad som stadgas i lagen om fri rättegång (87/73).

Om ett vittne uteblir utan laga förfall kan påföljder enligt 17 kap. 36 och 39 §§ rättegångsbalken (böter, vite, ersättande av rättegångskostnader) riktas mot honom, och dessa påföljder är verkställbara i det nordiska land där personen i fråga bor eller vistas.

Lagens stadganden om inkallande av vittnen iaktas tillämpliga delar också då det anses att målsäganden i ett brottmål måste inkallas för att höras från ett annat nordiskt land. Också en målsägande kan inkallas för att höras under samma förutsättningar som ett vittne, varför det också i fråga om en målsägande förutsätts att det kan antas vara av väsentlig betydelse för sakens utredning att han hörs och att det prövas vara av särskild vikt att han hörs inför domstol just i Finland.

En i Finland bosatt person som vistas antingen i Finland eller i ett annat nordiskt land är skyldig att hörsamma en kallelse eller ett föreläggande som en domstol i Danmark, Island, Norge eller Sverige har utfärdat i enlighet med motsvarande samnordiska lagstiftning i dessa länder. Inställeskyldigheten gäller också en person som är bosatt i ett annat nordiskt land men vistas i Finland. Inställeskyldigheten förstärks av att böter, vite eller ersättande av rättegångskostnader som med anledning av utevaron dömts ut av en domstol i dessa stater på begäran kan verkställas i Finland. Vid verkställigheten av böter eller vite iaktas lagen om samarbete mellan Finland och de övriga nordiska länderna vid verkställighet av domar i brottmål (326/63). Däremot verkställs ett beslut i ett annat nordiskt land om ersättande av rättegångskostnader och återbetalning av förskott som utbetalats till vittnen eller sakkunniga i den ordning som finns stadgad i lagen om erkännande och verkställighet av nordiska domar angående privaträttsligt anspråk (588/77).

Om *inkallande av svarande i brottmål till domstol i annat nordiskt land* stadgas i lagen om inkallande av svarande i brottmål till domstol i annat nordiskt land (601/76). Lagen förpliktar de berörda myndigheterna i Finland att delge en kallelse eller ett föreläggande som utfärdats av domstol i Danmark, Island, Norge eller Sverige, varigenom en person som är bosatt i Finland eller ett annat nordiskt land och vistas i Finland kallas att svara i ett brottmål. Lagen innehåller inga stadganden om förfarandet vid delgivningen, om kontaktordning och språk, utan i dessa frågor iaktas överenskommelsen

mellan Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige om inbördes rättshjälp genom delgivning och bevisupptagning och förordningen ominbördes rättshjälp mellan de nordiska länderna genom delgivning och bevisupptagning.

En person som har kallats att svara i ett brottmål vid en domstol i ett annat nordiskt land är enligt lagen skyldig att efterkomma kallelsen. Om så inte sker och den domstol som utfärdat kallelsen med anledning härav dömer den inkallade till böter eller vite, kan denna påföljd verkställas i Finland i enlighet med lagen om samarbete mellan Finland och de övriga nordiska länderna vid verkställighet av domar i brottmål. Enligt ett uttryckligt stadgande i lagen kan en person som kallats att svara men inte hörsammat kallelsen tvingas inställas inför domstol i ett annat nordiskt land endast i den ordning som stadgas i lagen om utlämning för brott Finland och de övriga nordiska länderna emellan (270/60).

Kallelsen utfärdas av häradshövdingen eller rådstuvurättens ordförande med iakttagande av stadgandena i 11 kap. 22 a § rättegångsbalken om utfärdande av stämning som skall delges utom landet. I paragrafen anges inga särskilda förutsättningar för utfärdande av stämning i ett sådant fall.

Om en kallelse inte hörsammas bestäms påföljderna enligt rättegångsbalken. En svarande kan dock inte hämtas från ett annat nordiskt land annat än i den ordning som stadgats för utlämning för brott Finland och de övriga nordiska länderna emellan.

Därtill ingår i 12 kap. 24 a § rättegångsbalken ett bemyndigande att på basen av ömsesidighet genom förordning stadga i vilka fall tvångsmedel inte kommer till användning mot en sådan svarande i brottmål som i ett annat land skall delges stämning eller uppmaning att *inställa sig vid en finsk domstol*. I förordningeb in förbud i vissa fall mot användande av tvångsmedel mot svarande i brottmål (288/81), som utfärdats med stöd av denna paragraf, stadgas att mot en svarande i brottmål som i Danmark eller Norge skall delges stämning eller kallelse att inställa sig vid en finsk domstol, får tvångsmedel inte användas.

I de andra nordiska länderna finns ingen särskild nordisk lagstiftning som gäller inkallande av en svarande i brottmål från något nordiskt land till Finland.

Inom ramen för de nordiska relationerna regleras också *verkställigheten i Finland av en*

förverkandepåföljd som dömts ut i ett annat nordiskt land och överlåtandet av en i Finland utdömd förverkandepåföljd för *verkställighet i ett annat nordiskt land*. Stadganden om detta ingår i lagen om samarbete mellan Finland och de övriga nordiska länderna vid verkställighet av domar i brottmål (1—4 §§). Begäran om verkställighet av en förverkandepåföljd som dömts ut i ett annat nordiskt land framställs av den behöriga myndigheten i det nordiska land där utslaget givits, och i Finland beslutar justitieministeriet om begäran skall bifallas (24 §). Begäran bifalls således enligt prövning, även om man då lagstiftningen utarbetades utgick ifrån att verkställigheten i regel skall utföras då ett annat nordiskt land det begär. På motsvarande sätt kan en förverkandepåföljd som dömts ut av en domstol i Finland anförtros att verkställas i ett annat nordiskt land så att framställning om saken görs av justitieministeriet (27 § 1 mom.).

I lagen ingår däremot inte stadganden om verkställighet av tvångsåtgärder motsvarande t.ex. kvarstad och beslag i Finland, om sådana åtgärder har vidtagits i det nordiska land där brottmålet är anhängigt eller där förverkandepåföljden har dömts ut, för att säkerställa en framtida verkställighet av förverkandepåföljden i Finland. För att säkerställa verkställigheten av en förverkandepåföljd som vid en anhängig rättegång i ett annat nordiskt land kommer att dömas ut eller har dömts ut kan man inte heller i Finland på begäran av den behöriga nordiska myndigheten använda de tvångsmedel som nämns i tvångsmedelslagen, dvs. skingringsförbud, kvarstad eller beslag.

1.3. Den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål

Den inom Europarådet utarbetade europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål har ingåtts i Strasbourg den 20 april 1959 och den har internationellt trätt i kraft den 12 juni 1962. Finland anslöt sig till konventionen den 29 januari 1981 och den har godkänts genom en lag av den 23 maj 1980 (284/80) och införts genom en med stöd av lagen utfärdad förordning av den 24 april 1981 (287/81; FördrS 30/81).

Parter i konventionen är följande stater: Belgien, Danmark, Finland, Frankrike, Grekland, Island, Israel, Italien, Liechtenstein, Lux-

emburg, Nederländerna, Norge, Schweiz, Spanien, Storbritannien, Sverige, Tjeckoslovakien, Turkiet, Tyskland och Österrike (20).

Enligt artikel 1 i konventionen förbinder sig de fördragsslutande parterna att lämna varandra rättshjälp i *största möjliga utsträckning* i mål eller ärenden som rör beivrande av brott och som vid den tidpunkt då rättshjälpen begärs faller under den anmodande partens judiciella myndigheters jurisdiktion. Syftet med konventionen är således att göra det lättare för de fördragsslutande parterna att lämna varandra rättshjälp. Då konventionen bereddes strävade man också efter att så många som möjligt av de stater som deltagit i beredningsarbetet skulle kunna ansluta sig till den. Därför tillåter konventionen att en stat som ansluter sig till den gör förbehåll beträffande vilken eller vilka som helst av bestämmelserna i konventionen (art. 23 stycke 1). Enligt konventionen finns det en ömsesidighetsmekanism i samband med förbehållen: om en fördragsslutande part har gjort ett förbehåll kan den inte kräva att en annan part skall tillämpa bestämmelsen i fråga i vidare mån än den själv har godtagit bestämmelsen (art. 23 stycke 3). I konventionen förutsätts att förbehållen är temporära och görs i syfte att möjliggöra anslutning också för sådana stater vilkas lagstiftning, då frågan om anslutning till konventionen prövas, till vissa delar inte motsvarar de skyldigheter konventionen medför eller som, då de ansluter sig till konventionen, på förhand vill gardera sig mot eventuella oförutsedda situationer som kan uppstå vid tillämpningen av konventionen. Denna princip framgår av en uttrycklig bestämmelse i konventionen, enligt vilken en fördragsslutande part som gjort ett förbehåll skall återta detta så snart omständigheterna det medger (art. 23 stycke 2).

Utöver förbehållen tillåter vissa enskilda artiklar i konventionen förklaringar som begränsar den fördragsslutande partens skyldighet att lämna rättshjälp eller som anger de särskilda förutsättningar under vilka rättshjälp kan lämnas. Också i fråga om dessa förklaringar som begränsar rättshjälpen tillämpas reciprocitetsmekanismen (art. 5 stycke 2 och art. 16 stycke 2).

Enligt konventionen lämnas internationell rättshjälp för *behandlingen av brottmål*, om behandlingen av brottmålet vid den tidpunkt då rättshjälpen begärs hör till behörighetsområdet för de *judiciella myndigheterna* inom den

part som framställt begäran. Begreppet brottmål skall enligt konventionen ges en så vidsträckt innebörd att det omfattar inte bara förundersökning och motsvarande förfaranden, åtalsprövning och den egentliga rättegången i brottmål, utan också behandlingen av brottmålet efter rättegångens slut och behandlingen av de yrkanden som ansluter sig till brottmålet. Till behandlingen av brottmål hör således också t.ex. undanröjande eller återbrytande av en laga kraft vunnen dom i brottmål, benådningssärenden, ersättning till oskyldigt fängslade eller dömda samt skadestånd för brott i samband med brottmål, under förutsättning att behandlingen av ett sådant ärende är anhängig i den stat som framställt begäran.

Konventionen definierar inte närmare vad som avses med de fördragsslutande parternas judiciella myndigheter (judicialauthorities). Däremot ingår det en uttrycklig bestämmelse om att en fördragsslutande part i en förklaring kan ange vilka myndigheter den betraktar som judiciella myndigheter i den mening som avses i konventionen (art. 24). Enligt konventionen kan en framställning om rättshjälp göras endast av en judiciell myndighet, och den part som tagit emot begäran är skyldig att lämna rättshjälp endast då framställningen gjorts av en sådan myndighet i den anmodande staten som med beaktande av en eventuell förklaring av denna stat kan betraktas som judiciell myndighet i den mening som avses i konventionen. För lämnande av rättshjälp finns däremot inte begränsningar som innebär att den fördragsslutande part som tagit emot begäran skulle vara skyldig att lämna rättshjälp endast då handhavandet av den åtgärd som begäran avser faller inom behörighetsområdet för de judiciella myndigheterna inom denna stat, utan konventionen utgår från att den stat som tar emot begäran skall sörja för att begäran uppfylls antingen genom förmedling av de judiciella myndigheterna eller genom sådana andra myndigheter till vilkas behörighetsområde den begärda åtgärden hör, t.ex. att lämna personuppgifter ur befolkningsregistret.

Enligt konventionen kan rättshjälp lämnas då det gäller följande åtgärder:

— Inhämtande och överlämnande av bevis, inklusive hörande av vittnen och sakkunniga (art. 3)

— Rannsakan och beslag för inhämtande av bevis (art. 3 och 5)

— Delgivning av rättegångshandlingar och judiciella beslut (art. 7)

— Kallande av vittnen och sakkunniga att höras inför myndighet i den anmodande staten (art. 7—10 samt art. 12 stycke 1)

— Instämmande av en part i ett brottmål (art. 7 och art. 12 stycke 2)

— Temporärt överförande av person som är föremål för frihetsberövande för att höras som vittne (art. 11)

— Överlåtande av utdrag ur straffregister för handläggningen av ett brottmål (art. 13)

— Framställning om lagföring (art. 21)

— Utbyte av uppgifter om straffdomar (art. 22).

Rättshjälp omfattar således enligt konventionen endast sådana åtgärder som i den stat som framställt begäran betjänar en anhängig förundersökning, rättegång eller annan behandling av brottmål enligt konventionen. Rättshjälp enligt konventionen omfattar därmed bl.a. inte begäran om utlämning med anledning av brott, internationellt samarbete vid verkställighet av frihetsstraff, överföring av övervakningen av personer som dömts till villkorligt straff och villkorligt frigivna personer samt verkställighet av bötesstraff, förverkandepåföljder eller andra utdömda påföljder (art. 1 stycke 2).

Därtill har från konventionens tillämpningsområde också uteslutits rättshjälp som annars skulle falla inom konventionens tillämpningsområde, om begäran i samband med behandlingen av ett brottmål grundar sig på ett militärt brott som inte utgör brott enligt allmän strafflag (art. 1 stycke 2).

Den rättshjälp som skall lämnas enligt konventionens tillämpningsområde begränsas också av de grunder för vägran som nämns i konventionen. Dessa bestämmelser om grunderna för vägran är till sin karaktär fakultativa, med andra ord förpliktar de inte de stater som är parter i konventionen att förvägra rättshjälp på dessa grunder, utan de ger dem endast rätt att vägra att lämna rättshjälp. Enligt dessa bestämmelser kan den anmodade parten vägra att lämna rättshjälp,

— om framställningen hänför sig till en gärning vilken av den anmodade parten anses som ett politiskt brott eller som förknippad med ett sådant brott eller som ett fiskaliskt brott (art. 2 punkt a) eller

— om den anmodade parten finner att uppfyllandet av framställningen kunde kränka dess

suveränitet, äventyra dess säkerhet eller strida mot dess allmänna rättsprinciper (*ordre public*) eller andra väsentliga intressen (art. 2 punkt b).

Dessa konventionsbestämmelserna om grunder för vägran har för Finlands del införts så att det i 2§ 1 mom. i förordningen om bringande i kraft av konventionen har stadgats att en framställning om rättshjälp kan avslås. I varje enskilt fall skall frågan om avslag på begäran om rättshjälp prövas av den myndighet i Finland som anses vara behörig att bedöma denna fråga. Däremot finns det inga entydiga stadganden om vilken myndighet i Finland som är behörig att besluta att vägra att lämna rättshjälp som begärts av en utländsk myndighet. På grundval av 4§ 1 mom. lagen om godkännande av konventionen och 1§ lagen om samverkan mellan finska och utländska myndigheter vid rättegång samt om verkställighet i vissa fall av utländsk domstols beslut torde det dock kunna anses att vid beslut om avslag på begäran om rättshjälp är justitieministeriet och den domstol eller andra myndighet som lämnar rättshjälp parallellt behöriga att besluta om förvägran av rättshjälp.

Området för den rättshjälp som skall lämnas enligt konventionen har till vissa delar utvidgats genom ett tilläggsprotokoll av den 17 mars 1978, till vilket Finland har anslutit sig den 30 januari 1985 (FödrS 14/85). Enligt artikel 1 i tilläggsprotokollet förbinder sig de fördragsslutande parterna att inte utnyttja den i artikel 2 punkt a i konventionen angivna rätten att förvägra rättshjälp enbart på den grund att framställningen gäller ett brott som av den anmodade parten betraktas som ett skatte-, tull- eller valutabrott (fiskaliskt brott). Senare har 2§ förordningen om bringande i kraft av konventionen med anledning av tilläggsprotokollets ikraftträdande blivit upphävd till den del som lagrummets hänvisning till artikel 2 i konventionen gäller de fiskala brott som avses i punkt a i artikeln. Därtill har man i tilläggsprotokollet till vissa delar utvidgat området för de brottmål för vilka rättshjälp lämnas. Enligt artikel 3 i tilläggsprotokollet tillämpas konventionen också på delgivning av handlingar rörande verkställande av dom, och rättshjälp enligt konventionen skall lämnas också då den åtgärd som framställningen gäller, t.ex. överlämnande av straffregisterutdrag, hänför sig till villkorliga straff, villkorlig frigivning eller avbrott av verkställighet av dom. Enligt artikel 8

i tilläggsprotokollet skall de förbehåll som gjorts beträffande konventionen och de förklaringar som avgivits i enlighet med artikel 24 förbli i kraft, om inte annat har meddelats vid anslutningen till tilläggsprotokollet. Finland har anslutit sig till tilläggsprotokollet utan att ge sådana meddelanden, vilket innebär att tilläggsprotokollet inte har påverkat de förbehåll som Finland gjort beträffande konventionen eller den förklaring som Finland avgivit i enlighet med artikel 24.

Kontaktordningen har enligt den europeiska konventionen ordnats så att de fördragsslutande parterna i regel står i förbindelse med varandra genom förmedling av sina respektive justitieministerier, vilka fungerar som centrala myndigheter, då det gäller framställningar om bevisupptagning (art. 3—5), framställning om lagföring (art. 21) eller utbyte av uppgifter om straffdomar (art. 22). Då det gäller om annan rättshjälp kan myndigheterna däremot ha direkt kontakt med varandra. Då Finland anslöt sig till konventionen avgav Finland dock en förklaring enligt vilken begäran om rättshjälp till finska myndigheter i samtliga fall skall sändas till justitieministeriet.

Vad beträffar det språk som används i begäran om rättshjälp utgår konventionen från den principen att framställningarna och bilagorna till dem inte behöver vara översatta (art. 16 stycke 1). En fördragsslutande part kan dock avge en förklaring enligt vilken framställningar och till dem fogade bilagor skall vara översattatill dess eget språk eller något av Europarådets officiella språk (art. 16 stycke 2). I den förklaring som Finland avgivit i enlighet härmed har det meddelats att framställningar och till dem fogade bilagor skall vara avfattade på finska, svenska eller engelska eller vara åtföljda av en översättning till något av dessa språk. Samtidigt har Finland meddelat att man inte förbinder sig att tillhandahålla översättningar av svaren och till dem fogade bilagor.

Då Finland har anslutit sig till den europeiska konventionen har Finland också annars i rätt stor utsträckning utnyttjat konventionens möjligheter att göra förbehåll och avge förklaringar som begränsar den rättshjälp som lämnas. Dessa förbehåll och förklaringar är till sin karaktär antingen allmänna, dvs. sådana att de gäller rättshjälp som lämnas av finska myndigheter oberoende av vilken åtgärd inom konventionens tillämpningsområde som avses, eller

särskilda, så att de hör samman med endast en viss begärd åtgärd.

Till den första gruppen hör Finlands förbehåll beträffande kravet på dubbel straffbarhet. Oberoende av vilken åtgärd som beäran gäller kan begäran om rättshjälp avslås, om den avser ett brott som ifall det hade begåtts under motsvarande omständigheter i Finland inte enligt finsk lag skulle betraktas som straffbart. Därtill kan begäran avslås, om

a) för det brott som avses i begäran har givits dom i Finland eller i tredje stat,

b) rätten att väcka åtal för brottet eller att verkställa det straff som utdömts för det skulle vara preskriberad enligt finsk lag,

c) man i Finland eller tredje stat har beslutat att avstå från åtgärder med anledning av det brott som avses i begäran,

d) man också i Finland eller tredje stat för det brott som avses i begäran har väckt åtal mot den som är åtalad i den stat som begärt rättshjälp eller om

e) förundersökning angående det brott som avses i begäran pågår i Finland eller tredje stat.

Verkställandet av rannsakan eller beslag har Finland begränsat genom en förklaring (art. 5) så att begäran om sådan rättshjälp bifalls endast under förutsättning att den gärning som avses i begäran är straffbar både enligt lagstiftningen i den begärande staten och enligt finsk lagstiftning, att gärningsmannen enligt finsk lag kan utlämnas för gärningen i fråga samt att verkställandet av rannsakan och beslag är förenligt med finsk lagstiftning (art. 5 stycke 1 punkterna a-c). I motsats till vad som är fallet i fråga om de ovan nämnda allmänna förbehållen, har avslag i 5 § förordningen om bringande i kraft av konventionen stadgats vara obligatoriskt i fråga om rättshjälp som gäller rannsakan och beslag på dessa grunder. Från detta stadgande man inte i enskilda fall kan avvika enligt prövning.

Genom sina förbehåll har Finland bland formerna för rättshjälp enligt konventionen uteslutit temporär överlåtelse av personer som är föremål för frihetsberövande för att höras som vittnen (art. 11) samt utbyte av uppgifter om straffdomar (art. 22 samt art. 4 i tilläggsprotokollet). Förbehållet i fråga om utbyte av uppgifter om straffdomar har för Finlands del förblivit i kraft också efter det att Finland anslöt sig till tilläggsprotokollet (art. 8 i tilläggsprotokollet).

Utom det ovan nämnda begränsas tillämp-

ningsområdet för den europeiska konventionen och dess tilläggsprotokoll också av Finlands förklaring om vilka myndigheter Finland betraktar som judiciella myndigheter enligt konventionen (art. 24). I sin förklaring har Finland meddelat att Finland vid tillämpningen av artikel 3, 4 och 6 som gäller begäran om bevisupptagning med judiciell myndighet avser "domstol och undersökningsdomare" samt i övrigt även "allmän åklagare". Den juridiska betydelsen av denna förklaring, som också tagits in i 4 § förordningen om bringande i kraft av konventionen, kan dock vid tillämpningen av konventionen i någon mån bli en tolkningsfråga, särskilt med tanke på förundersökningsförfarandet enligt finsk lag.

Syftet med den europeiska konventionen har varit att de fördragsslutande staterna emellan införa ett effektivt, enhetligt rättshjälpssystem. I enlighet härmed har man i konventionen tagit in en huvudregel, enligt vilken konventionen upphäver bestämmelserna i traktater, konventioner eller bilaterala överenskommelser som mellan två i konventionen deltagande parter reglerar den ömsesidiga rättshjälp (art. 26 stycke 1). Trots att bestämmelsen uttryckligen hänvisar bara till bilaterala överenskommelser som gäller mellan två fördragsslutande parter, skall den sannolikt tillämpas också på multilaterala avtal, till de delar som två eller flera av parterna i ett sådant avtal blir parter i den europeiska konventionen. Också i sådana fall torde konventionen utesluta ett sådant tidigare multilateralt avtal till de delar det är fråga om förhållandet mellan de stater som är parter i ett sådant avtal och som har blivit parter i den europeiska konventionen. Från denna huvudregel har man dock gjort vissa, om än begränsade undantag:

För det första utesluter konventionens bestämmelser om kontaktordningen (art. 15) inte sådana bestämmelser i tidigare fördrag enligt vilka de behöriga myndigheterna kan begära rättshjälp direkt av varandra (art. 15 punkt 7). För Finlands del ingår sådana bestämmelser som tillåter direkt kontakt mellan nordiska myndigheter i överenskommelsen av år 1974 mellan Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige om inbördes rättshjälp genom delgivning och bevisupptagning (art. 1). Trots att Finland vid anslutningen till den europeiska konventionen har gått in för ett arrangemang enligt vilket kontakterna för Finlands del alltid sköts via justitieministeriet, har de direkta

kontakterna enligt ovan nämnda nordiska överenskommelse förblivit i kraft, vilket för finsk del också uttryckligen har konstaterats i ett meddelande i förbehållsform.

För det andra påverkar anslutningen till den europeiska konventionen inte gällande eller framtida avtal eller arrangemang som innehåller bestämmelser om översättning av framställningar och bilagor till dem (art. 16 stycke 3). Sådana bestämmelser om översättningar ingår i den ovan nämnda nordiska överenskommelsen (art. 2—4), vilka således har förblivit i kraft också efter det att Finland anslöt sig till den europeiska konventionen. Därtill har Finland till konventionen (art. 20) gjort ett uttryckligt förbehåll, enligt vilken Finland har rätt att i enlighet med den nordiska överenskommelsen (art. 4 stycke 2) uppbära översättningskostnaderna av det nordiska land som framställt begäran.

För det tredje inverkar anslutningen till den europeiska konventionen inte på bestämmelserna om ömsesidig rättshjälp på visst område i speciella fall (art. 26 stycke 2).

För att säkerställa att rättshjälpssystemet mellan parterna i den europeiska konventionen blir enhetligt och så effektivt som möjligt har man i konventionen tagit in ett uttryckligt stadgande om att parterna i den europeiska konventionen inte genom bilaterala eller multilaterala överenskommelser kan förbigå sina skyldigheter enligt konventionen ens i förhållandena mellan parterna i en sådan senare bilateral eller multilateral överenskommelse. Sådana senare överenskommelser är mellan parterna i konventionen tillåtna endast om överenskommelserna innehåller effektivare bestämmelser om rättshjälp än konventionen, kompletterar konventionen eller underlättar tillämpningen av konventionens principer (art. 26 stycke 3).

Ett sådant uteslutande rättshjälpssystem som åsidosätter konventionen kan dock åstadkommas mellan två eller flera stater som är parter i konventionen, om lämnandet av rättshjälp i brottmål bestäms enligt inbördes överensstämmande lagstiftning eller i ensärskild ordning som förutsätter lämnande av rättshjälp inom parternas territorier. De stater i vilka en sådan enhetlig lagstiftning gäller eller som är parter i ett sådant annat arrangemang kan reglera sina inbördes förbindelser uteslutande i enlighet med denna lagstiftning eller i sådan ordning genom att underrätta Europarådets generalsek-

reterare om att de inte tillämpar konventionen i sina inbördes förbindelser (art. 26 stycke 4).

Detta arrangemang som intagits i konventionen (art. 26 punkt 4) tillåter t.ex. att de nordiska länderna inför en enhetlig lagstiftning om rättshjälp i straffrättsliga ärenden så att denna lagstiftning i de inbördes nordiska relationerna utesluter den europeiska konventionen. Eftersom någon sådan enhetlig nordisk lagstiftning inte har införts som ett uteslutande arrangemang i enlighet med konventionen, skall den europeiska konventionen tillämpas också i förhållandena mellan de nordiska länderna parallellt med de nordiska specialarrangemangen, den nordiska överenskommelsen av år 1974 och den enhetliga lagstiftningen om skyldighet att i vissa fall inställa sig vid domstol i annat nordiskt land. Också det nordiska specialarrangemang som i Finland har införts genom lagen om inkallande av svarande i brottmål till domstol i annat nordiskt land har förlorat sin betydelse, eftersom alla de nordiska länderna är parter i den europeiska konventionen. En svarande i ett brottmål kan enligt ovanstående kallas från Finland till en domstol i ett annat nordiskt land med tillämpning av bestämmelserna i den europeiska konventionen och därtill med iakttagande av bestämmelserna om kontaktordning och språk i den nordiska överenskommelsen av år 1974.

1.4. Bilaterala avtal

Bestämmelser om internationell rättshjälp i brottmål ingår i överenskommelsen av den 11 augusti 1978 mellan Republiken Finland och Socialistiska Rådsrepublikernas Förbund om rättsskydd och rättshjälp i mål och ärenden av civil- och familjerättslig natur samt i brottmål (FördrS 48/80), vilken sedermera har blivit bindande för Ryssland, samt motsvarande bilaterala överenskommelser mellan Finland och Polen (FördrS 68/81) och mellan Finland och Ungern (FördrS 40/82). Därtill har Finland och Australien den 22 juni 1992 undertecknat ett avtal om inbördes rättshjälp i brottmål, vilket dock inte ännu trätt i kraft. Bestämmelserna om rättshjälp i straffrättsliga ärenden i dessa överenskommelser motsvarar till väsentliga delar de grundläggande principerna i den europeiska konventionen och överensstämmar med

de förbehåll och förklaringar som Finland har gjort till konventionen.

2. Bedömning av nuläget

De gällande allmänna stadgandena om internationell rättshjälp som hör till området för denna proposition härstammar från 1920-talet. Deras huvudsakliga tillämpningsområde begränsas de facto till att en finsk domstol kan be att bevisupptagning som behövs för ett här anhängigt straffrättsligt ärende skall ske inför en utländsk myndighet. Å andra sidan kan finska domstolar enligt dessa stadganden lämna rättshjälp på begäran av en utländsk myndighet, t.ex. sköta bevisupptagning, endast då man särskilt har kommit överens om saken med staten i fråga.

Frågan om lämnande av rättshjälp vid delgivning av stämningar eller kallelser är reglerad genom särskilda stadganden som intagits i rättegångsbalken. Även dessa stadganden måste anses vara bristfälliga. De gäller endast delgivning av en stämning eller en kallelse på begäran av en finsk domstol till en svarande, en målsägande eller ett vittne i en annan stat. I gällande lag finns däremot inte allmänna stadganden om delgivning i Finland av en kallelse eller stämning som en utländsk myndighet utfärdat i ett straffrättsligt ärende. Dessutom är stadgandena om både bevisupptagning och delgivning tekniskt komplicerade därför att de vad förfarandet beträffar hänvisar till stadgandena om motsvarande frågor då det gäller internationell rättshjälp i tvistemål.

De nordiska länderna emellan gäller dessutom den ovan nämnda, separata överenskommelsen om inbördes rättshjälp genom delgivning och bevisupptagning. Denna överenskommelse innebär dock inte för den stat som mottagit begäran en skyldighet att sörja för att begäran verkställs, vilket i praktiken ofta har lett till tolkningssvårigheter.

Ett i praktiken viktigt och till sitt tillämpningsområde omfattande regelverk om internationell rättshjälp ingår i den ovan nämnda europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål och i det ovan nämnda tilläggsprotokollet till konventionen, vilka båda är i kraft för Finlands del. Tillämpningen av dessa konventioner begränsas dock av de många förbehåll och förklaringar som Finland gjort och som i praktiken leder till att det är svårt att

tillämpa konventionen och till att det uppstår tolkningsfrågor. Som en av de största bristerna kan betraktas att de finska förundersökningsmyndigheterna inte kan få rättshjälp med stöd av konventionen på grund av en förklaring som Finland gett. Denna brist måste anses vara betydande, därför att det inte heller i andra lagar finns stadganden om internationell rättshjälp mellan finska och utländska förundersökningsmyndigheter.

De ovan nämnda bristerna har uppmärksamats också i riksdagen. I sitt betänkande av år 1976 (LaUB nr 3/1976 rd.) med anledning av regeringens proposition med förslag till lag om inkallande av svarande i brottmål till domstol i annat nordiskt land (RP 34/1976 rd.) fäste riksdagens lagutskott uppmärksamhet vid bristfälligheterna i lagstiftningen om internationell rättshjälp. I sitt betänkande konstaterade utskottet: "Lagutskottet anser det även vara motiverat att konstatera, att Finlands interna lagstiftning om internationell rättshjälp delvis är föråldrad och bristfällig. På grund av de många ändringarna och tilläggen är det stadgekomplicerat, som den interna lagstiftningen och avtalen utgör, på några undantag när svårbevästrad. Utskottet anser att ifall Finland ansluter sig till den europeiska konventionen om ömsesidig rättshjälp i brottmål, borde man i detta sammanhang eller åtminstone snabbt därefter sträva till att bereda och förverkliga enhetliga lagar om den internationella rättshjälpen separat för brottmål och för tvistemål. Utlämning av brottsling samt de särskilda instituten i fråga om rättshjälp de nordiska länderna emellan kunde lämnas utanför denna allmänna reglering."

I sitt utlåtande av år 1979 (UtUB 4/1980 rd., bilaga 1) om regeringens proposition med förslag till lag om godkännande av den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål och därtill ansluten lagstiftning (RP 55/1979 rd.) hänvisade riksdagens lagutskott till det tidigare ställningstagandet och konstaterade bl.a. följande: "Då lagutskottet i sitt betänkande nr 3/1976 rd. förordade denna lagstiftning, fäste det uppmärksamhet vid att vår interna lagstiftning om internationell rättshjälp delvis är föråldrad och bristfällig och förutsatte att frågan om modernisering och kodifiering av denna lagstiftning skulle bli föremål för beredning senast i det skede då Finland ansluter sig till den föreliggande konventionen. Med beaktande av den ökade inter-

nationella rättshjälpsverksamheten och bland annat det att man redan förbereder Finlands anslutning till den europeiska konventionen om överförande av lagföring i brottmål, anser utskottet att ovannämnda beredningsarbete är viktigt.”

Då riksdagen vid 1980 års riksdag godkände bestämmelserna i den europeiska konventionen förutsatte den därför i enlighet med lagutskottets ställningstagande, att en modernisering och kodifiering av lagstiftningen om internationell rättshjälp skall inledas omedelbart då Finland har anslutit sig till konventionen.

Med tanke på bekämpandet av den internationella brottsligheten anses det numera viktigt att en förverkandepåföljd som utdöms med anledning av ett brott på begäran kan verkställas också i en annan stat än den som givit beslutet, om den som ådöms påföljden där har egendom som förverkandepåföljden kan inrikas på. För att en sådan internationell verkställighet av en förverkandepåföljd skall kunna säkerställas på ett effektivt sätt, är det därtill viktigt att internationell rättshjälp på begäran av en utländsk myndighet kan lämnas med användande av tvångsmedel, särskilt skingringsförbud, kvarstad och beslag, för säkerställande av verkställigheten av en förverkandepåföljd som kommer att utdömas eller redan har utdömts i en annan stat.

Enligt gällande lag kan man dock i Finland endast verkställa förverkandepåföljder som utdöms i de nordiska länderna enligt lagen om samarbete mellan Finland och de övriga nordiska länderna vid verkställighet av domar i brottmål. För att säkerställa verkställigheten av en förverkandepåföljd som skall dömas ut eller har dömts ut i en främmande stat kan man inte enligt gällande finsk lag lämna rättshjälp ens i det fall att begäran har framställts av en myndighet i ett annat nordiskt land.

3. Syftet med reformen

Syftet med reformen är att införa ett modernt, klart, lättillämpat och effektivt enhetligt regelsystem för internationell rättshjälp på straffrättens område. Målet är regler med stöd av vilka de finska myndigheterna i så stor utsträckning som möjligt och utan onödiga formaliteter kan lämna utländska judiciella myndigheter internationell rättshjälp.

I detta syfte har man i den förslagna lagen

om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden gått in för den principen att finska myndigheter kan lämna utländska myndigheter rättshjälp utan krav på ömsesidighet.

Enligt förslaget är en förutsättning för rättshjälpen inte heller dubbel straffbarhet, dvs. att den gärning till vilken begäran hänför sig skall vara straffbar också enligt finsk lag. Detta arrangemang ökar de finska myndigheternas möjligheter att lämna rättshjälp till utländska myndigheter. Dessutom blir det enklare att lämna rättshjälp, eftersom den myndighet som lämnar hjälpen inte i varje enskilt fall behöver undersöka om det straffstadgande som i den främmande staten gäller i fråga om den gärning till vilken begäran hänför sig tillräckligt motsvarar ifrågavarande straffstadgande enligt finsk lag.

De formella kraven på begäran om rättshjälp har lindrats i lagförslaget och samtidigt blir det möjligt att sända begäran om rättshjälp jämte bilagor till myndigheterna i Finland med utnyttjande av modern teleteknik. Likaså skall stadgandena om språket i en begäran om rättshjälp och dess bilagor som sänds till myndigheter i Finland lindras genom en förordning om införande av lagen så att de finska myndigheter som tar emot begäran i större utsträckning än i dag kan lämna rättshjälp på basis av en begäran på ett främmande språk utan att behöva kräva att handlingarna översätts.

Också det faktum att de utländska myndigheterna enligt förslaget alltid kan stå i direkt kontakt med de finska myndigheterna då de begär rättshjälp bidrar till att göra rättshjälpen snabbare och effektivare. På samma sätt kan finska domstolar, åklagarmyndigheter och förundersökningsmyndigheter stå i direkt kontakt med motsvarande utländska myndigheter, om rättssystemet i staten i fråga tillåter detta. Detta arrangemang är särskilt betydelsefullt med tanke på det internationella samarbetet mellan förundersökningsmyndigheterna i Finland och motsvarande utländska myndigheter. De direkta kontakterna innebär också att man sparar in de kostnader som annars skulle uppkomma om de centrala myndigheterna användes som enda tillåtna kontaktkanal i samtliga fall.

Området för den internationella rättshjälpen föreslås bli utvidgat så att en förverkandepåföljd som i ett annat land dömts ut med anledning av ett brott kunde verkställas i

Finland och på motsvarandesätt en i Finland utdömd förverkandepåföljd kunde anförtros i ett annat land för verkställighet. Stadganden om detta ingår i den föreslagna lagen om internationellt samarbete vid verkställighet av vissa straffrättsliga påföljder. Därmed kunde man i Finland lämna rättshjälp på begäran av en utländsk myndighet så att man för att säkerställa verkställigheten av en förverkandepåföljd som i det andra landet har utdömts eller skall utdömas med anledning av ett brott kan använda tvångsmedel, ställa egendom under skingringsförbud, belägga den med kvarstad eller verkställa beslag. Sådan rättshjälp skall lämnas med iakttagande av stadgandena i förslaget till lag om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden samt de nya stadganden som föreslås bli fogade till tvångsmedelslagen.

För att tvångsmedel skall kunna användas på begäran av en utländsk myndighet både för inhämtande av bevis och för säkerställande av verkställigheten av en förverkandepåföljd förutsätts dock alltid att det enligt finsk lag skulle vara tillåtet att använda tvångsmedel om den gärning till vilken för begäran hänför sig hade begåtts i Finland under motsvarande förhållanden.

Slutligen bör det nämnas att enligt huvudregeln i lagförslaget kommer Finland inte att uppbära de kostnader som rättshjälpen till den främmande staten har medfört.

Genom sin interna lagstiftning kan Finland naturligtvis inte direkt påverka under vilka förutsättningar och på vilka sätt andra stater lämnar finska myndigheter internationell rättshjälp. Men det är klart att ju mera och ju smidigare de finska myndigheterna lämnar utländska myndigheter rättshjälp, desto större möjligheter har de finska myndigheterna att i stället få rättshjälp av utländska myndigheter. Dessutom gör en modern, enhetlig intern lagstiftning om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden det väsentligt lättare och enklare att ingå sådana fördrag som behövs och att i praktiken tillämpa gällande avtal.

4. Propositionens beredning

Propositionen har beretts inom en arbetsgrupp tillsatt av justitieministeriet. Vid beredningen har arbetsgruppen som sakkunniga hört företrädare för inrikesministeriet, justitiekans-

lersämbetet, Helsingfors rådstuvurätt samt centralkriminalpolisen.

5. Huvudpunkterna i propositionen

5.1. Lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden

I propositionen föreslås att det stiftas en lag om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden. I lagförslaget ingår stadganden om under vilka förutsättningar och enligt vilket förfarande finska myndigheter, domstolar, förundersökningsmyndigheter och andra myndigheter på begäran av en utländsk myndighet skall lämna rättshjälp för behandlingen av ett enskilt straffrättsligt ärende. Därtill har i lagförslaget intagits stadganden om begäran om rättshjälp som riktas till en främmande stat då rättshjälpen behövs för behandlingen av ett straffrättsligt ärende i Finland. Begäran om rättshjälp kan enligt förslaget framställas av justitieministeriet, domstolarna, åklagarmyndigheterna och förundersökningsmyndigheterna.

Med behandling av straffrättsliga ärenden avses i lagförslaget särskilt verkställande av förundersökning, åtgärder för väckande av åtal samt rättegång i brottmål. De straffrättsliga ärendena skall också anses inbegripa de privaträttsliga yrkanden som behandlas i samband med dem och som grundar sig på brott, särskilt skadeståndsyrkanden. Därtill kan till behandlingen av straffrättsliga ärenden också höras åtgärder som vidtas efter rättegången, t.ex. verkställighet av dom, indrivning av böter eller delgivning av beslut om betalande av rättegångskostnader och andra handlingar, beslut om villkorlig frigivning, återbrytande av beslut i brottmål och behandling av benådningens ärenden.

Sådant samarbete stater emellan på straffrättsens område som inte har att göra med behandlingen av enskilda ärenden, blir utanför den internationella rättshjälpen enligt denna lag. Sådana samarbetsformer som inte regleras i den föreslagna lagen är t.ex. överlämnande av straffregisteruppgifter till främmande stater om deras egna medborgare i de fall då uppgifterna inte behövs för behandlingen av något enskilt straffrättsligt ärende, samt utbyte av uppgifter om internationell brottslighet och lämnande av

uppfifter om lagstiftning och rättspraxis om begäran inte har samband med behandlingen av ett enskilt ärende.

Utanför tillämpningsområdet för den föreslagna lagen blir dock också vissa former av internationellt samarbete som har att göra med behandlingen av enskilda straffrättsliga ärenden, och som hör till den internationella rättshjälpen. Här skall särskilt nämnas utlämning med anledning av brott, förflyttning av personer som dömts till frihetsstraff, temporärt utlämnande av personer som berövats friheten då de skall höras inför en myndighet i en annan stat samt överföring av övervakningen av villkorligt dömda och villkorligt frigivna personer.

I förslaget till lag om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden ingår inte heller stadganden om verkställighet av förverkandepåföljder, bötesstraff eller andra straffrättsliga påföljder i ett annat land än det där påföljden har bestämts. I den föreslagna lagen om internationellt samarbete vid verkställighet av vissa straffrättsliga påföljder föreslås dock ingå stadganden om verkställighet i Finland av en förverkandepåföljd som med anledning av ett brott har utdömts i en annan stat och om anförtroende av verkställigheten av en i Finland utdömd förverkandepåföljd åt en annan stat. I samband härmed föreslås i lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden ingå stadganden om användning av tvångsmedel på begäran av en utländsk myndighet för att säkerställa verkställigheten av en förverkandepåföljd som har dömts ut eller kommer att dömas ut i den andra staten. Därtill föreslås tvångsmedelslagen bli ändrad så att till den fogas behövliga stadganden om verkställighet av skingringsförbud, kvarstad och beslag på begäran av en utländsk myndighet.

Rättshjälpen i samband med behandlingen av straffrättsliga ärenden omfattar i princip alla de i begäran om rättshjälp nämnda åtgärder som behövs för behandlingen av ärendet i fråga i den stat som begär rättshjälp av Finland eller för ärendets behandling i Finland i de fall då finska myndigheter begär rättshjälp av en annan stat. Området för rättshjälpen omfattar särskilt delgivning av handlingar och kallelser samt mottagande av bevis och hörande av parter, verkställande av förundersökning, användning av tvångsmedel för inhämtande av bevis eller för säkerställande av verkställigheten av en förverkandepåföljd, åtgärder för väckan-

de av åtal samt överlämnande av straffregisterutdrag. I lagen uppräknas dock inte på ett uttömmande sätt de åtgärder som i Finland kan vidtas på begäran av en främmande stat, eftersom utgångspunkten är den att man så långt det är möjligt skall uppfylla en främmande stats begäran inom ramen för den finska rättsordningen, även i det fall att den åtgärd som begärs helt eller delvis avviker från det förfarandet vid behandlingen av straffrättsliga ärenden i Finland.

Då myndigheterna i Finland lämnar rättshjälp enligt begäran av en utländsk myndighet, är huvudregeln enligt lagförslaget visserligen den principen att rättshjälp lämnas med iakttagande av förfarandet enligt finsk lag. En begäran om rättshjälp kan dock uppfyllas med iakttagande av ett särskilt i begäran nämnt förfarande, om detta inte direkt kan anses strida mot finsk lag. Användningen av tvångsmedel och förutsättningarna för dem bestäms dock alltid enligt finsk lag.

Enligt lagförslaget skall de finska myndigheterna på begäran av en främmande stat lämna rättshjälp oberoende av om det mellan Finland och denna stat finns något gällande fördrag om lämnande av rättshjälp. Det krävs inte heller att den begärande staten annars lämnar myndigheterna i Finland motsvarande rättshjälp. I enskilda fall kan dock rättshjälp som begärs av en främmande stat avslås på den grund att denna stat inte i motsvarande fall skulle lämna Finland rättshjälp. Beslut om avslag på begäran om rättshjälp på denna grund fattas av justitieministeriet.

För att rättshjälp skall kunna lämnas en främmande stat krävs inte heller att strafflagstiftningen i Finland och denna andra stat skall vara enhetliga, dvs. att den gärning på grund av vilken rättshjälp begärs skall betraktas som ett brott både enligt den begärande statens och enligt finsk lagstiftning. Undantag från denna huvudregel görs dock då man för att uppfylla den främmande statens begäran måste använda tvångsmedel. Om begäran om rättshjälp innebär eller uppfyllandet av den, t.ex. inhämtandet av bevis, förutsätter att rannsakan eller beslag skall verkställas, får dessa åtgärder inte vidtas enligt begäran, om den gärning till vilken begäran hänför sig inte kunde anses vara straffbar enligt finsk lag om den hade begåtts under motsvarande omständigheter. Användningen av tvångsmedel, inklusive förutsättningarna för detta, bestäms enligt finsk lag.

Förfarandet och kontakterna med de utländska myndigheterna skall enligt förslaget regleras så att då en utländsk myndighet som behandlar ett straffrättsligt ärende begär rättshjälp av finska myndigheter skall begäran sändas antingen till justitieministeriet, som är central myndighet, eller direkt till den myndighet som är behörig att uppfylla begäran. Om uppfyllandet av begäran, t.ex. överlämnande av straffregisterutdrag, hör till justitieministeriets behörighet, skall begäran naturligtvis framställas till justitieministeriet. Meddelande om att begäran uppfyllts och andra kontakter i samband med rättshjälpen till den utländska myndighet som framställt begäran sköts i motsvarande ordning. Den myndighet som sörjer för att begäran uppfylls kunde med andra ord hålla kontakt med den utländska myndigheten antingen direkt eller via den centrala myndigheten.

Samma kontaktordning kunde enligt lagförslaget iakttas också då justitieministeriet, en domstol, en åklagarmyndighet eller en förundersökningsmyndighet i Finland begär rättshjälp av en främmande stat. Begäran kunde sändas direkt till den behöriga utländska myndigheten eller förmedlas av justitieministeriet i egenskap av central myndighet, som då skall vidarebefordra begäran till motsvarande centrala myndighet i den främmande staten eller till en annan myndighet som enligt landets lagstiftning är behörig att ta emot den. Då man begär rättshjälp av en främmande stat är det dock i sista hand rättsordningen i den som tar emot begäran som är avgörande för kontaktordningen. Därför kan den ovan nämnda kontaktordningen iakttas endast om den, särskilt då det gäller direkt kontakt myndigheterna emellan, är tillåten enligt den främmande statens lagstiftning.

Huvudprincipen i lagstiftningen är att den myndighet som behandlar en utländsk begäran om rättshjälp är skyldig att lämna rättshjälp inom gränserna för sin behörighet, om de lagstadgade förutsättningarna för rättshjälpen föreligger. Då det gäller vissa rättshjälpsåtgärder föreslås det dock att rättshjälpen alltid skall bli beroende av prövning, och då måste den behöriga myndigheten i varje enskilt fall pröva om åtgärden i fråga skall vidtas. Till dessa former av rättshjälp hör enligt lagförslaget vidtagande av tvångsåtgärder enligt tvångsmedslagen på grund av begäran om rättshjälp,

åtgärder för väckande av åtal samt utlämnande av uppgifter av straffregistret.

Den rättshjälp som lämnas till utländska myndigheter begränsas av de i lagförslaget i detalj reglerade grunderna för vägran. Dessa grunder är dels absoluta, dvs. sådana att rättshjälp inte får lämnas under de omständigheterna, dels fakultativa, vilket innebär att grunden för vägran inte ovillkorligen förhindrar att rättshjälp lämnas. En absolut grund för vägran utgör för det första att rättshjälpen kunde kränka Finlands suveränitet eller äventyra Finlands säkerhet eller andra väsentliga intressen. Enligt förslaget kunde beslut om avslag på begäran om rättshjälp på denna grund fattas endast av justitieministeriet. En annan absolut grund för vägran är att rättshjälpen skulle strida mot principerna om de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna eller mot Finlands allmänna rättsprinciper. Om en absolut grund för vägran föreligger är det inte tillåtet att lämna rättshjälp heller då rättshjälp i övrigt kan lämnas enligt prövning.

Ett avslag på begäran om rättshjälp på den grund att lämnandet av hjälpen skulle strida mot principerna för de mänskliga rättigheterna eller i övrigt mot Finlands allmänna rättsprinciper, kan särskilt komma i fråga då den gärning till vilken begäran hänför sig, t.ex. homosexualitet eller konsumgånge utom äktenskapet, inte är straffbar enligt finsk lag och begäran innebär att de finska myndigheterna borde vidta sådana åtgärder, t.ex. inhämtande av bevis, som syftar till att ställa gärningsmannen till straffrättsligt ansvar med anledning av en gärning som inte är straffbar i Finland.

Som en fakultativ grund för vägran nämns i lagförslaget att brottet kan betraktas som ett politiskt brott eller ett militärt brott. Vidare kan rättshjälp efter prövning förvägras i enskilda fall, om den gärning till vilken begäran hänför sig inte i Finland kunde åtalas på grund av preskription, benådning eller någon annan motsvarande omständighet, om förundersökning i saken har inletts i Finland eller i tredje stat, om saken behandlas av åklagarmyndigheterna eller rättegång har anhängiggjorts i målet, om man i Finland eller i tredje stat har beslutat om eftergift då det gäller förundersökning, åtal eller övriga åtgärder eller om det i Finland eller i en tredje stat har givits ett utslag genom vilket svaranden har dömts till straff eller åtalet har förkastats.

På basis av rena ändamålsenlighetsaspekter kan det vidare komma i fråga att rättshjälp förvägras på den grund att uppfyllandet av begäran om rättshjälp skulle kräva oskäligt med resurser i förhållande till gärningens art eller att rättshjälp förvägras eller verkställandet av rättshjälpen, t.ex. överlåtande av bevis, uppskjuts på den grund att ett omedelbart verkställande kunde störa eller fördröja en brottsutredning, en förundersökning eller en rättegång i Finland.

De kostnader som den utländska myndighetens begäran föranlett, t.ex. ersättningar för myndigheternas åtgärder eller till vittnen, sakkunniga eller målsägande, skall enligt huvudregeln inte uppbäras hos den stat som framställt begäran. Genom förordning kan dock stadgas att ersättning skall uppbäras för kostnaderna för rättshjälpen.

5.2. Lagen om internationellt samarbete vid verkställighet av vissa straffrättsliga påföljder

I propositionen föreslås att lagen om internationellt samarbete vid verkställighet av frihetsstraff ändras så att till lagen fogas nya stadganden om verkställighet i Finland av en förverkandepåföljd som har dömts ut av en utländsk domstol och om anförtröende av verkställigheten av en förverkandepåföljd som har dömts ut av finsk domstol åt en främmande stat. Samtidigt föreslås att lagens rubrik för att motsvara lagens utvidgade tillämpningsområde ändras till lag om internationellt samarbete vid verkställighet av *vissa straffrättsliga påföljder*.

Förfarandet vid verkställigheten av förverkandepåföljder och förutsättningarna för verkställigheten följer i tillämpliga delar de stadganden i den nuvarande lagen som gäller verkställighet i Finland av en frihetsberövande påföljd som har bestämts av domstol i en främmande stat och anförtröende av verkställigheten av ett i Finland utdömt fängelsestraff åt en främmande stat.

En förverkandepåföljd som har bestämts av en utländsk domstol kunde verkställas i Finland om domen har vunnit laga kraft och om den är verkställbar i den stat där den har givits, gärning för vilken påföljden har bestämts är eller skulle vara ett brott enligt finsk lag om den hade begåtts i Finland under motsvarande

förhållanden och om den stat där påföljden har bestämts har begärt eller samtyckt till att den verkställs här.

Beslut om att verkställa en förverkandepåföljd i Finland fattas av justitieministeriet. På samma sätt som då det är frågan om frihetsberövande påföljder är justitieministeriet inte skyldigt att bestämma att en förverkandepåföljd skall verkställas i Finland alltid då de lagstadgade förutsättningarna för verkställighet föreligger, utan justitieministeriet skall i varje enskilt fall pröva om begäran om verkställande skall bifallas.

När justitieministeriet beslutar att en förverkandepåföljd som har bestämts i en främmande stat skall verkställas i Finland skall ministeriet antingen utfärda behövliga föreskrifter om *fortsatt* verkställighet eller vidta behövliga åtgärder för att *omvandla påföljden*. En fortsatt verkställighet kommer i fråga i de fall då den utomlands bestämda påföljden är av sådan karaktär att den kunde bestämmas enligt finsk lag. Om så inte är fallet skall justitieministeriet vidta åtgärder för att omvandla förverkandepåföljden. Frågan om omvandling av förverkandepåföljden skall prövas av Helsingfors rådstuvurätt på yrkande av åklagaren. Domstolens uppgift är att omvandla den förverkandepåföljd som bestämts av en utländsk domstol till en förverkandepåföljd enligt finsk lag, dock så att påföljden inte får vara strängare än den påföljd som bestämts i den främmande staten.

Då en förverkandepåföljd som bestämts av en utländsk domstol verkställs i Finland tillfaller det föremål eller den egendom som dömts förverkad finska staten, oberoende av vad som eventuellt bestämts i den främmande statens beslut. Finska staten binds inte heller av eventuella andra bestämmelser om användning av det förverkade föremålet eller den förverkade egendomen i den främmande statens beslut.

I lagförslaget ingår också motsvarande stadganden om att låta en förverkandepåföljd som utdömts av en finsk domstol verkställas av en främmande stat. Begäran om att en i Finland bestämd förverkandepåföljd skall verkställas i en främmande stat kan enligt förslaget framställas av justitieministeriet.

Kontakterna föreslås bli ordnade så att en främmande stat skall sända begäran till justitieministeriet och justitieministeriet kan också till en främmande stat sända begäran om att en påföljd som bestämts av en finsk domstol skall verkställas där. Om en främmande stat dock

inte godkänner denna kontaktordning kunde kontakterna också skötas på diplomatisk väg.

5.3. Tvångsmedelslagen

Till tillämpningsområdet för lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden (rättshjälpslagen) hör användande av tvångsmedel för inhämtande av bevis eller för säkerställande av verkställigheten av en förverkandepåföljd. På begäran av en utländsk myndighet kan man i dessa syften använda de tvångsmedel som avses i tvångsmedelslagen, dock så att enligt 15 § 1 mom. rättshjälpslagen får tvångsmedel inte användas om detta inte skulle vara tillåtet enligt finsk lag i ett sådant fall att den gärning till vilken begäran hänför sig hade begåtts i Finland under motsvarande omständigheter. Användningen av tvångsmedel för inhämtande av bevis eller för säkerställande av verkställigheten av en förverkandepåföljd är enligt 23 § rättshjälpslagen alltid beroende av prövning vid den myndighet som sörjer för att begäran blir uppfylld och som beslutar om användningen av tvångsmedel. Därmed kan denna myndighet vägra att använda tvångsmedel, även om det inte föreligger sådana i rättshjälpslagen fastställda grunder med stöd av vilka man annars kunde vägra att lämna rättshjälp.

Enligt 23 § 1 mom. rättshjälpslagen kan man på grund av begäran om rättshjälp av en utländsk myndighet verkställa husrannsakan, kroppsvsitation och kroppsbesiktning samt beslag för att inhämta bevis och uppta signalement, om detta ingår i begäran om rättshjälp eller är nödvändigt för att uppfylla begäran. Därtill kan man enligt lagens 23 § 2 mom. för att säkerställa verkställigheten av en förverkandepåföljd som har bestämts eller kommer att bestämmas i en främmande stat använda tvångsmedel, om förverkandepåföljden kunde verkställas i Finland. De tvångsmedel som kommer i fråga då det gäller säkerställande av verkställigheten av en förverkandepåföljd är skingringsförbud och kvarstad samt beslag och rannsakan för att finna ett föremål som skall bli förverkat.

Skingringsförbud och kvarstad. I den gällande tvångsmedelslagen finns det inte då det gäller skingringsförbud och kvarstad sådana särskilda stadganden som kunde tillämpas då man vidtar dessa åtgärder i syfte att säkerställa verkställigheten av en förverkandepåföljd med anledning

av en begäran om rättshjälp av en utländsk myndighet. Därför föreslås tvångsmedelslagen bli kompletterad så att rättshjälp som i förväg säkerställer verkställigheten av en förverkandepåföljd som har bestämts eller kommer att bestämmas i en främmande stat blir möjlig. Stadganden om verkställighet av skingringsförbud och kvarstad på grund av begäran om rättshjälp av en utländsk myndighet föreslås bli fogade till 3 kap. tvångsmedelslagen som en ny 6 a §.

Enligt det föreslagna lagrummet kunde skingringsförbud och kvarstad med anledning av begäran om rättshjälp verkställas i Finland för att säkerställa verkställigheten av en förverkandepåföljd som antingen redan har dömts ut där eller som kommer att dömas ut där. Rättshjälpen kunde därmed lämnas oberoende av i vilket skede behandlingen av det straffrättsliga ärendet i fråga befinner sig i den främmande staten då den framställer sin begäran. För att säkerställa verkställigheten av en förverkandepåföljd i Finland kunde de ovan nämnda tvångsmedlen användas både då man på grundvalen av en undersökning som pågår i den främmande staten med fog kan anta att en förverkandepåföljd kan ådömas gärningsmannen eller någon annan som kan bli föremål för en förverkandepåföljd, och då rättegång i målet redan är anhängig eller det i målet har givits ett beslut som har vunnit laga kraft.

Enligt den 6 a § som föreslås bli fogad till 3 kap. tvångsmedelslagen är det den allmänna underrätten som skall besluta om skingringsförbud och kvarstad. Detta förfarande föreslås bli reglerat så att en utländsk myndighet inte själv för domstolen kan framställa ett yrkande om att egendom skall ställas under skingringsförbud, utan yrkandet kan framställas antingen av undersökningsledaren eller allmänna åklagaren, vilka med stöd av 3 kap. 2 § 2 mom. har motsvarande behörighet vid beslut om skingringsförbud och kvarstad innan åtal har väckts. Behörig i ärendet är domstolen på den ort där den person mot vilken förverkandepåföljden riktas, har egendom som kan ställas under skingringsförbud eller beläggas med kvarstad, eller där det annars är ändamålsenligt att behandla ärendet. Den utländska myndigheten kan med iakttagande av kontaktordningen enligt 4 § rättshjälpslagen sända begäran om rättshjälp antingen direkt till den behöriga myndighet som kan framställa yrkande om skingringsförbud eller kvarstad för domstolen,

eller till justitieministeriet som är central myndighet och som vidarebefordrar begäran till den behöriga myndigheten.

Då domstolen beslutar att ställa egendom under skingringsförbud eller belägga den med kvarstad, skall den samtidigt utsätta en giltighetstid för skingringsförbudet eller kvarstaden. Domstolen får i varje enskilt fall pröva hur lång denna tid skall vara. Därvid kan man dock utgå från att åtminstone i de fall då behandlingen av ärendet ännu är anhängig i den stat som framställt begäran, skall giltighetstiden vara minst 60 dagar, vilket är den tid som också i inhemska fall enligt 3 kap. 4 § 2 mom. har reserverats för väckande av åtal.

På skingringsförbud och kvarstad som bestäms på begäran av en utländsk myndighet tillämpas i övrigt stadgandena i 3 kap.

Beslag. Frågan om verkställande av beslag enligt 4 kap. tvångsmedelslagen i Finland på begäran av en utländsk myndighet föreslås bli reglerad så att till kapitlet fogas en ny 15 a §, i vilken ingår de särskilda stadganden som behövs för att beslag skall kunna verkställas då en främmande stat begär rättshjälp. I övrigt tillämpas på verkställande av beslag till motsvarande delar de allmänna stadgandena i 4 kap., och i fråga om lämnande av rättshjälp och kontaktordningen tillämpas stadgandena i den föreslagna rättshjälpslagen.

På begäran av en utländsk myndighet kunde beslag verkställas om det föremål som skall tas i beslag kan utgöra *bevis* i ett brottmål. Beslag kan också verkställas för att säkerställa verkställigheten av en förverkandepåföljd, om föremålet i den främmande staten *har förklarats förverkat med anledning av brott* eller om det med fog kan antas att det *kommer att förklaras förverkat*. För beslag i syfte att säkerställa verkställigheten av en förverkandepåföljd förutsätts det att den förverkandepåföljd som i den främmande staten har bestämts eller kommer att bestämmas skall kunna verkställas i Finland.

Beslut om beslag fattas enligt 4 kap. 5 § av en anhållningsberättigad tjänsteman. Då beslag verkställs på begäran av en främmande stat, skall beslutet om beslag dock inom en vecka underställas domstolen på den ort där beslaget har verkställts. Om domstolen beslutar att fastställa beslaget skall den samtidigt utsätta en giltighetstid för beslaget och denna tid kunde på begäran av den myndighet som beslutat om

beslaget förlängas, om begäran har framställts innan giltighetstiden löpt ut.

När ett föremål eller en handling har tagits i beslag för att användas som bevis i en främmande stat kan domstolen på begäran av den myndighet som verkställt beslaget besluta att föremålet eller handlingen får överlätas till de utländska myndigheterna så att dessa förpliktas att återsända föremålet eller handlingen då de inte längre behöver dem som bevis. Domstolen kan dock också besluta att ett föremål eller en handling inte behöver återsändas, särskilt om dessa saknar eller är av ringa ekonomiskt värde, och om man inte därmed kränker den rätt som har rätt till föremålet.

Den nya 15 a § som föreslås bli fogad till 4 kap. ersätter den nuvarande 12 §, enligt vilken beslut om giltighetstiden för beslag fattas av Helsingfors rådstuvurätt i de fall då beslaget verkställs på begäran av en utländsk myndighet och det beslagtagna föremålet överlämnas till en utländsk judiciell myndighet.

6. Propositionens samband med internationella avtal

6.1. Den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål

Tillämpningsområdet för den europeiska konventionen motsvarar nästan helt förslaget till lag om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden. Vad tillämpningsområdet beträffar avviker dessa dock från varandra däri, att i lagförslaget inte ingår stadganden motsvarande bestämmelserna i artikel 11 i konventionen om temporärt överförande av en person som berövats friheten för att höras som vittne och inte heller stadganden motsvarande bestämmelserna i artikel 22 om utbyte av uppgifter om straffdomar. Därtill har i lagförslaget intagits stadganden om användning av tvångsmedel för säkerställande av verkställigheten av en förverkandepåföljd som dömts ut eller kommer att dömas ut i en främmande stat. Dessa stadganden faller utanför tillämpningsområdet för den europeiska konventionen.

Den väsentliga skillnaden mellan konventionen och lagförslaget är att med anledning av de förbehåll och förklaringar som Finland gjort, lämnas rättshjälp enligt konventionen, sådan den i enlighet med förbehållen och förklaring-

arna gäller för Finlands del, i en avsevärt mindre utsträckning än vad internationell rättshjälp enligt lagförslaget skall lämnas både till de stater som är parter i konventionen och till stater som inte är parter i den. Då den föreslagna lagen träder i kraft innebär det därför att det formellt i Finland kommer att finnas två regelsystem som tillämpas parallellt då det gäller internationell rättshjälp på straffrättens område. Å ena sidan gäller den europeiska konventionen som binder Finland internationellt och enligt vilken rättshjälp på grund av de förbehåll och förklaringar som Finland gjort lämnas i relativt begränsad utsträckning, och å andra sidan gäller den interna lagen, enligt vilken rättshjälp lämnas i större utsträckning än vad Finland är skyldig till enligt konventionen.

I princip borde detta parallella system dock inte ge upphov till konflikter, eftersom rättshjälp enligt den interna lagen lämnas på begäran också då den begärande staten är part i konventionen, även om Finland inte enligt konventionen är skyldig till detta och även om den utländska myndigheten uttryckligen har begärt rättshjälp med stöd av konventionen. De facto kunde de finska myndigheter som lämnar rättshjälp därmed i allmänhet i praktiken tillämpa enbart den interna finska lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden, oberoende av om den stat som framställer begäran är part i konventionen eller inte. Den europeiska konventionen, förbehållen och förklaringarna till den samt författningarna om införande av konventionen blir i praktiken till stor del bara formellt i kraft som direkt tillämpliga författningar. Deras betydelse begränsas enbart till att de utvisar å ena sidan Finlands internationella förpliktelser vid lämnandet av rättshjälp och å andra sidan i vilken utsträckning Finland har rätt att få rättshjälp av de stater som är parter i konventionen.

Det är trots allt uppenbart att det ovan beskrivna parallella systemet i praktiken skulle medföra onödiga svårigheter då de finska myndigheterna lämnar rättshjälp till stater som är parter i konventionen. Särskilt föreligger det en risk att regelsystemet kan tolkas felaktigt på det sättet att rättshjälp till de stater som är parter i konventionen kan lämnas endast inom gränserna för konventionen, med beaktande av Finlands förbehåll och förklaringar, och att konventionen därmed utesluter att den interna finska lagen om internationell rättshjälp tilläm-

pas i relationerna mellan Finland och parterna i konventionen. En ännu större nackdel skulle vara att upprätthållandet av de förbehåll och förklaringar som begränsar rättshjälp från Finland så att den blir mera begränsad än enligt Finlands interna lagstiftning, på grund av ömsesidighetsprincipen skulle leda till att de finska myndigheterna inte enligt konventionen kan få rättshjälp av parterna i konventionen i den omfattning som de finska myndigheterna kan lämna rättshjälp också till de stater som är parter i konventionen.

Med anledning av ovanstående bör det anses motiverat att man i samband med införandet av den föreslagna lagen samtidigt justerar och vid behov återtar alla de finska förbehåll och förklaringar som begränsar rättshjälp så att sådan lämnas i mindre utsträckning än vad den föreslagna interna lagen tillåter eller som anars kan anses onödiga. Samtidigt borde man justera 2 § lagen angående godkännande av vissa bestämmelser i den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål samt om finsk och utländsk myndighets inbördes rättshjälp i vissa fall (284/81), och upphäva lagens 3—7 §§ samtupphäva 2—10 §§ förordningen (287/81) angående ikraftträdandet av nämnda lag. Om man förfar på detta sätt kommer den föreslagna lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden att utgöra ett enhetligt regelsystem, som de finska myndigheterna kunde tillämpa då de lämnar rättshjälp till främmande stater, oberoende av om dessa är parter i den europeiska konventionen eller inte. Ur den europeiska konventionens synvinkel skulle lagen de facto komma att fungera som en transformationslag för konventionen, så att de finska myndigheter som i normala fall lämnar rättshjälp inte behöver börja tolka konventionens relativt komplicerade bestämmelser eller förbehåll och förklaringar från Finlands sida som kommer att förbli i kraft. De förbehåll och förklaringar som bör justeras är följande:

a) *Kravet på dubbel straffbarhet*

Finland har i samband med artikel 2 i konventionen gjort ett förbehåll enligt vilken rättshjälp kan förvägras om begäran avser ett brott som, ifall det under motsvarande förhållanden hade begåtts i Finland, inte enligt finsk lag skulle anses som straffbart. I 2 § 1 punkten förordningen angående bringande i kraft av

konventionen har den dubbla straffbarheten i enlighet härmed genom ett uttryckligt stadgande gjorts till en fakultativ grund för vägran. Av de 20 stater som är parter i den europeiska konventionen har utom Finland endast Island, Sverige och Österrike gjort ett allmänt förbehåll som förutsätter dubbel straffbarhet.

Såsom ovan konstaterats, har kravet på dubbel straffbarhet inte i den föreslagna lagen på samma sätt som i förbehållet tagits upp som en allmän grund för vägran. Därför kunde detta förbehåll återtas.

b) Uppgifter ur straffregistret

Enligt artikel 13 i konventionen skall den anmodade parten i samma utsträckning som dess egna judiciella myndigheter kan erhålla dylika upplysningar i liknande fall översända utdrag ur straffregistret, vilka de judiciella myndigheterna i en fördragsslutande part begär för *handläggningen av ett brottmål*.

I samband med denna bestämmelse har Finland gjort ett förbehåll enligt vilket uppgifter ur straffregistret lämnas endast om den som är åtalad eller misstänkt för ett brott.

I lagförslagets 24 § ingår ett stadgande motsvarande artikel 13 i konventionen, enligt vilket uppgifter ur straffregistret kunde överlämnas för behandlingen av straffrättsliga ärenden under samma förutsättningar som de kan lämnas till finska myndigheter. För att konventionen till denna del skall motsvara lagförslaget borde detta förbehåll återtas.

c) Kontaktordning

Enligt artikel 15 i konventionen får begäran om bevisupptagning enligt artiklarna 3, 4 och 5 sändas till den fördragsslutande partens justitieministerium. I brådskande fall kan begäran dock sändas direkt till den anmodade partens judiciella myndighet. Begäran som gäller överlämnande av uppgifter ur straffregistret kan enligt artikeln alltid göras direkt till *vederbörande myndigheter* hos den anmodade parten och svaren kan sändas på samma sätt. Andra framställningar om rättshjälp än de ovan nämnda, särskilt sådana som avser förberedande av åtal, kan de *judiciella myndigheterna* enligt artikel 15 punkt 4 sända direkt till varandra.

I fråga om denna artikel har Finland givit en förklaring, enligt vilken framställningarna om rättshjälp i samtliga fall skall sändas till justitieministeriet. Ett stadgande motsvarande denna förklaring ingår i 3 § lagen angående godkännande av konventionen, där det sägs att utländsk judiciell myndighets framställning om rättshjälp sänds direkt till justitieministeriet. Av parterna i den europeiska konventionen har ett förbehåll motsvarande Finlands förklaring endast getts av *Island*. Därtill har *Sverige* gett en förklaring, enligt vilken framställningar om rättshjälp skall överlämnas på diplomatisk väg, dock så att framställningarna i brådskande fall kan sändas direkt till utrikesdepartementets juridiska avdelning. Vidare har Sverige i sin förklaring meddelat att man kommer att sända begäran om rättshjälp till parterna i konventionen på diplomatisk väg eller genom förmedling av Sveriges konsulat. *Israel* har givit en förklaring enligt vilken framställningar om rättshjälp skall sändas genom förmedling av utrikesministeriet.

De allmänna stadgandena om kontaktordningen, om hur rättshjälp skall begäras av finska myndigheter, har tagits in i lagförslagets 4 och 6 §§, vartill man i 24 § har tagit in ett specialstadgande om överlåtande av uppgifter ur straffregistret. Enligt dessa stadganden kan begäran om rättshjälp i samtliga fall sändas antingen till justitieministeriet som i Finland är central myndighet, eller direkt till den behöriga finska myndigheten. Av denna anledning borde Finlands ovan nämnda förklaring återtas i samband med att lagen träder i kraft.

d) Den nordiska överenskommelsen om delgivning

Enligt artikel 15 stycke 7 i konventionen skall artikeln inte inkränkta på sådana bestämmelser i bilaterala avtal eller arrangemang, enligt vilka parternas vederbörande myndigheter kan sända framställningar om rättshjälp direkt till varandra. Enligt artikel 20 skall de avtalsslutande parterna inte i regel av varandra kräva ersättning för kostnaderna för lämnande av rättshjälp. Enligt artikel 26 stycke 1 upphäver konventionen bestämmelserna i traktater, konventioner eller bilaterala överenskommelser mellan parter i konventionen, som reglerar den ömsesidiga rättshjälp i brottmål.

I fråga om dessa bestämmelser har Finland

gjort tre separata förbehåll, i vilka det anges att Finland kommer att iakttå (*adhere to*) den nordiska överenskommelsen om inbördes rättshjälp genom delgivning och bevisupptagning. I förordningen angående bringande i kraft av konventionen har dessa förbehåll sammanfattats i 3 §, enligt vilken den nordiska överenskommelsen tillämpas utan hinder av konventionen.

Den nordiska överenskommelsen har trätt i kraft den 1 juli 1975, då Danmark, Norge och Sverige redan var parter i konventionen. Island har ratificerat konventionen den 20 juni 1984, men har inte gjort några förbehåll motsvarande Finlands förbehåll, där man skulle ha hänvisat till den nordiska överenskommelsen eller gett några motsvarande förklaringar. Därför är det uppenbart att man i de andra nordiska länderna har ansett att det med tanke på den europeiska konventionen inte uppstår problem om man tillämpar den nordiska överenskommelsen av år 1975 i de nordiska relationerna och att konventionen inte utgör ett hinder för tillämpningen av den nordiska överenskommelsen eller att den på något annat sätt strider mot den nordiska överenskommelsen. Därför verkar det befogat att återta Finlands här nämnda förbehåll.

e) Rannsakan och beslag

Enligt artikel 5 stycke 1 i konventionen kan en fördragsslutande part ge en förklaring enligt vilken ett eller flera av följande villkor skall gälla som förutsättning för att rannsakan eller beslag skall verkställas på begäran:

— att den gärning som avses i framställningen är straffbar enligt både den anmodande och den anmodade partens lagstiftning (punkt a),

— att den gärning som avses i framställningen i det anmodade landet skall kunna medföra utlämning (punkt b), och

— att uppfyllandet av framställningen skall vara förenligt med den anmodade partens lagstiftning (punkt c).

Med stöd av denna bestämmelse i konventionen har Finland gett en förklaring enligt vilken alla de tre ovan nämnda villkoren skall uppfyllas för att rannsakan och beslag skall verkställas på grund av begäran om rättshjälp.

Enligt 15 § 1 mom. i lagförslaget krävs dubbel straffbarhet föratt rannsakan och beslag skall verkställas (art. 5 stycke 1 punkt a

och c). För att rannsakan och beslag skall verkställas på grund av begäran om rättshjälp förutsätts däremot inte enligt lagförslaget att gärningsmannen skall kunna utlämnas på grund av gärningen i fråga (art. 5 stycke 1 punkt b). Därför borde Finlands förklaring återtas till den del som det i den hänvisas till artikel 5 stycke 1 punkt b.

f) Tid som krävs för delgivning av stämning

Enligt artikel 7 stycke 3 i konventionen kan en fördragsslutande part ge en förklaring enligt vilken de handlingar som gäller stämning av en gärningsman som befinner sig inom dess område skall sändas till myndigheterna inom en viss tid före den utsatta dagen för inställelsen. Denna bestämmelse skall tolkas så att den part som mottagit begäran inte är skyldig att uppfylla den om inte den av parterna utsatta tiden har iakttagits.

Med stöd av denna bestämmelse i konventionen har Finland givit en förklaring enligt vilken stämningshandlingar skall sändas 30 dagar före inställelsedagen. Av förklaringen framgår inte uttryckligen vilka de juridiska påföljderna kan bli om denna tid inte iakttas och detta sägs inte heller uttryckligen i lagen eller förordningen om godkännande och bringande i kraft av konventionen. Av lagens 4 § verkar dock följa att justitieministeriet i Finland som tar emot begäran aldrig skall uppfylla begäran om inte 30-dagars kravet har iakttagits, eftersom begäran om rättshjälp då inte överensstämmer med förklaringen till konventionen. Det bör särskilt observeras att i förordningen angående bringande i kraft av konventionen finns möjligheten att tidsfristen inte iakttas inte nämnd bland de grunder för vägran som uppräknas i 2 §, vilka är beroende av prövning.

I lagförslagets 18 § föreslås motsvarande fråga bli reglerad så att de handlingar som skall delges skall sändas till den finska myndighet som tar emot begäran i skälig tid före inställelsedagen, om det är frågan om delgivning av en sådan stämning eller kallelse där en person kallas att infinna sig personligen för att som svarande, målsägande, vittne eller i någon annan egenskap höras inför den utländska myndighet som framställt begäran. Frågan om vad som skall anses vara en skälig tid kunde regleras i förordning t.ex. så att då en person

enligt delgivningen skall infinna sig för att höras i någon fördragsslutande part, skall ovan nämnda 30 dagar anses vara en skälig tid, och i andra fall kunde t.ex. 50 dagar vara rimligt. En sådan 50 dagars tidsfrist gäller enligt ett bilateralt avtal av år 1991 då konventionen tillämpas på relationerna mellan Finland och Frankrikes transoceaniska områden. Om dessa tidsfrister inte har iakttagits, kan man vägra att verkställan delgivningen. Det är då frågan om en fakultativ grund för vägran. Eftersom det ofta kan vara i mottagarens intresse att delgivningen verkställs också i de fall då begäran har anlänt så sent att mottagaren inte får en skälig tid att bereda sig att hörsamma kallelsten, föreslås här uttryckligen bli stadgat att delgivningen trots allt kan verkställas om den person som skall delges handlingen samtycker till att ta emot den.

Enligt ovanstående verkar det befogat att överväga om Finlands förklaring till artikel 7 stycke 3 borde begränsas och preciseras för att motsvara lagförslaget. I sin justerade form skulle förklaringen ange att Finland förbehåller sig *rätten att vägra* att verkställa en delgivning enligt artikel 7, om inte handlingarna har sänts till den behöriga finska myndighet som mottagit begäran 30 dagar före inställeledagen.

g) *Judiciella myndigheter*

Enligt artikel 24 i konventionen kan en fördragsslutande part i en förklaring ange vilka myndigheter den anser som judiciella myndigheter i den mening som avses i konventionen. Bestämmelsens exakta innehåll och den juridiska betydelsen av dessa förklaringar med tanke på tillämpningen av konventionen är i någon mån oklara. Också i den rapport som förklarar konventionen har frågan behandlats kortfattat. Därför verkar det som om bestämmelsen och förklaringen med stöd av den har blivit uppfattade på två olika sätt.

En rätt stor del av de fördragsslutande staterna verkar i sina förklaringar ha förstått bestämmelsen så att varje stat i sin förklaring anger vilka av sina egna myndigheter staten utgående från sin egen rättsordning betraktar som judiciella myndigheter, och så att konventionens bestämmelser om judiciella myndigheter sedan skall tillämpas på dessa. De stater som iakttagit detta förfarande har i sin förklaring tagit in exakta förteckningar över de

nationella myndigheter som enligt landets rättsordning skall betraktas som judiciella myndigheter. I vissa förklaringar finns också varje myndighets officiella namn uttryckligen angivet på landets officiella språk med en översättning till Europarådets officiella språk och dessutom anges myndigheternas respektive behörighetsområden och de orter där de verkar.

Vissa fördragsslutande stater, främst Sverige och Finland, verkar däremot ha uppfattat denna bestämmelse så att förklaringen förväntas innehålla ett slags autonom, av den fördragsslutande statens juridiska och administrativa system oberoende definition av vilka typer av myndigheter denna stat anser att bör betraktas som judiciella myndigheter. Enligt detta förfarande har man sedan i förklaringen kunnat ta in t.o.m. sådana benämningar på myndigheter som inte används i den stat som avgivit förklaringen. Sålunda har man i Finlands förklaring meddelat att Finland med judiciell myndighet vid tillämpningen av artiklarna 3, 4 och 6 i konventionen (framställning om bevisupptagning) avser domstol och *undersökningsdomare* samt i övrigt även allmän åklagare. Ett stadgande motsvarande denna förklaring ingår också i förordningen angående bringande i kraft av konventionen (4 §).

Det är uppenbart att det första förfaringsättet är mycket klarare än det andra. Det innebär att varje stat för egen del och utgående från sitt eget juridiska och administrativa system namnger de myndigheter som vid tillämpningen av konventionen skall betraktas som judiciella myndigheter, och som för behandlingen av de straffrättsliga ärenden där de är behöriga skall få rättshjälp av de övriga fördragsslutande staterna i enlighet med konventionen. Detta förfarande har också följts av de flesta fördragsslutande parterna, senast av Storbritannien, som har deponerat sitt ratifikationsinstrument för konventionen den 29 augusti 1991 och därvid till artikel 24 givit en förklaring med en detaljerad förteckning över de myndigheter i Storbritannien som skall betraktas som sådana judiciella myndigheter som behandlar straffrättsliga ärenden i enlighet med konventionen.

Finlands förklaring bör därtill anses vara misslyckad också med tanke på den praktiska rättshjälpsverksamheten, särskilt då de finska myndigheternas möjligheter att i tillräcklig utsträckning få rättshjälp i de straffrättsliga ärenden som de behandlar. Eftersom Finlands

förklaring endast nämner domstol och undersökningsdomare som judiciella myndigheter då det gäller konventionens bestämmelser om bevisupptagning, kan Finland enligt konventionen inte få rättshjälp för ett straffrättsligt ärende som enligt förundersökningslagen (449/87) behandlas av en förundersökningsmyndighet. Det är uppenbarligen inte möjligt att tolka Finlands förklaring på ett sådant vidlyftigare sätt att förundersökningsmyndigheten kunde betraktas som undersökningsdomare, trots att det inte i Finland heller finns någon annan myndighet som motsvarar denna benämning. Av denna anledning borde man gå in för att justera Finlands förklaring så att den motsvarar praxis i de andra fördragsslutande staterna, åtminstone så långt att förundersökningsmyndigheterna för Finlands del anges som sådana myndigheter som skall betraktas som judiciella myndigheter vilka behandlar straffrättsliga ärenden enligt konventionen.

Ett problem synes dock vara att en förklaring enligt ordalydelsen i artikel 24 kan ges endast vid undertecknande av konventionen eller vid deposition av ratifikations- eller avslutningsinstrumentet, vilket innebär att det inte är möjligt att ändra förklaringen efter det konventionen trätt i kraft, åtminstone inte så att ändringen innebär en utvidgning av området för rättshjälpen. I praktiken har dock artikel 24 i konventionen inte tolkats så snävt. Den förklaring som givits i samband med ratificeringen eller anslutningen har genom ett senare meddelande ändrats av Italien (25.8.1977), Israel (11.9.1974) och Schweiz (11.12.1985). I ljuset av dessa meddelanden är det därför uppenbart att artikel 24 bör tolkas så att bestämmelsen inte utgör ett hinder för ändringar i den ursprungliga förklaringen, åtminstone inte då detta blir nödvändigt på grund av förändringar i lagstiftningen eller i den administrativa organisationen i staten i fråga. Därför tycks inga hinder föreligga för att Finland i efterhand justerar sin förklaring enligt artikel 24 åtminstone så att som judiciella myndigheter anges de förundersökningsmyndigheter som avses i förundersökningslagen, vilken stiftats efter det konventionen trätt i kraft, då dessa myndigheter behandlar straffrättsliga ärenden vid förundersökning.

h) Artikel 25 stycke 3 i konventionen

Enligt artikel 25 stycke 3 i konventionen kan

Förbundsrepubliken Tyskland utsträcka tillämpningen av konventionen till *Land* Berlin genom att ställa en förklaring om saken till Europarådets generalsekreterare.

Då Finland anslöt sig till konventionen meddelade man att man konstaterade att Förbundsrepubliken Tyskland givit en sådan förklaring. Ingen annan part i konventionen har givit ett meddelande av denna typ, som inte krävs enligt konventionens bestämmelser och som inte heller har någon juridisk betydelse. Därför borde Finland sträva att få detta meddelande struket.

i) Artikel 25, stycke 1, 4 och 5 i konventionen

Enligt artikel 25 stycke 1 i konventionen tillämpas konventionen inom de fördragsslutande parternas moderlandsterritorier. Enligt stycke 4 i artikeln skall konventionen i fråga om Konungariket Nederländerna tillämpas på dess europeiska territorium. Nederländerna kan dock utsträcka dess tillämpning till sina områden utanför Europa. Enligt Nederländernas förklaring av den 24 december 1985 tillämpas konventionen på Nederländernas europeiska territorium, på nederländska Antillerna samt på Aruba. Enligt stycke 5 i artikeln kan de fördragsslutande parterna genom inbördes överenskommelser utsträcka tillämpningen av konventionen att gälla också andra områden än de som nämns i föregående stycken. Frankrike har med bl.a. Finland genom skriftväxling år 1991 ingått ett bilateralt avtal genom vilket konventionen har utsträckts att gälla också de transoceaniska territorierna Franska Polynesien, Nya Kaledonien, samt Wallis och Futuna samt de territoriella sammanslutningarna Mayotte samt Saint-Pierre och Miquelon (FördrS 97/91).

I fråga om dessa bestämmelser har Finland givit en förklaring där det konstateras att bestämmelserna i artikel 25 inte för närvarande (*for the time being*), med undantag av stycke 3, tillämpas i praktiken (*have no practical application*). Eftersom konstaterandet har varit felaktigt redan då det gjordes och på grund av Nederländernas meddelande och avtalet med Frankrike har blivit synnerligen missledande, borde detta konstaterande strykas.

j) *Artikel 26 stycke i konventionen och lagen om skyldighet att i vissa fall inställa sig vid domstol i annat nordiskt land*

I artikel 26 stycke 4 i konventionen bestäms att då ömsesidig rättshjälp i brottmål mellan två eller flera av de fördragsslutande parterna lämnas på grundvalen av inbördes överensstämmande lagstiftning som förutsätter ömsesidigt lämnande av rättshjälp inomparternas territorier, kan dessa parter reglera sina inbördes förbindelser *uteslutande* enligt sådan lagstiftning. Vidare bestäms i stycke 4 att de fördragsslutande parter som sinsemellan utesluter tillämpningen av konventionen skall underätta Europarådets generalsekreterare om saken.

Finland har givit en förklaring i anslutning till artikel 26 stycke 4, där man meddelar att oberoende av bestämmelserna i konventionen tillämpar Finland lagen om skyldighet att i vissa fall inställa sig vid domstol i annat nordiskt land. Förklaringen är uppenbarligen avsedd att vara en underrättelse i enlighet med artikel 26 stycke 4 om att Finland tillämpar lagen i fråga på det sätt som förutsätts i stycke 4 som ett uteslutande arrangemang som utesluter bestämmelserna i den europeiska konventionen. I Finlands förklaring nämns dock inte uttryckligen att den samnordiska lagen kommer att tillämpas på detta uteslutande sätt och det framgår inte heller till vilka delar lagen eventuellt i relationerna de nordiska länderna emellan utesluter den europeiska konventionen. De övriga nordiska länderna har inte lämnat någon underrättelse enligt artikel 26 stycke 4 med en hänvisning till den samnordiska lagstiftningen om skyldighet att inställa sig som vittne.

Enligt lagen om skyldighet att i vissa fall inställa sig vid domstol i annat nordiskt land kan en finsk domstol inkalla ett vittne eller en målsägande som är bosatt och vistas i något annat nordiskt land att höras inför domstol, om detta kan antas vara av väsentlig betydelse för sakens utredning. Om den inkallade utblir kan han dömas till böter eller vite och åläggas att betala ersättning för rättegångskostnader, och dessa beslut kan verkställas i det land som mottagit kallelsen. På motsvarande sätt kan en domstol i ett annat nordiskt land inkalla en person som är bosatt och vistas i Finland att höras så att denna person är skyldig att hörsamma kallelsen. Om han uteblir kan böter,

vite eller ett beslut om erläggande av rättegångskostnader som utdömts i det land som utfärdat kallelsen verkställas i Finland.

Denna samnordiska lagstiftning om skyldighet för vittnen att inställa sig verkar inte på något sätt stå i konflikt med den europeiska konventionen eller avvika från den på ett sådant sätt att den samnordiska lagstiftningens på det sätt som förutsätts i artikel 26 stycke 4 kunde införas som uteslutande arrangemang. Konventionen kan tvärtom i de nordiska relationerna tillämpas parallellt med denna samnordiska lagstiftning så att ett vittne inkallas från ett nordiskt land för att höras vid domstol i ett annat nordiskt land antingen enbart i enlighet med den europeiska konventionen, vilket innebär att den inkallade frivilligt kan hörsamma kallelsen (art. 8), eller enligt den samnordiska lagstiftningen, vilket innebär att vittnet är skyldigt att inställa sig, men då förutsätts det också att vittnesutsagan kan antas vara av väsentlig betydelse för sakens utredning. I vartdera fallet skall kallelsen delges med stöd av konventionen och med iakttagande av bestämmelserna i den nordiska överenskommelsen om delgivning (1974).

Eftersom Finlands förklaring dock kan tolkas så att den ovan nämnda nordiska lagstiftningen skulle ha införts som ett uteslutande arrangemang i enlighet med artikel 26 stycke 4, trots att de övriga nordiska länderna inte har lämnat någon underrättelse enligt stadgandet i fråga, borde också denna förklaring återtgas.

6.2. Tilläggsprotokollet till den europeiska konventionen

Det centrala innehållet i tilläggsprotokollet till den europeiska konventionen är att rättshjälp med stöd av det beviljas i enlighet med konventionen också vid behandlingen av s.k. fiskaliska brott, dvs. skatte-, tull- och valuta-brott. Till denna del kommer lagförslaget att motsvara bestämmelserna i tilläggsprotokollet, eftersom man enligt lagförslaget inte kan vägra att lämna rättshjälp på den i artikel 2 punkt a i konventionen nämnda grunden att begäran gäller fiskaliska brott (11—13 §§).

I 2 § förordningen angående bringande i kraft av konventionen stadgas dock att en framställning om rättshjälp kan avslås i fall som avses i artikel 2 i konventionen, och till dessa hör att framställningen hänför sig till ett

fiskaliskt brott (art. 2 punkt a). Detta stadgande i förordningen måste visserligen till denna del anses ha blivit upphävt genom lagen om godkännande av tilläggsprotokollet till konventionen (264/84). Eftersom stadgandet i sin nuvarande form i praktiken kunde leda till feltolkningar och till att rättshjälp förvägras i strid med tilläggsprotokollet, borde detta stadgande justeras i samband med att den föreslagna lagen träder i kraft.

6.3. Förenta Nationernas konvention mot olaglig hantering av narkotika och psykotropa ämnen

Förenta Nationerna har den 19 december 1988 godkänt en konvention mot olaglig hantering av narkotika och psykotropa ämnen (Wienkonventionen), som har trätt i kraft den 11 november 1990. Finland har undertecknat konventionen den 8 februari 1989 och det är meningen att den för Finlands del skall träda i kraft vid ingången av 1993.

I artikel 5 styckena 4 och 5 i konventionen har tagits in detaljerade stadganden om verkställigheten av en förverkandepåföljd som utdömts av myndigheterna i en fördragsslutande stat i en annan fördragsslutande stat samt om användningen av tvångsmedel, särskilt rannsakan, kvarstad och beslag på basis av begäran om rättshjälp i syfte att säkerställa verkställigheten av en förverkandepåföljd som en myndighet i en fördragsslutande stat har dömt ut eller kommer att döma ut. Enligt artikel 4 punkt c i konventionen bestäms förutsättningarna för och förfarandet vid verkställigheten av en förverkandepåföljd och användningen av tvångsmedel enligt lagen i det land som mottagit begäran och enligt de internationella avtal som gäller mellan de parter i konventionen som framställer respektive tar emot begäran. Därtill ingår i artikel 7 i konventionen detaljerade bestämmelser om inbördes rättshjälp i straffrättsliga ärenden som hör till konventionens tillämpningsområde.

Enligt de skyldigheter som dessa bestämmelser för med sig skall det i Finland finnas nationell lagstiftning som motsvarar bestämmelserna om lämnande av rättshjälp, om verkställighet av förverkandepåföljder och om säkerställande av verkställigheten, då konventionen för Finlands del träder i kraft. De lagförslag som ingår i denna proposition motsvarar

de ovan nämnda bestämmelserna i artikel 5 styckena 4 och 5 samt artikel 7 i Wienkonventionen. Det är meningen att lagarna skall träda i kraft samtidigt som konventionen.

6.4. Konventionen om penningtvätt, rannsakan, beslag och förverkande

Europarådets konvention som gäller penningtvätt (*laundering*), rannsakan, beslag och förverkande undertecknades i Strasbourg den 8 mars 1990. I beredningen deltog förutom de länder som är medlemmar i Europarådet också Australien, Canada samt Förenta Staterna. Finland har undertecknat konventionen den 25 december 1991.

Konventionen förpliktar de fördragsslutande parterna att vidta alla behövliga lagstiftnings- och andra åtgärder för att den utrustning som använts vid brott och den nytta som brottet medfört skall kunna förklaras förverkade. I motsats till den ovan nämnda Wienkonventionen begränsar sig Europarådets konvention inte till narkotikabrott och döljande av den ekonomiska nytta dessa medfört, utan utgångspunkten är att tillämpningsområdet omfattar alla slag av brott. Enligt konventionen kan en fördragsslutande part dock begränsa tillämpningsområdet genom att avge en förklaring enligt vilken staten i fråga tillämpar konventionen endast på de brott eller brottstyper som nämns i förklaringen.

I kapitel III i konventionen ingår detaljerade bestämmelser om internationell rättshjälp vid verkställigheten av en förverkandepåföljd som hänför sig till ett brott. Konventionen förpliktar de fördragsslutande parterna att i så stor utsträckning som möjligt lämna varandra internationell rättshjälp vid undersökningar och rättegångar som syftar till verkställande av en förverkandepåföljd. Därtill förpliktar konventionen de fördragsslutande parterna att på grundval av en begäran om rättshjälp av en annan fördragsslutande part vidta tvångsåtgärder, att verkställa rannsakan, kvarstad och beslag för att säkerställa verkställigheten av en förverkandepåföljd och den förpliktar de fördragsslutande parterna att på begäran vidta åtgärder för att verkställa en förverkandepåföljd som utdömts av domstol i den stat som framställt begäran. I motsats till Wienkonventionen (art. 5 stycke 4 punkt c) medför således Europarådets konvention för de fördragsslu-

tande parterna en förpliktelse att på begäran av en annan fördragslutande part vidta tvångsåtgärder och åtgärder för att verkställa en förverkandepåföljd, om inte sådana grunder för vägran som i detalj regleras i artikel 18 i konventionen föreligger.

Den lagstiftning som föreslås i denna proposition kommer till sina väsentliga delar att motsvara bestämmelserna i Europarådets konvention. Det bör särskilt observeras att de föreslagna stadgandena om lämnande av rättshjälp för säkerställande av verkställigheten av en förverkandepåföljd och för verkställande i Finland av en förverkandepåföljd som utdömts av en utländsk domstol, i enlighet med den huvudregel som följs i Europarådets konvention blir tillämpliga på alla förverkandepåföljder som grundar sig på brott. De här föreslagna stadganden avviker dock från bestämmelserna i Europarådets konvention däri att användningen av tvångsmedel och verkställigheten av en förverkandepåföljd på begäran av en utländsk myndighet i sista hand blir beroende av prövning av den behöriga finska myndighet som sörjer för att begäran verkställs. Denna skillnad utgör dock inget hinder för att Europarådets konvention skall träda i kraft för Finlands del, eftersom man då konventionen träder i kraft samtidigt kan införa en skyldighet för de finska myndigheterna att använda tvångsmedel för att säkerställa verkställigheten av en förverkandepåföljd och att sörja för att en förverkandepåföljd som dömts ut av en domstol i en stat som är part i Europarådets konvention verkställs, om begäran om saken har framställts av en stat som är part i konventionen.

6.5. Överenskommelsen av den 26 april 1974 mellan Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige om inbördes rättshjälp genom delgivning och bevisupptagning

I överenskommelsen ingår bestämmelser om kontaktordning, språk, översättning av handlingar och kostnader för sakkunnigbevisning. Den nordiska överenskommelsen utesluter inte bestämmelserna i den europeiska konventionen (art. 26 punkt 3 och 4), utan den nordiska överenskommelsen tillämpas i relationerna mellan de nordiska länderna tillsammans med den europeiska konventionen så att den nordiska konventionen inom sitt tillämpningsområde

tillåter mera omfattande direkta kontakter mellan de behöriga myndigheterna än vad konventionen gör, sådan den nu gäller mellan de nordiska länderna, samt att som kontaktspråk också godkänns danska, norska och svenska.

Lagförslaget kommer att tillåta att de finska myndigheter som behandlar straffrättsliga ärenden, dvs. domstolar, åklagarmyndigheter och förundersökningsmyndigheter står i direkt kontakt med utländska myndigheter då de begär rättshjälp i straffrättsliga ärenden, också då begäran avser delgivning och bevisupptagning. På samma sätt kan de finska myndigheterna direkt ta emot begäran om rättshjälp av behöriga myndigheter i andra stater. I samband med att den föreslagna lagen träder i kraft har man också för avsikt att genom förordningstadga att som kontaktspråk också godkänns danska och norska. Den myndighet som verkställer begäran om rättshjälp är visserligen inte skyldig att uppfylla en begäran som framställts på dessa språk, men det blir justitieministeriets uppgift att sörja för behövliga översättningar, om en begäran på de ovan nämnda nordiska språken inte annars kan uppfyllas. Detta innebär att den föreslagna lagen inte påverkar tillämpningen av den ovan nämnda nordiska överenskommelsen.

I förordningen om inbördes rättshjälp mellan de nordiska länderna genom delgivning och bevisupptagning ingår närmare stadganden om delgivning och bevisupptagning med anledning av att ett annat nordiskt land begärt rättshjälp. Förfarandet vid delgivning har ordnats så att en delgivning i Finland alltid verkställs av den länsstyrelse inom vars verksamhetsområde den som söks för delgivningen är bosatt eller vistas (1 §). Om begäran om delgivning har sänts till någon annan myndighet än den behöriga länsstyrelsen, skall denna myndighet vidarebefordra begäran till den behöriga länsstyrelsen (3 §). Bevisupptagning på begäran av ett annat nordiskt land sker vid den domstol som avses i 2 § lagen om samverkan mellan finska och utländska myndigheter vid rättegång samt om verkställighet i vissa fall av utländsk domstols beslut. Dessa stadganden i förordningen verkar inte helt ändamålsenliga med tanke på lagförslagets grundläggande principer, varför de i samband med att den föreslagna lagen träder i kraft måste justeras åtminstone till de delar som gäller delgivning och bevisupptagning i straffrättsliga ärenden.

7. Propositionens organisatoriska och ekonomiska verkningar

Den föreslagna lagens ikraftträdande medför inga organisatoriska eller personella verkningar. Det föreslagna systemet för lämnande och begärande av internationell rättshjälp kommer på många sätt att förenkla förfarandet vid

internationell rättshjälp inom lagens tillämpningsområde, vilket kan antas ge vissa kostnadsinbesparingar, särskilt som den internationella rättshjälp i straffrättsliga ärenden kommer att öka i och med de internationella kontakterna och den fria rörligheten tilltar. Dessa förväntade inbesparingar kan dock inte beräknas exakt.

DETALJMOTIVERING

1. Motivering till lagförslagen

1.1. Lag om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden

1 kap. Allmänna stadganden

1 §. *Lagens tillämpningsområde.* Paragrafens 1 mom. visar att man i lagen har tagit in både stadganden om internationell rättshjälp i enskilda straffrättsliga ärenden som behandlas av finska myndigheter och stadganden om hur och under vilka förutsättningar finska myndigheter kan lämna rättshjälp i straffrättsliga ärenden som behandlas av utländska myndigheter. I den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål har myndigheterna delats in i dels *judiciella myndigheter* som förutsätts vara domstolar eller myndigheter som organisatoriskt är knutna till domstolarna (*judicial authorities*), dels andra, närmast administrativa, myndigheter, som inte har en behörighet jämförbar med doms rätt eller ställning av domstol. Betydelsen av denna uppdelning ligger däri att rättshjälp enligt den europeiska konventionen lämnas endast i ärenden som faller under den anmodande partens judiciella myndigheters jurisdiktion (art. 1 stycke 1), vartill begäran om bevisupptagning och annan rättshjälp enligt huvudregeln endast kan göras av den anmodande statens *judiciella myndighet*. Denna uppdelning är visserligen inte enhetlig i de fördragsslutande parterna, eftersom dessa enligt artikel 24 kan ge en förklaring där de utgående från sina respektive administrativa system definierar vilka myndigheter de betraktar som judiciella myndigheter.

I lagförslaget har man inte följt den europeiska konventionens uppdelning i judiciella myn-

digheter och andra myndigheter. I stället utgår man här i 1 mom. från att internationell rättshjälp kan begäras och på samma sätt lämnas för behandling av straffrättsliga ärenden då behandlingen av dessa ärenden enligt lagförslaget hör till behörighetsområdet för den finska eller utländska myndighet som begärt rättshjälp, oberoende av om denna myndighet skall klassificeras som en myndighet av domstolstyp eller som en administrativ myndighet. För Finlands del har begreppet myndighet som behandlar straffrättsliga ärenden därtill preciserats i 5 § 1 mom. i lagförslaget, där det på ett uttömmande sätt räknas upp vilka finska myndigheter som kan begära rättshjälp av utländska myndigheter i straffrättsliga ärenden som de behandlar. Detta stadgande innebär samtidigt att rättshjälp enligt lagförslaget endast kan begäras i sådana straffrättsliga ärenden som hör till dessa myndigheters behörighetsområde och som behandlas av dem. De myndigheter som avses här är justitieministeriet, domstolarna, åklagarmyndigheterna samt förundersökningsmyndigheterna. Som det har konstaterats i den allmänna motiveringen, borde dessa myndigheter från finsk sida, då förklaringen i enlighet med artikel 24 i konventionen justeras, anges som de *judiciella myndigheter* som avses i konventionen.

I lagförslaget definieras inte vilka krav en myndighet som behandlar straffrättsliga ärenden borde uppfylla i fråga om t.ex. organisation eller förfaringsätt, för att de finska myndigheterna skall kunna lämna rättshjälp. Rättshjälp kan alltid lämnas då behandlingen av ärendet i fråga faller inom behörighetsområdet för den utländska myndighet som begärt hjälpen, så länge de övriga i lagförslaget nämnda förutsättningarna för lämnande av

rättshjälپ föreligger. Däremot saknar det betydelse om den ifrågavarande behöriga utländska myndigheten skall betraktas som en myndighet av domstolstyp eller som en administrativ myndighet eller om myndigheten organisatoriskt är knuten till domstolsväsendet eller t.ex. till polisförvaltningen i den främmande staten i fråga. Då det gäller begäran om rättshjälپ som inkommer från främmande stater har man inte heller gått in för ett arrangemang motsvarande 5 § 2 mom. i lagförslaget, enligt vilket rättshjälپ kunde begäras endast av den utländska myndighet som är behörig att behandla det aktuella straffrättsliga ärendet. Detta innebär att rättshjälپ enligt lagförslaget kan lämnas t.ex. då ett brottmål är anhängigt vid domstol, men begäran om rättshjälپ i eget namn och för den berörda domstolens räkning framställs av t.ex. justitieministeriet i den främmande staten.

I 2 mom. räknas de åtgärder upp som i Finland kan vidtas för att på begäran av en utländsk myndighet lämna internationell rättshjälپ och som på motsvarande sätt kan begäras av utländska myndigheter. Bland de uppräknade formerna av rättshjälپ är de viktigaste delgivning (punkt 1), mottagande av bevis och hörande av vittnen, sakkunniga och parter eller målsägande, misstänkta och svarande i brottmål (punkt 2) och användning av tvångsmedel för inhämtande av bevis eller säkerställande av verkställigheten av förverkandepåföljder (punkt 3).

Såsom punkt 6 i 2 mom. uttryckligen anger, är förteckningen dock inte uttömmande, utan rättshjälپen kan också omfatta andra åtgärder än de som uttryckligen räknas upp i stadgandet, om de inte har lämnats utanför lagens tillämpningsområde. Det allmänna målet för lagförslaget är att rättshjälپ skall kunna både begäras och lämnas i så stor omfattning som behövs för behandlingen av det aktuella straffrättsliga ärendet, och därför har det inte ansetts ändamålsenligt att begränsa rättshjälپens område endast till vissa i lagen fast och uttömmande definierade former av rättshjälپ. Denna utgångspunkt bör anses varasärskilt viktig därför att internationell rättshjälپ i straffrättsliga ärenden enligt lagförslaget skall lämnas av finska myndigheter till myndigheterna i vilken annan stat som helst. Därför blir det redan av praktiska orsaker omöjligt att på förhand på ett uttömmande sätt definiera vilka åtgärder de finska myndigheterna kan vidta för att lämna rättshjälپ på begäran av en utländsk

myndighet, då det i förfarandet vid behandlingen av straffrättsliga ärenden finns avsevärda skillnader mellan rättsordningen i olika stater och det inte är skäl att de finska myndigheterna skall vägra att lämna rättshjälپ endast på den grund att Finlands interna lagstiftning inte känner åtgärder som helt motsvarar de begärda och de särskilda förfarandena i samband med dessa. Här finns också en anknytning till det uttryckliga stadgandet i 11 § 1 mom. i lagförslaget, enligt vilket en finsk myndighet då den lämnar rättshjälپ på begäran av en utländsk myndighet kan iakttä ett i begäran nämnt särskilt förfarande, om detta inte direkt kan anses strida mot finsk lag.

2 §. *Begränsningar i tillämpningsområdet.* Den föreslagna lagen är avsedd att ha karaktären av en allmän lag, och att omfatta alla de former av rättshjälپ för vilkas del frågan om lämnande av rättshjälپ inte har reglerats särskilt genom lagstiftning för vissa specialområden eller vilka närmast gäller internationell rättshjälپ vid verkställigheten av straffrättsliga påföljder. De former av rättshjälپ som blir utanför lagens tillämpningsområde finns uppräknade i den föreslagna 2 §.

Utanför lagens tillämpningsområde blir enligt den föreslagna 2 § 1 punkten de frågor som gäller utlämning för brott. De allmänna stadgandena om utlämning för brott ingår i lagen den 7 juli 1970 om utlämning för brott (456/70). I lagen stadgas om utlämning både från och till Finland. Därtill ingår i lagen detaljerade stadganden om förfarandet i utlämningsärenden, om internationell rättshjälپ i samband med utlämning samt om användning av tvångsmedel i samband med utlämning. I de nordiska relationerna gäller lagen om utlämning för brott Finland och de övriga nordiska länderna emellan.

I Finland gäller förutom den nationella lagstiftningen om utlämning också de konventioner till vilka Finland har anslutit sig: den europeiska konventionen av den 13 december 1957 om utlämning för brott (FördrS 32 och 33/71) och dess andra tilläggsprotokoll av den 17 mars 1978 (FördrS 15/85). Därtill har Finland ingått ett flertal bilaterala avtal. Eftersom den föreslagna lagen inte enligt 2 § 1 punkten skall tillämpas på utlämning för brott, tillämpas vid behandlingen av utlämningsärenden enbart de ovan nämnda bestämmelserna, också till den del det är frågan om kontaktordningen, verkställande av undersökning och

inhämtande av andra utredningar eller om annan rättshjälp i samband med behandlingen av utlämningsärenden.

Enligt 2 § 2 punkten i lagförslaget tillämpas lagen inte på internationellt samarbete vid verkställighet av frihetsstraff, överförande av övervakningen av personer som dömts till frihetsstraff och villkorligt frihetsstraff och av personer som frigivits villkorligt samt vid verkställighet av bötesstraff, förverkandepåföljder eller andra utdömda påföljder.

Allmänna stadganden om överföring av personer som dömts till frihetsstraff ingår i lagen om internationellt samarbete vid verkställighet av frihetsstraff, enligt vilken en frihetsberövande påföljd som har bestämts av domstol i en främmande stat kan verkställas i Finland och verkställigheten av ett fängelsestraff som har ådömts av finsk domstol på motsvarande sätt kan anförtros en främmande stat (överföring av dömda personer). Därtill har Finland anslutit sig till konventionen av den 21 mars 1983 om överförande av dömda personer (FördrS 13/87) och den 17 oktober 1981 med Thailand ingått en överenskommelse om samarbete rörande verkställighet av straffrättsliga påföljder (överföring av dömda personer), vilken har trätt i kraft den 15 april 1992 (322/92).

I den gällande lagstiftningen finns inte allmänna stadganden om verkställighet i Finland av utomlands utdömda förverkandepåföljder och om anförtroende av verkställigheten av i Finland utdömda förverkandepåföljder åt andra stater. Därför föreslås i denna proposition att lagen om internationellt samarbete vid verkställighet av frihetsstraff ändras så att i lagen tas in stadganden om dessa frågor. Samtidigt föreslås att lagens rubrik ändras till lag om internationellt samarbete vid verkställighet av vissa straffrättsliga påföljder. På kontakterna med utländska myndigheter samt på annan rättshjälp i samband med verkställandet av förverkandepåföljder tillämpas enbart stadgandena i den lag som föreslås bli ändrad och inte den föreslagna lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden.

Inom de nordiska relationerna har de frågor som avses i 2 § 2 punkten reglerats i lagen om samarbete mellan Finland och de övriga nordiska länderna vid verkställighet av domar i brottmål. I lagen ingår stadganden om verkställighet av böter och vissa andra förmögenhetspåföljder, om verkställighet av frihetsstraff samt om åtgärder som gäller villkorligt frigivna

personer. I den nordiska lagen finns därmed också stadganden om verkställighet i Finland av en förverkandepåföljd som dömts ut i ett annat nordiskt land och på motsvarande sätt om anförtroende av verkställigheten av en i Finland utdömd förverkandepåföljd åt ett annat nordiskt land samt om rättshjälp i samband med detta. I de nordiska relationerna kommer man därför också i framtiden att tillämpa enbart den nordiska lagen och inte den föreslagna allmänna lagen om internationellt samarbete vid verkställighet av vissa straffrättsliga påföljder.

De ovan nämnda författningarna om verkställighet av straffrättsliga påföljder utesluter med stöd av 2 § 2 punkten lagförslagets stadganden om internationell rättshjälp också till den del de innehåller stadganden och bestämmelser om kontakter, förfarande och internationell rättshjälp i dessa genom specialstadganden reglerade frågor.

I gällande finsk lagstiftning finns inte uttryckliga stadganden om temporär utlämning av personer som avtjänar frihetsstraff eller som annars berövats friheten för att dessa skall kunna höras t.ex. som vittnen inför domstol eller någon annan myndighet. Sådana stadganden finns inte heller i de nordiska relationerna. Därför är temporär utlämning i nyss nämnda syfte utesluten från lagens tillämpningsområde. De finska myndigheterna är därmed inte skyldiga att delge en person som i Finland avtjänar ett frihetsstraff en utländsk myndighets kallelse att infinna sig för att bli hörd inför en domstol eller annan myndighet i den andra staten, trots att kallelsen i övrigt stämmer överens med den föreslagna lagen. På motsvarande sätt kan finska domstolar eller förundersökningsmyndigheter inte med stöd av denna lag kalla en person som utomlands berövats friheten att höras i Finland.

I den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål ingår däremot bestämmelser om temporär överföring av personer som är föremål för frihetsberövande (art. 11). Då Finland anslöt sig till konventionen gjorde man dock ett förbehåll där det meddelas att Finland inte kan lämna sådan rättshjälp. Utom den europeiska konventionen förutsätter också artikel 7 stycke 4 i Förenta Nationernas konvention mot olaglig hantering av narkotika och psykotropa ämnen att rättshjälp av detta slag skall lämnas, om än bara i den omfattning nationell lagstiftning och praxis det tillåter. Av

denna anledning verkar det motiverat att överväga en ändring av Finlands lagstiftning så att frågan om temporär överföring för att höras regleras genom speciallagstiftning, varvid också Finlands ovan nämnda förbehåll till den europeiska konventionen kan återtas. Det har dock inte ansetts ändamålsenligt att bereda denna lagändring isamband med föreliggande proposition. Det bör också noteras att en sådan lagstiftning inte utgör en absolut förutsättning för att Förenta Nationernas ovan nämnda konvention skall kunna ratificeras.

3 §. *Central myndighet.* Justitieministeriet fungerar som den centrala myndighet som sörjer för den internationella rättshjälp som hör till lagförslagets tillämpningsområde, och dess uppgifter finns uppräknade i 3 §. I egenskap av central myndighet tar justitieministeriet emot begäran om rättshjälp som har sänts av en utländsk central myndighet eller av någon annan utländsk myndighet, sörjer för att begäran uppfylls samt förmedlar vid behov begäran om rättshjälp från en finsk myndighet till berörda utländska myndighet. Därtill sörjer justitieministeriet vid behov för översättning av handlingar och för de andra uppgifter som den centrala myndigheten skall sköta. Närmare stadganden om justitieministeriets uppgifter i dess egenskap av central myndighet utfärdas genom förordning.

4 §. *Begäran om rättshjälp av finska myndigheter.* Enligt 1 mom. kan en utländsk myndighet sända begäran om rättshjälp antingen till justitieministeriet, som är central myndighet eller direkt till den myndighet som är behörig att uppfylla begäran. Eftersom detta är ett stadgande i nationell finsk lagstiftning, regleras där endast frågan om vilken finsk myndighet som är behörig att ta emot begäran och därefter vidta de åtgärder lagen förutsätter för att uppfylla begäran. Frågan om vilken myndighet i en annan stat som enligt dess rättsordning har rätt att begära rättshjälp av utländska myndigheter har naturligtvis reglerats genom varje lands egen lagstiftning. Kontakterna har ofta ordnats så att begäran om rättshjälp av utländska myndigheter frånsett vissa undantagsfall skall sändas centraliserat, antingen via justitieministeriet, motsvarande myndighet eller en annan central myndighet eller på diplomatisk väg.

I den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål har kontakterna ordnats så att närmast endast begäran om bevisupptag-

ning skall sändas via justitieministeriet (art. 15 stycke 1—3), dock så att också begäran om bevisupptagning i brådskande fall får sändas direkt till justitieministeriet i den anmodade staten (art. 15 stycke 2). I fråga om denna bestämmelse rörande kontaktordningen har Finland gjort ett förbehåll, enligt vilket begäran om rättshjälp i samtliga fall skall sändas till justitieministeriet i Finland. Såsom det har konstaterats i den allmänna motiveringen, har man för avsikt att återta detta förbehåll i samband med att denna lag träder i kraft, eftersom det enligt lagförslaget i samtliga fall skall bli tillåtet att ha direkta kontakter och att sända begäran om rättshjälp direkt till den behöriga myndigheten. Detta gäller också begäran om bevisupptagning, till vilket Finland inte enligt konventionen är skyldigt. Sedan lagen trätt i kraft kunde de stater som är parter i konventionen sända begäran om bevisupptagning antingen enligt huvudregeln i konventionen till justitieministeriet eller enligt 4 § 1 mom. i lagförslaget direkt till den berörda domstolen eller förundersökningsmyndigheten. Inom de nordiska relationerna kunde man också vid sidan av konventionen tillämpa överenskommelsen och förordningen om inbördes rättshjälp genom delgivning och bevisupptagning, enligt vilka de nordiska myndigheterna står i direkt kontakt med varandra då de begär rättshjälp i fråga om delgivning och bevisupptagning.

På motsvarande sätt kunde man förfara också då man lämnar främmande stater rättshjälp i enlighet med bilaterala överenskommelser mellan Finland och staten i fråga. Bestämmelserna i dessa överenskommelser om användande av centrala myndigheter eller om andra särskilda kontaktarrangemang hindrar inte en stat som är part i en sådan överenskommelse att begära rättshjälp direkt av den behöriga myndigheten i Finland i enlighet med den föreslagna lagen. Det är sedan en annan sak att en sådan direkt kontakt inte så ofta är tillåten enligt den ifrågavarande statens egen rättsordning.

Paragrafens 2 mom. förpliktar justitieministeriet i egenskap av central myndighet att vidarebefordra en utländsk myndighets begäran om rättshjälp till den finska myndighet som är behörig att uppfylla begäran. Men i de fall då uppfyllandet av begäran, t.ex. överlämnande av uppgifter ur straffregistret, hör till justitieministeriets behörighet, sörjer ministeriet natur-

ligtvis självt för att begäran blir uppfylld. Eftersom en begäran om internationell rättshjälp ofta innebär ett avsevärt dröjsmål i behandlingen av ärendet, föreslås det i 2 mom. uttryckligen bli stadgat att justitieministeriet *utan dröjsmål* skall sända begäran till den behöriga finska myndigheten.

5 §. *Framställande av begäran om rättshjälp till en utländsk myndighet.* Enligt det föreslagna 1 mom. kunde justitieministeriet, en domstol, en åklagarmyndighet och en förundersökningsmyndighet begära rättshjälp av en utländsk myndighet för behandlingen av ett straffrättsligt ärende. Med domstol avses här både de allmänna domstolarna, underrätterna, hovrätterna och högsta domstolen, och förvaltningsdomstolarna och specialdomstolarna, i den mån dessa är behöriga att behandla det straffrättsliga ärendet till vilket begäran hänför sig. Till åklagarmyndigheterna räknas justitiiekansler och de allmänna åklagarna samt riksdagens justitieombudsman, hovrättens advokatfiskaler och andra specialåklagare. Till de förundersökningsmyndigheter som kan begära rättshjälp hör polisen och de andra förundersökningsmyndigheter som är behöriga att verkställa förundersökning. Enligt 53 § (1262/88) tullagen skall vid utredning av tullbrottmål de tullmyndigheter som avses i paragrafen sörja för att förundersökning verkställs. Enligt 12 § (454/87) lagen om gränsbevaknings- väsendet kan gränsbevakningsman göra förundersökning av brott som skett inom området för hans tjänsteåligganden, om inte undersökningen på grund av brottets art ankommer på polisen eller någon annan myndighet.

Då en finsk myndighet begär rättshjälp skall den enligt 2 mom. beakta de stadganden i den mottagande statens lagstiftning, inklusive eventuella internationella överenskommelser, som gäller framställande av begäran om rättshjälp och förutsättningarna för lämnande av rättshjälp. Frågan om till vilken myndighet i den främmande staten begäran skall sändas då en finsk domstol eller annan myndighet begär rättshjälp, och om vilken finsk myndighet den mottagande staten godkänner som avsändande myndighet avgörs naturligtvis enligt rättsordningen i den stat som tar emot begäran. Till den främmande statens rättsordning hör naturligtvis också gällande fördrag mellan Finland och den mottagande staten, och i dem ingår i allmänhet detaljerade bestämmelser om kontaktordningen.

T.ex. i den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål har man som huvudregel gått in för att begäran om bevisupptagning som avses i artiklarna 3, 4 och 5 samt begäran enligt artikel 11 om temporärt överlåtande av en person som berövats friheten skall översändas av den anmodande partens justitieministerium till den anmodade partens justitieministerium (art. 15 stycke 1). I brådskande fall kan den anmodande partens judiciella myndighet dock översända begäran direkt till anmodade partens judiciella myndighet (art. 15 stycke 3). Då man med stöd av artikel 13 stycke 1 begär uppgifter ur straffregistret för behandlingen av ett brottmål kan begäran sändas direkt till den anmodade partens berörda myndighet (art. 15 stycke 2). Men om uppgifter begärs ur straffregistret i andra fall måste den anmodande partens justitieministerium sända begäran till den anmodade partens justitieministerium (art. 15 stycke 3). Andra framställningar om rättshjälp än de som enligt ovanstående görs enligt artikel 15 stycke 1 och 3 i konventionen, särskilt begäran som hänför sig till beredningen av åtal, kan däremot sändas direkt till den anmodade partens judiciella myndighet.

Därtill kan en part i konventionen i en förklaring som ges med stöd av artikel 15 punkt 6 meddela att samtliga eller vissaframställningar om rättshjälp skall översändas på annat sätt än det som förutsätts i artikel 15 eller i de fall som avses i artikel 15 stycke 2 kräva att en kopia av en framställning om bevisupptagning samtidigt skall översändas till justitieministeriet. Rätt få stater har utnyttjat denna möjlighet att ge en förklaring. *Island* har givit en förklaring enligt vilken begäran om rättshjälp alltid skall sändas till justitieministeriet, *Sverige* har givit en förklaring enligt vilken begäran om rättshjälp skall sändas på diplomatisk väg och *Israel* har i sin förklaring meddelat att begäran om rättshjälp skall sändas till utrikesministeriet i Israel. Därtill förutsätter *Italien* i sin förklaring att en kopia av begäran om rättshjälp alltid skall sändas till justitieministeriet, om begäran har sänts direkt till en judiciell myndighet i Italien, och *Spanien* har i sin förklaring meddelat att om begäran om bevisupptagning i brådskande fall har sänts direkt till den berörda judiciella myndigheten i Spanien, skall en kopia av begäran sändas till justitieministeriet. -- Vidare kan det i detta sammanhang nämnas att också Finland i sin

förklaring har förutsatt att begäran om rättshjälp alltid skall sändas till justitieministeriet. Såsom framgår av den allmänna motiveringen till denna proposition skall denna förklaring dock återtass i sin helhet då lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden träder i kraft.

Enligt överenskommelsen mellan Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige om inbördes rättshjälp genom delgivning och bevisupptagning skall begäran om delgivning och bevisupptagning sändas direkt till den berörda myndigheten i den fördragsslutande staten. Då det gäller Danmark, Island och Norge sänds begäran om både delgivning och bevisupptagning till den berörda underrätten, men då det gäller Sverige sänds begäran om delgivning till den berörda länsstyrelsen och begäran om bevisupptagning till den berörda underrätten. Som det har konstaterats i den allmänna motiveringen utesluter dock den nordiska överenskommelsen inte bestämmelserna i den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål. Därmed kan en finsk domstol då det gäller ett straffrättsligt ärende sända begäran om bevisupptagning via justitieministeriet i Finland till justitieministeriet i Danmark, Island och Norge och på diplomatisk väg till Sverige, enligt Sveriges förklaring. De nordiska myndigheterna har dock förutsatt att dessa kontaktkanaler enligt den europeiska konventionen skall utnyttjas i stället för de direkta kontakterna enligt den nordiska överenskommelsen endast i de fall då det finns särskilda skäl till detta, t.ex. om man inte känner till var den person som skall höras som vittne är bosatt och vilken myndighet som är behörig i ärendet.

Utöver det ovanstående ingår bestämmelser om kontaktordning också i bilaterala avtal mellan Finland och vissa främmande stater. Enligt artikel 4 i överenskommelsen med Sovjetunionen, sedermera med Ryssland, om rättsskydd och rättshjälp i mål och ärenden av civil- och familjerättslig natur samt i brottmål (FördrS 48/80) skall de fördragsslutande parterna stå i förbindelse med varandra på diplomatisk väg då de lämnar rättshjälp. Enligt 2 och 3 §§ förordningen om ikraftbringande av överenskommelsen (606/80) har kontakterna för Finlands del därtill ordnats så att en finsk judiciell myndighets framställning skall sändas till justitieministeriet för vidarebefordran till utrikesministeriet som sänder den till det ryska

utrikesministeriet. Enligt artikel 4 i överenskommelsen mellan Finland och Polen om rättshjälp och artikel 4 i överenskommelsen mellan Finland och Ungern om rättshjälp skall begäran om rättshjälp på åtgärd av justitieministeriet i Finland sändas till justitieministeriet i Polen respektive Ungern eller till deras högsta åklagarmyndighet. Därtill bestäms det i den överenskommelse om inbördes rättshjälp i brottmål som ingåtts mellan Finland och Australien och undertecknats den 22 juni 1992, att kontakterna skötts via de centrala myndigheterna då rättshjälp lämnas. Som centrala myndigheter fungerar de båda parternas justitieministerier, för Australiens del Attorney General's Department. Denna överenskommelse har dock ännu inte trätt i kraft.

Rätt många stater kräver i sin interna lagstiftning och i sina internationella avtal att begäran om rättshjälp skall sändas till dem på diplomatisk väg. Därför föreslås det i 2 mom. uttryckligen bli stadgat att justitieministeriet vid behov kan sörja för att begäran sänds på diplomatisk väg till en stat som kräver en sådan kontaktordning. Kontakterna sköts då i den ordning som införts i 2 och 3 §§ förordningen om ikraftbringande av överenskommelsen mellan Finland och Ryska federationen om rättshjälp.

Vid begäran om rättshjälp är det inte bara kontaktordningen som skall följas utan man måste också beakta den andra statens interna lagstiftning, till den del den gäller begärens form och innehåll. Här har man i olika stater gått in för rätt olika lösningar, särskilt då det i en främmande stat gäller internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden, vilket är området för denna proposition. T.ex. i den schweiziska lagen av den 20 mars 1981 stadgas att en begäran om rättshjälp som kommer från en annan stat skall vara skriftlig och av den skall framgå de uppgifter som i detalj finns angivna i lagen (artiklarna 28 och 76). I motsats härtill ställs det i den lag som givits i Förbundsrepubliken Tyskland den 23 december 1982 inga formella krav på begäran om rättshjälp från en annan stat, utan begäran kan i princip också framställas muntligt, och i lagen sägs heller ingenting om vilka uppgifter som skall framgå av begäran (59 §). Syftet med detta arrangemang är att rättshjälp skall kunna lämnas så smidigt och snabbt som möjligt, varför den grundläggande principen är att en utländsk myndighet skall begära rättshjälp på ett sådant

sätt och med givande av sådana uppgifter att begäran kan uppfyllas.

Vidare ingår det i internationella avtal om internationell rättshjälp regelmässigt bestämmelser om vilka uppgifter som skall framgå av begäran eller de handlingar som bifogats den. I den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål ingår dessa bestämmelser i artikel 14. I de bilaterala överenskommelserna mellan Finland och Ryska federationen, Finland och Polen samt Finland och Ungern ingår motsvarande bestämmelser om begärans innehåll i artikel 5. I den europeiska konventionen finns inga uttryckliga stadganden om i vilken form begäran om rättshjälp skall framställas, men det har ganska klart förutsatts att de fördragsslutande parterna kan kräva att den skall vara skriftlig. I de ovan nämnda bilaterala överenskommelserna däremot bestäms det uttryckligen att begäran skall framställas skriftligt. I den nordiska överenskommelsen om inbördes rättshjälp genom delgivning och bevisupptagning finns däremot alls inga bestämmelser om begärans form, varken då det gäller delgivning eller bevisupptagning.

6 §. *Närmare stadganden om kontaktordningen.* I paragrafen ingår en uttrycklig fullmakt att genom förordning utfärda närmare stadganden om kontaktordningen vid framställande och mottagande av begäran om rättshjälp. Dessa närmare stadganden skall primärt gälla de fall då rättshjälp begärs av finska domstolar, åklagarmyndigheter samt förundersökningsmyndigheter. Förordningen bör utarbetas särskilt med beaktande av frågan i vilken mån man eventuellt borde eftersträva att begäran om rättshjälp till utländska myndigheter sänds centraliserat via vissa myndigheter. Polisen och andra förundersökningsmyndigheter sänder t.ex. begäran om rättshjälp via central-kriminalpolisen, och de allmänna åklagarna sänder åtminstone i vissa fall begäran om rättshjälp via justitiekanslersämbetet, antingen direkt till den berörda utländska myndigheten eller genom förmedling av justitieministeriet i egenskap av central myndighet till motsvarande centrala myndighet i den andra staten.

2 kap. Lämnande av rättshjälp

7 §. *Formen för och innehållet i begäran om rättshjälp.* I denna paragraf ingår stadganden om vilka krav en begäran om rättshjälp som

inkommer från en utländsk myndighet till en finsk myndighet skall uppfylla i fråga om form och innehåll. Som framgår av 3 mom. är paragrafens förteckning närmast riktgivande. Huvudprincipen är att begäran om rättshjälp skall ha sådan form och innehålla sådana uppgifter att de finska myndigheterna på grundval av begäran och de bifogade handlingarna kan bedöma om begäran faller inom lagens tillämpningsområde och uppfyller lagens förutsättningar för lämnande av rättshjälp. Begäran skall dessutom innehålla alla de uppgifter som kan anses vara nödvändiga för att den skall kunna verkställas på lämpligt sätt, t.ex. en handling delges eller vittnen höras.

En utländsk begäran om rättshjälp skall inte heller lämnas ouppfylld bara för att den är så bristfällig att den begärda åtgärden inte kan vidtas eller att det av begäran inte ens exakt framgår vilken åtgärd som begärs. I sådana fall skall den finska myndighet som mottagit begäran eller justitieministeriet i egenskap av central myndighet enligt 9 § 2 mom. i lagförslaget meddela den utländska myndighet som framställt begäran om bristerna och be den komplettera begäran eller ge de ytterligare upplysningar som eventuellt behövs i ärendet.

Enligt 1 mom. behöver begäran om rättshjälp inte framställas i en viss i lagen angiven form. Begäran kan ingå i en skriftlig handling och eventuellt i de handlingar som bifogats den. Begäran kan också antingen helt eller delvis framställas i form av en reproducerbar teknisk upptagning, t.ex. som en ADB-upptagning eller på film eller ljudband. Begäran kan därtill också göras muntligt. Den kan översändas antingen per post eller på något annat ändamålsenligt sätt, men också som teledelade med användande av telex- eller telefax- eller telefon- eller radioförbindelser.

Begäran om rättshjälp och de handlingar som bifogats den skall dock alltid ha sådan form att de finska myndigheter som skall se till att begäran blir uppfylld kan uppfylla den med iakttagande av de krav som finsk lag ställer på uppfyllande av begäran. Om begäran om rättshjälp gäller t.ex. delgivning av en stämning, en kallelse, ett beslut eller någon annan handling, skall den mottagande finska myndigheten alltid få den handling som skall delges utskrivnen i form av en skriftlig handling för att delgivningens skall kunna verkställas med iakttagande av förfarandet enligt 17 och 18 §§ i lagförslaget. Någon legalisering eller motsvarande formalitet

(apostille) för att intyga riktigheten av begäran eller de bifogade handlingarna behövs inte. Den finska myndighet som tar emot begäran och ser till att den verkställs skall dock alltid försäkra sig om att begäran är autentisk. Därför föreslås att det i 1 mom. uttryckligen stadgas att justitieministeriet eller den behöriga myndigheten alltid kan be den stat som framställt begäran verifiera den skriftligen.

I 2 mom. ingår en sedvanlig förteckning över de uppgifter som i allmänhet behövs för att en begäran om rättshjälp skall kunna uppfyllas. Som ordalydelsen i lagrummet anger är frågan om vilka uppgifter som skall framgå av begäran väsentligt beroende av vilken åtgärd begäran om rättshjälp avser. En uppgift som nämns i förteckningen behöver inte tas med i begäran om rättshjälp om den är onödigt med tanke på verkställigheten. Å andra sidan är förteckningen inte heller uttömmande; utan i begäran kan beroende på innehållet också nämnas andra sådana uppgifter som är viktiga för att begäran skall kunna verkställas snabbt och korrekt. Därför är det t.ex. i samband med en begäran om bevisupptagning viktigt att det i begäran tillräckligt klart anges vilka omständigheter vittnet eller en annan person skall höras om, och vid behov kan man till begäran också foga en förteckning med frågor som skall ställas till personen i fråga. I praktiken är det naturligtvis klarast om de uppgifter som är viktigast för verkställigheten av begäran framgår av själva begäran. Men enligt stadgandet är det inte nödvändigt att i själva begäran ta in alla behövliga uppgifter, eftersom de i vissa fall med tillräcklig tydlighet kan framgå av de handlingar som bifogats begäran, t.ex. av det domstolsbeslut som skall delges.

8 §. *Språk och översättningar.* Enligt 1 mom. skall begäran om rättshjälp och de bifogade handlingarna vara avfattade på finska eller svenska eller åtföljas av en översättning till någotdera av dessa språk. Genom förordning kan dock stadgas att begäran och de handlingar som ansluter sig till den också kan vara avfattade på ett i förordningen nämnt främmande språk. Då man berett lagförslaget har man utgått från att de främmande språk som här kommer i fråga är danska och norska som redan i den nordiska överenskommelsen om inbördes rättshjälp genom delgivning och bevisupptagning har godkänts i dylika sammanhang. Som kontaktspråk borde också godkännas engelska, som också är kontaktspråk enligt

den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål. Därtill kunde det vara ändamålsenligt att godkänna också tyska och eventuellt franska som kontaktspråk.

För att rättshjälp särskilt i brådskande fall skall kunna lämnas så smidigt och snabbt som möjligt, föreslås det i första meningen i 2 mom. bli stadgat att den behöriga myndighet som ser till att begäran uppfylls alltid kan uppfylla en begäran om rättshjälp om den är framställd antingen på ett främmande språk som genom förordning stadgats vara kontaktspråk eller på något annat främmande språk. I dessa fall krävs det naturligtvis att myndigheten i fråga förstår det främmande språket tillräckligt väl för att på ett lämpligt sätt kunna uppfylla begäran. En begäran på ett främmande språk kan dock inte uppfyllas om det inte annars vore tillåtet att uppfylla begäran. I praktiken utgörs det största hindret för uppfyllande av en begäran om rättshjälp på ett främmande språk av de krav som då det gäller begäran om delgivning har uppställts för språket i den handling som skall delges. Dessa krav ingår i 17 § 2 mom. i lagförslaget och en uttrycklig hänvisning till detta lagrum har tagits in som ett 3 mom. i 8 §.

Det är skäl att betona att den första meningen i 2 mom. endast ger den behöriga myndigheten rätt att uppfylla en begäran om rättshjälp på ett främmande språk. Den förpliktat inte myndigheten att uppfylla en sådan begäran. Enligt den föreslagna andra meningen i 2 mom. är således den behöriga myndigheten skyldig att uppfylla en begäran om rättshjälp bara i de fall då begäran och eventuella bifogade handlingar är avfattade på finska eller svenska eller då begäran till behövliga delar åtföljs av översättningar till någotdera av dessa språk, om myndigheten anser att han inte tillräckligt väl förstår det språk som använts i begäran. Om begäran och de bifogade handlingarna är på något sådant språk som i enlighet med 1 mom. genom förordning har stadgats vara ett godtagbart språk vid lämnande av rättshjälp, blir det, om den behöriga myndigheten vägrar att uppfylla begäran, närmast justitieministeriets sak att på begäran av den behöriga myndigheten sörja för att handlingarna översätts till finska eller svenska på det sätt som kommer att stadgas genom förordning. Om den myndighet som är behörig att uppfylla begäran inte hör till justitieministeriets förvaltningsområde, kunde översättningarna

ombesörjas också av någon sådan myndighet inom förvaltningsområdet i fråga som annars sköter internationella kontakter, t.ex. då det gäller polisen inrikesministeriet eller centralkriminalpolisen.

9 §. *Verkställigheten av begäran.* I paragrafens 1 mom. har tagits in den sedvanliga huvudregeln enligt vilken en begäran om rättshjälp i Finland verkställs med iakttagande av förfarandet enligt finsk lag. Från denna huvudregel kan man dock avvika inom de gränser som anges i 11 §, vartill man vid delgivning med stöd av 17 § 1 mom. kunde iaktta ett särskilt i begäran angivet förfarande. Begäran skall naturligtvis uppfyllas av den myndighet som enligt finsk lag är behörig att uppfylla den.

Begäran om rättshjälp skall enligt 1 mom. verkställas utan dröjsmål och detsamma gäller då man enligt 2 mom. ber den myndighet som framställt begäran komplettera den eller komma med ytterligare utredningar. Också i de fall då rättshjälpen avslås eller verkställigheten fördröjs, skall detta enligt 3 mom. utan dröjsmål meddelas den myndighet som framställt begäran. Om rättshjälpen avslås skall den utländska myndigheten också få veta på vilken grund rättshjälpen har förvägrats. T.ex. i ett fall då lämnandet av rättshjälp förvägras på någon av de fakultativa grunder som nämns i 13 § i lagförslaget, räcker det att man i meddelandet nämmer den i lag stadgade grund på vilken man kan vägra att lämna rättshjälp, t.ex. att en rättegång i ärendet är anhängig i Finland. Däremot behöver man inte i meddelandet förklara varför man i det aktuella enskilda fallet har funnit det befogat att förvägra rättshjälpen. Också om verkställigheten av rättshjälpen fördröjs skall detta utan dröjsmål meddelas den utländska myndigheten och samtidigt skall det anges vilka faktorer som har förorsakat dröjsmålet, t.ex. att den person som skall delges en handling inte har anträffats eller att hans vistelseort är okänd.

10 §. *Närvaro vid lämnande av rättshjälp.* I 1 mom. ingår sedvanliga stadganden om rätten för myndigheter, parter och andra berörda personer att närvara då begäran om rättshjälp verkställs. Denna rätt är av betydelse särskilt då man med anledning av en begäran om rättshjälp hör vittnen och andra personer, eftersom parterna och andra berörda personer också har rätt att ställa frågor till de personer som hörs. Därtill har i 1 mom. också tagits in ett uttryckligt stadgande om att en myndighet

från den stat som framställt begäran har rätt att delta i ärendets behandling i domstol eller vid förundersökning och att ställa frågor till den person som hörs, om domstolen eller förundersökningsmyndigheten ger tillstånd till detta. Det är domstolen respektive förundersökningsmyndigheten som i varje enskilt fall skall pröva om ett sådant tillstånd skall beviljas och därvid kan det också beslutas i vilken omfattning den utländska myndigheten kan delta i behandlingen.

En utländsk myndighet skall inte delta i förfarandet som en myndighet med offentlig makt, utan har närmast samma ställning som en part i ärendet. Då en utländsk myndighet deltar i behandlingen av ärendet kunde den inte bara ställa frågor till den person som blir hörd, utan också för domstolen respektive förundersökningsmyndigheten föreslå att man t.ex. då ett vittne hörs skall iaktta något sådant särskilt förfarande som är viktigt med hänsyn till den ifrågavarande statens lagstiftning om rättegångsförfarande, om det inte i finsk lagstiftning finns hinder för detta.

Enligt 2 mom. skall alla som är berättigade att närvara i tillräckligt god tid meddelas om när och var den begärda åtgärden kommer att vidtas. Detta sker så att den finska myndighet som skall se till att begäran om rättshjälp blir uppfylld antingen direkt eller via justitieministeriet sänder ett meddelande till den centrala myndigheten eller den behöriga myndigheten i den stat som framställt begäran, och denna skall sörja för att meddelandet når de berörda parterna och andra personer som har rätt att närvara. Då man bedömer hur lång tid som måste reserveras för att dessa personer skall hinna infinna sig kan man till motsvarande delar iaktta de principer som skall tillämpas då man bedömer den skäligen tid som skall reserveras för vittnen eller andra som kallas från Finland till den andra staten för att höras i enlighet med 18 § i lagförslaget.

11 §. *Iakttagande av ett i begäran nämnt särskilt förfarande.* Enligt denna paragraf kan man vid lämnande av rättshjälp iaktta ett i begäran nämnt särskilt förfarande som avviker från förfarandet enligt finsk lag, om detta inte kan anses strida mot finsk lag. Detta innebär att t.ex. vittneseden kan följa ett i begäran angivet särskilt edsformuläreller att parterna kan avge en försäkran enligt vad som framställts i begäran och att man vid förhör av vittnen kan iaktta en i begäran angiven ordning

som motsvarar rättegångsförfarandet i den stat som begärt rättshjälp. En sådan begäran kan framföras också av en utländsk myndighet som i enlighet med 10 § deltar t.ex. i hörandet av ett vittnet i domstol. Eftersom ett av syftena med lagförslaget är att rättshjälp i straffrättsliga ärenden skall kunna lämnas i så stor utsträckning och så smidigt som möjligt, borde en begäran om ett särskilt förfarande avslås endast i de fall då detta förfarande inte enligt de grundläggande principerna för det finska rättegångsförfarandet kan anses vara godtagbart med tanke på rättsskyddet.

Begränsningar för lämnande av rättshjälp

12 §. *Ovillkorliga grunder för förvägrande.* I 1 mom. har enligt hävdvunna principer tagits in ett stadgande enligt vilket rättshjälp alltid skall förvägras om lämnandet av hjälpen kunde kränka Finlands suveränitet eller äventyra Finlands säkerhet eller andra väsentliga intressen. Beslut om avslag på begäran om rättshjälp på denna grund kan enligt 14 § 1 mom. i lagförslaget fattas endast av justitieministeriet. Vägran att lämna rättshjälp på dessa grunder kan komma i fråga t.ex. i ett fall då man för att uppfylla av begäran om rättshjälp till en främmande stat borde överlåta sådana uppgifter eller handlingar som med tanke på Finlands säkerhet, de internationella relationerna, skötseln av statens finans-, penning- eller valutapolitik eller annars i allmänt intresse måste hållas hemliga. Eftersom en vägran att lämna rättshjälp på denna grund har samband med relationerna mellan Finland och den stat som framställt begäran och eventuellt med andra internationella relationer, skall justitieministeriet vid behov förhandla med utrikesministeriet innan ärendet avgörs.

Enligt 2 mom. skall rättshjälp också alltid förvägras i de fall då lämnandet av hjälpen strider mot principerna om de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna eller i övrigt strider mot Finlands grundläggande rättsprinciper (*ordre public*).

Då det gäller principerna om de mänskliga rättigheterna borde man vid tillämpningen av detta stadgande särskilt beakta bestämmelserna i artikel 6 i den europeiska människorättskonventionen och dess krav på lämnande av internationell rättshjälp, både med tanke på det förfarande som begäran föranleder i Finland

och med tanke på det förfarande som i den begärande staten iaktas vid behandlingen av det straffrättsliga ärende för vilket rättshjälp lämnas. Vägran att lämna rättshjälp med stöd av den i 2 mom. nämnda *ordre public*-principen kan komma i fråga också då uppfyllandet av begäran om rättshjälp skulle förutsätta att man överlåter sådana handlingar, andra upptagningar eller uppgifter som bör hållas hemliga t.ex. i brottsförebyggande syfte eller för väckande av åtal. Det kan också tänkas att uppgifter skall hållas hemliga enligt stadganden om skydd av enskilda ekonomiska intressen eller av privatlivet, om sekretessen inte i den främmande staten är tillräckligt effektivt trygkad.

I motsats till vad som är fallet i fråga om 1 mom. skall beslut om avslag på begäran om rättshjälp på denna grund enligt 14 § 1 mom. fattas av den domstol eller myndighet som är behörig att verkställa begäran.

13 §. *Av prövning beroende grunder för förvägrande.* I 1 mom. ingår stadganden om sedvanliga av prövning beroende grunder för vägran, som i sak motsvarar t.ex. de grunder för vägran som finns uppräknade i 2 § 2—5 punkten förordningen angående bringande i kraft av den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål.

I paragrafens 2 mom. ingår ett stadgande om uppskov med verkställigheten av rättshjälp på den grund att uppfyllandet eller en omedelbar verkställighet av begäran kunde störa eller fördröja en brottsutredning, en förundersökning eller en rättegång i Finland. Detta stadgande motsvarar t.ex. bestämmelsen i artikel 6 stycke 1 i den europeiska konventionen.

14 §. *Beslut att avslå begäran om rättshjälp och sökande av ändring.* Justitieministeriet har enligt 1 mom. ensamrätt att besluta om avslag på begäran om rättshjälp på den grund som nämns i 12 § 1 mom., oberoende av om det är en domstol eller en administrativ myndighet som är behörig att lämna rättshjälp. Rättshjälp kunde förvägras också i det skede då förfarandet för att lämna rättshjälp redan har inletts. Om den domstol eller övriga myndighet som sörjer för verkställigheten av begäran om rättshjälp vid behandlingen av ärendet anser att avslag på begäran kunde komma i fråga på den här avsedda grunden, skall den låta justitieministeriet pröva ärendet.

I paragrafen ingår en huvudregel enligt vilken beslut om avslag på begäran om rätts-

hjälp i övriga fall fattas av den domstol eller administrativa myndighet som är behörig att lämna rättshjälp. Därmed skall denna myndighet, som ansvarar för att rättshjälpen lämnas, undersöka om förutsättningar för lämnande av rättshjälp föreligger, t.ex. om det är frågan om behandlingen av ett sådant straffrättsligt ärende för vilket rättshjälp kan lämnas, och om rättshjälp borde förvägras på någon av de grunder som anges i lag. Men om begäran om rättshjälp har sänts till justitieministeriet i dess egenskap av central myndighet för vidarebefordran till den behöriga domstolen eller myndigheten, kunde justitieministeriet redan i detta skede själv förvägra rättshjälpen om det är uppenbart att rättshjälp inte kan lämnas med anledning av begäran.

Då den administrativa myndighet som är behörig att lämna rättshjälp har beslutat att rättshjälp inte skall lämnas, kan inte justitieministeriet i sin egenskap av central myndighet eller den utländska myndighet som begär rättshjälp få saken prövad av en högre myndighet eller förvaltningsdomstol t.ex. med iakttagande i tillämpliga delar av förfarandet för sökande av ändring i administrativa ärenden, utan det är den högre myndighet som inom respektive förvaltningsområde ansvarar för förvaltningens ledning och övervakning som skall övervaka att myndigheterna handlar på ett riktigt sätt. Därtill är det naturligtvis motiverat att myndigheterna inom olika förvaltningsområden i frågor som gäller lämnande och begärande av rättshjälp håller kontakt med justitieministeriet i dess egenskap av central myndighet.

Då rättshjälp lämnas av en oberoende domstol kan riktigheten i besluten om lämnande av rättshjälp och enhetligheten i praxis däremot inte ordnas genom administrativ styrning och övervakning. Därför föreslås det i 2 mom. bli stadgat att justitieministeriet inom de i lagrummet fastställda gränserna har rätt att få domstolens beslut om lämnande av rättshjälp prövat av en högre domstol. Enligt förslaget kan justitieministeriet endast låta en högre domstol pröva ett sådant beslut om lämnande av rättshjälp genom vilket rättshjälp förvägrats en främmande stat som begärt sådan. Härvid saknar det betydelse på vilken grund begäran om rättshjälp har avslagits. Däremot kan ett beslut att bevilja rättshjälp inte på detta sätt på nytt prövas av en högre domstol. Men om det är frågan om ett avgörande genom vilket en finsk domstol i ett här anhängigt straffrättsligt

ärende har beslutat att begära rättshjälp av en utländsk myndighet, tillämpas de allmänna stadgandena om sökande av ändring i domstolens beslut beträffande rättegångsförfarandet.

Enligt 2 mom. kunde justitieministeriet få underrättens beslut prövat av hovrätten och hovrättens beslut prövat av högsta domstolen med iakttagande i tillämpliga delar av vad som stadgas om anförande av besvär mot underrättens respektive hovrättens beslut. Det är dock inte frågan om ett egentligt ändringssökande, utan snarare är förfarandet jämförbart med ett underställande, där frågan som helhet prövas av den högre domstolen.

Vid beredningen av lagförslaget har man utgått från att ettavgörande som innebär avslag på en begäran om rättshjälp kan bli prövat av en högre domstol endast i undantagsfall, närmast om vägran att lämna rättshjälp i det aktuella fallet kunde strida mot sådana internationella förpliktelser som är bindande för Finland eller om avgörandet i fråga med tanke på enhetligt praxis eller annars är av särskild betydelse. Därför föreslås i 2 mom. också att justitieministeriet kunde få hovrättens beslut prövat av högsta domstolen utan att begära besvärstillstånd.

För att justitieministeriet i praktiken skall kunna få ett domstolsbeslut om avslag på begäran om rättshjälp prövat av en högre domstol, har man för avsikt att genom förordning förpliktiga domstolarna att meddela justitieministeriet då de vägrat lämna rättshjälp.

15 §. *Begränsningar i användningen av tvångsmedel.* Enligt lagförslaget är dubbel straffbarhet ingen allmän förutsättning för lämnande av rättshjälp. Därmed krävs det inte att den gärning till vilken begäran hänför sig måste betraktas som straffbar enligt finsk lag om den under motsvarande omständigheter hade begåtts i Finland. Då man utarbetat lagförslaget har man dock ansett det nödvändigt att bibehålla kravet på dubbel straffbarhet till de delar det är frågan om användningen av tvångsmedel som inkräktar på de grundläggande rättigheterna, antingen då det i begäran om rättshjälp uttryckligen begärs att tvångsmedel skall användas eller då t.ex. en begäran som gäller inhämtande av bevis inte kan verkställas utan rannsakan och beslag. Därmed föreslås att i 1 mom. stadgas att för uppfyllande av en begäran om rättshjälp kan tvångsmedel enligt

tvångsmedelslagen användas enbart då och endast i den utsträckning de kunde användas om gärningen hade begåtts i Finland under motsvarande omständigheter.

Det föreslagna 1 mom. är till sin karaktär ett allmänt stadgande, vilket innebär att det gäller användningen av tvångsmedel enligt tvångsmedelslagen för inhämtande av bevis, vid förundersökning eller för påträffande av personer som skall höras i domstol samt för att säkerställa verkställigheten av en förverkandepåföljd som har dömts ut eller kommer att dömas ut i en främmande stat. De tvångsmedel som kommer i fråga vid uppfyllandet av begäran om rättshjälp i dessa fall är skingringsförbud och kvarstad, beslag, husrannsakan, kroppsvisitation och kroppsbesiktning samt upptagande av signalement.

Enligt 1 § 2 mom. i lagförslaget omfattar rättshjälpen också hörande vid förundersökning eller i domstol av personer som är misstänkta för brott och som är svarande i ett brottmål som är anhängigt i en främmande stat. Då kan man mot den som skall höras använda de tvångsmedel som kan användas som sanktioner för inställelse, hämtande till förundersökning, husrannsakan för hämtande av en person som skall höras vid förundersökning, böter för utevaro, vite och hämtande till rättegång. Därtill kan på en person som på grund av begäran om rättshjälp vid förundersökning hörs som misstänkt för brott tillämpas de åtgärder som nämns i 6 kap. 1 § tvångsmedelslagen för att förhindra personen från att avlägsna sig. Dessa måste betraktas som processuella tvångsmedel vilka väsentligt ansluter sig till förundersökningen och vilka används som sanktioner för närvaroplikten. En person som på grund av begäran om rättshjälp vid förundersökning hörs som misstänkt för ett brott är enligt 21 § 2 mom. förundersökningslagen skyldig att närvara vid förundersökningen under högst 12 timmar i sänder, eftersom han inte enligt det föreslagna 2 mom. kan anhållas eller fängslas med stöd av tvångsmedelslagen. Enligt det föreslagna 15 § 2 mom. får den som skall höras däremot inte anhållas, fängslas eller åläggas reseförbud, eftersom dessa tvångsmedel kan användas endast i samband med en förundersökning som hör till de finska myndigheternas och domstolarnas behörighetsområde och skall verkställas här eller i samband med en rättegång som är anhängig här.

I enlighet med gängse principer för interna-

tionell rättshjälp föreslås att det i 3 § uttryckligen stadgas att en utländskmyndighets begäran om rättshjälp som innehåller en kallelse att personligen infinna sig för att bli hörd inför en utländsk domstol eller myndighet som vittne, sakkunnig eller part eller i någon annan egenkap, här kan verkställas endast så att kallelsen delges på vederbörligt sätt men så att det är frivilligt att hörsamma kallelsen. Därmed kan man inte i Finland mot den inkallade använda några som helst tvångsmedel, varken enligt den främmande statens lag eller enligt finsk lag, om den inkallade inte vill hörsamma kallelsen.

För delgivningen utgör det dock inget hinder att kallelsen innehåller bestämmelser om tvångsmedel enligt lagen i den stat som framställt begäran och som i den främmande staten kan användas mot den inkallade om han inte hörsammar kallelsen, eftersom det i allmänhet är i den inkallades intresse att han får information både om kallelsen och om påföljderna om han inte hörsammar den, t.ex. om de ekonomiska sanktioner som kan riktas mot hans egendom i den stat som framställt begäran. I dessa fall är det dock motiverat att den inkallade antingen i samband med delgivningen av kallelsen eller på annat sätt informeras om att dessa i kallelsen nämnda sanktioner inte kommer att verkställas i Finland och om att tvångsmedel inte annars heller kommer att användas mot honom i Finland.

Därtill bör det i detta sammanhang observeras att det i den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp inte ingår bestämmelser som förbjuder den stat som framställt begäran att använda tvångsmedel mot svaranden i ett brottmål, om denne trots att han delgivits en kallelse inte infinner sig i staten i fråga. Konventionen innehåller inte heller bestämmelser som berättigar en fördragsslutande part att vägra att delge en kallelse som avser stämning av svaranden i ett brottmål på den grund att den stat som framställt begäran med anledning av utevaron kunde döma den instämnda till utevaroböter eller att man mot en inkallad kunde vidta andra sanktioner. Däremot stadgas det i artikel 8 i konventionen att ett vittne eller en sakkunnig som trots att han delgivits en kallelse på grundval av en begäran om rättshjälp inte infinner sig vid domstolen, inte får dömas med anledning av detta eller utsättas för tvångsmedel, om han inte senare frivilligt har infunnit sig på den anmodande partens territorium och där åter fått en giltig kallelse

att infinna sig i rätten. Ett stadgande motsvarande artikel 8 i konventionen ingår i 28 § 2 mom. i lagförslaget.

Slutligen har i 3 mom. för tydlighetens skull tagits in en hänvisning till lagen om skyldighet att i vissa fall inställa sig vid domstol i ett annat nordiskt land. Där stadgas att mot den som inte hörsammat kallelse kan här riktas sanktioner som dömts ut av domstol i det nordiska land som framställt kallelsen.

16 §. *Fövägrande av rättshjälp på grund av avsaknad av ömsesidighet.* I lagförslaget utgår man ifrån att de finska myndigheterna skall lämna internationell rättshjälp åt utländska myndigheter också i de fall då den begärande staten inte med stöd av ett giltigt avtal med Finland är skyldig att lämna finska myndigheter motsvarande rättshjälp eller inte skulle lämna motsvarande rättshjälp på grund av sin interna lagstiftning. Enligt denna paragraf kunde justitieministeriet dock i enskilda fall besluta att rättshjälp inte skall lämnas till en främmande stat, om staten i fråga inte lämnar finska myndigheter motsvarande rättshjälp. Syftet med stadgandet är att det skall kunna användas som påtryckningsmedel särskilt mot en sådan stat av vilken finska myndigheter upprepade gånger utan framgång har försökt få internationell rättshjälp. Då kunde avslag på en begäran om rättshjälp i vissa fall göra det lättare att uppnå samförstånd så att hindren för erhållande av rättshjälp från staten i fråga kan undanröjas.

Då man utarbetat lagförslaget har avsikten dock varit att avslag på begäran om rättshjälp på denna grund skall utnyttjas synnerligen återhållsamt. I de flesta fall kan det bli lättare att få internationell rättshjälp så att de finska myndigheterna lämnarrättshjälp också till en sådan stat från vilken det har varit svårt att få rättshjälp och att man därvid samtidigt fäster den andra statens uppmärksamhet vid de problem som de finska myndigheterna har haft då de har begärt rättshjälp av staten i fråga. Slutligen är det skäl att framhålla att en begäran om rättshjälp med stöd av detta stadgande endast kan avslås särskilt i varje enskilt fall då en viss främmande stat begär rättshjälp. Däremot har justitieministeriet inte makt att besluta att rättshjälp inte kommer att beviljas en viss stat eller vissa i beslutet nämnda stater.

3 kap. Särskilda stadganden om lämnande av rättshjälp

17 §. *Verkställande av delgivning.* I denna paragraf ingår stadganden om förfarandet vid verkställande av en delgivning. Förslaget motsvarar det förfarande som allmänt iakttas och som har godkänts i internationella fördrag. Enligt 1 mom. kommer två alternativa förfaranden i fråga då en handling delges i Finland. Handlingen kan antingen överlämnas åt den som den enligt begäran skall delges (*remis simple*) eller delges med iakttagande av förfarandet vid delgivning av motsvarande handling enligt finsk lag. I enlighet med det allmänna stadgandet i 11 § i lagförslaget stadgas i 1 mom. därtill att man också vid överlämnande av en delgivning så långt som möjligt skall iakttä ett sådant särskilt förfarande som nämns i begäran om delgivning. Slutligen innehåller 1 mom. också stadganden om intyg över delgivning.

Enligt 2 mom. skall en delgivning enligt huvudregeln överlämnas med iakttagande av stadgandena i 1 mom. endast om den handling som skall delges är på finska eller svenska eller om den åtföljs av en översättning till någotdera av dessa språk. Om så inte är fallet kan delgivningen överlämnas endast om den som skall delges handlingen frivilligt samtycker till att ta emot den. Också då skall överdelgivningen utfärdas ett intyg enligt 1 mom., av vilket det också skall framgå att mottagaren samtyckt till att ta emot delgivningen. En handling på ett främmande språk kan dock delges med iakttagande av det normala förfarandet enligt 1 mom., om det är uppenbart att mottagaren tillräckligt väl förstår det språk på vilket handlingen är avfattad.

Enligt 3 mom. skall närmare stadganden om förfarandet vid delgivning utfärdas genom förordning. Med stöd av denna fullmakt kunde man i fråga om förfarandet vid delgivning som skall överlämnas på grund av en internationell begäran om rättshjälp utfärda sådana närmare specialanvisningar som delvis avviker från förfarandet vid delgivning i ett motsvarande rent internt straffrättsligt ärende. Så kunde t.ex. delgivningsförfarandet förenklas och för snabbas så att justitieministeriet i sin egenskap av central myndighet kunde verkställa delgivning, beroende på sakens natur antingen per post mot mottagningsbevis eller genom tjänstebrev. Genom förordningen justeras sam-

tidigt också stadgandena om verkställande av delgivning i Finland i förordningen om inbördes rättshjälp mellan de nordiska länderna genom delgivning och bevisupptagning.

18 §. *Vägran att delge kallelse.* I denna paragraf föreslås det stadgat att delgivning av en kallelse kan förvägras, om kallelsen och till den eventuellt fogade handlingar inte har sänts till den finska myndighet som mottagit begäran i så god tid att den inkallade har haft skälig tid att infinna sig för att höras. Med stöd av detta stadgande kan delgivning förvägras av den behöriga myndighet till vilken begäran om rättshjälp har sänts antingen direkt eller via justitieministeriet. Men också justitieministeriet som i egenskap av central myndighet har tagit emot begäran kan i enlighet med 14 § 1 mom. vägra att delge kallelsen.

Eftersom det för den som skall få kallelsen kan vara viktigt att få kännedom om kallelsen trots att den kommer för sent, föreslås i paragrafen bli stadgat att kallelsen trots allt kan delges den inkallade om denne frivilligt samtycker till att ta emot den. I ett sådant fall skall det i intyget över delgivningen av kallelsen nämnas både att begäran och den därtill fogade kallelsen inte har nått myndigheten i fråga i tid och att delgivningen trots det har överlämnats med den inkallades samtycke.

I lagen har inte tagits in närmare stadganden om vad som kunde anses vara en sådan skälig tid som borde reserveras för den inkallade att infinna sig inför en utländsk myndighet, utan det förutsätts att närmare stadganden om saken utfärdats genom förordning. Därvid kunde man t.ex. utgå från att om personen enligt kallelsen skall infinna sig inför en myndighet i en stat som är part i den europeiska konventionen inom Europa, kunde tidsfristen vara 30 dagar, medan tidsfristen för en kallelse till en utomeuropeisk myndighet kunde vara 50 dagar.

19 §. *Vidtagande av åtgärder för väckande av åtal på begäran av en utländsk myndighet.* I denna paragraf föreslås det uttryckligen bli fastslaget att åtalshandlingar enligt finsk lag också kan vidtas på grundval av en begäran om åtal som framställs av en utländsk myndighet. Frågan om väckande av åtal och de finska domstolarnas behörighet att pröva ärendet skall alltid avgöras enligt finsk lag. Frågan om väckande av åtal skall enligt förslaget alltid prövas från fall till fall och de finska myndigheterna är därmed inte skyldiga att lämna

rättshjälp enligt detta lagrum även om förutsättningarna för lämnande av rättshjälp i övrigt föreligger enligt lag.

Det föreslagna stadgandet motsvarar i allt väsentligt bestämmelserna i artikel 21 i den europeiska konventionen, utom däri att begäran om åtal enligt lagförslaget kan framställas antingen till justitieministeriet i dess egenskap av central myndighet eller direkt till den berörda åklagarmyndigheten. Om åtal inte kan väckas utan justitiekanslers åtalsförordnande i enlighet med 1 kap. strafflagen, är det justitiekansler som är behörig myndighet.

20 §. *Bevisupptagning och hörande av parter i allmän underrätt.* Då vittnen och sakkunniga skall höras, andra bevis tas upp och parter höras i enlighet med 1 § 2 mom. i lagförslaget skall detta i regel ske antingen i domstol eller genom förundersökningsförfarande, då man i dessa frågor har begärt rättshjälp av finska myndigheter. Av en utländsk myndighets begäran om rättshjälp kan dock framgå eller i den kan uttryckligen begäras att åtgärden skall vidtas i fri form, t.ex. bara så att man ber en målsägande ge en skriftlig utsaga om eventuella straff- eller ersättningsyrkanden i ett straffrättsligt ärende som är anhängigt i den främmande staten, och att denna utsaga, om målsäganden frivilligt samtycker till att ge den, som sådan skall sändas till den utländska myndighet som begärt den, utan något formellt förfarande. Något särskilt förfarande behöver inte heller iakttas i de fall då begäran avser översändande av t.ex. en vittnesutsaga ur en finsk domstols protokoll till en utländsk myndighet för att användas som bevis i ett straffrättsligt ärende som är anhängigt i landet i fråga.

I lagförslagets 20 § ingår stadganden om när bevisupptagning och hörande skall ske i allmän underrätt och i 21 § finns stadganden om när en begäran skall uppfyllas vid förundersökning, om inte begäran enligt ovanstående kan uppfyllas på annat sätt. Enligt 20 § 1 mom. 1 punkten skall begäran verkställas i allmän underrätt om det straffrättsliga ärendet i vilket rättshjälp har begärts är anhängigt i domstol i det land som framställt begäran. Därvid saknar det betydelse om ärendet är anhängigt i en domstol i första instans, om ärendet redan har behandlats vid den egentliga huvudförhandlingen eller om behandlingen redan har överförs till en högre domstol. I enlighet med den allmänna princip som framgår av 11 § i lagförslaget föreslås det i 2 mom. bli stadgat att

bevisupptagning och hörande alltid skall ske i allmän underrätt, om det i begäran om rättshjälp uttryckligen begärs att förfarandet skall ske vid domstol.

I 2 mom. ingår ett stadgande om den ort där hörandet eller bevisupptagningen kan ske i den allmänna underrätten. Härvid är den allmänna principen att rättshjälp skall lämnas av den underrätt där detta ändamålsenligt kan ske. Om den underrätt till vilken begäran har framställts eller sänts anser att den inte med stöd av detta stadgande kan lämna rättshjälp, skall den sända begäran till den underrätt som den anser kunna lämna den begärda rättshjälp. Man kommer genom förordning att stadga om domstolarnas och andra myndigheters skyldighet att överföra ett ärende till den behöriga domstolen eller myndigheten.

Vid bevisupptagning och hörande skall allmänna åklagaren vara närvarande om domstolen finner detta befogat. Därmed är det domstolen som i varje enskilt fall skall besluta om åklagarens närvaro. Att åklagaren är närvarande kan beroende på ärendets art och förfarandets natur ofta anses motiverat då det är frågan om att en person som är svarande i ett brottmål eller misstänkt för ett brott skall höras med anledning av en begäran om rättshjälp, om det finns skäl att misstänka att det vid förfarandet kommer fram omständigheter som kan föranleda åtal i Finland eller om t.ex. en åklagarmyndighet från den stat som framställt begäran är närvarande och i enlighet med 10 § 1 mom. med domstolens tillstånd deltar i behandlingen av ärendet. Därtill har i 2 mom. för tydlighetens skulle tagits in ett stadgande motsvarande 9 § 1 mom., enligt vilket man vid hörande av vittnen, annan bevisupptagning och hörande av parter i tillämpliga delar skall iaktta samma förfarande som om detta skedde i ett straffrättsligt ärende som är anhängigt i Finland. Men också i detta fall måste man beakta det allmänna stadgandet i 11 §, enligt vilket man vid beviljande av rättshjälp också kan iaktta ett särskilt förfarande som anges i begäran om rättshjälp, om detta inte direkt kan anses strida mot finsk lag. Därtill bör man beakta stadgandet i 28 §, enligt vilket ett vittne och en sakkunnig som på grund av en begäran om rättshjälp hörs i Finland, antingen vid domstol eller vid förundersökning, har rätt att vägra att vittna eller ge ett utlåtande med stöd av såväl finsk lag som lagen i den stat som framställt begäran.

21 §. *Inhämtande av bevis och utredningar samt hörande av parter vid förundersökning.* I denna paragraf stadgas att rättshjälp i övriga fall än de som nämns ovan i 20 § skall lämnas av en förundersökningsmyndighet.

22 §. *Rätt att vägra vittna och yttra sig.* I paragrafen ingår stadganden om rätten att vägra, vilka gäller vittnen, sakkunniga och personer som skall höras vid förundersökning i de fall då dessa hörs vid en finsk domstol eller vid en förundersökning som verkställs i Finland på begäran av en utländsk myndighet, för en rättegång eller annan behandling av ett straffrättsligt ärende i den stat som framställt begäran. Det föreslagna stadgandet motsvarar i huvudsak 6 § lagen om samverkan mellan finska och utländska myndigheter vid rättegång samt om verkställighet i vissa fall av utländsk domstols beslut. Det föreslagna lagrummet är dock till vissa delar mera omfattande än det nyss nämnda stadgandet, som enbart gäller rätten för vittnen att vägra, medan den här föreslagna paragrafen också kommer att gälla rätten för sakkunniga och personer som hörs vid förundersökning att vägra.

Stadgandena i den föreslagna paragrafens andra mening om att den främmande statens lag skall beaktas motsvarar i sak den andra meningen i 6 § i den ovan nämnda lagen om samverkan.

23 §. *Användning av tvångsmedel för inhämtande av bevis och för säkerställande av verkställigheten av en förverkandepåföljd.* I paragrafen ingår som komplettering av stadgandena i 1 § 2 mom. 3 punkten och 15 § 1 mom. stadganden om användningen av tvångsmedel med anledning av en begäran om rättshjälp från en utländsk myndighet. Tvångsmedel kunde enligt denna paragraf användas både för inhämtande av bevis (1 mom.) och för säkerställande av verkställigheten av en förverkandepåföljd som med anledning av ett brott har dömts ut eller kommer att dömas ut i den främmande staten (2 mom.). Användningen av tvångsmedel med anledning av en begäran om rättshjälp från utlandet skall i vartdera fallet alltid vara beroende av prövning.

Då det gäller förutsättningarna för användning av tvångsmedel, beslut om tvångsmedel och förfarandet i övrigt tillämpas stadgandena i tvångsmedelslagen. Eftersom tvångsmedelslagen i sin gällande lydelse inte som sådan kan tillämpas på användningen av tvångsmedel med anledning av en begäran om rättshjälp

som framställts av en utländsk myndighet, föreslås att tvångsmedelslagen i detta sammanhang ändras så att till den fogas specialstadganden om verkställande av skingringsförbud, kvarstad och beslag med anledning av en utländsk myndighets begäran om rättshjälp.

24 §. *Utlämnande av straffregisteruppgifter.* Paragrafen motsvarar i sak bestämmelsen i artikel 13 stycke 1 i den europeiska konventionen, som gäller överlåtande av straffregisteruppgifter. Såsom det har konstaterats i den allmänna motiveringen, kunde man i samband med att lagen träder i kraft återta Finlands förbehåll till den ovan nämnda bestämmelsen i konventionen, enligt vilket uppgifter ur straffregistret lämnas ut endast beträffande personer som är svarande i brottmål och misstänkta för brott.

Enligt det föreslagna stadgandet kan man ur straffregistret överlåta uppgifter, om beslut i saken fattas av justitieministeriet. Denna ordalydelse innebär att justitieministeriet i varje enskilt fall skall pröva om uppgifter ur straffregistret överläts eller inte. Däremot har ministeriet inte enligt detta stadgande någon skyldighet att överlåta straffregisteruppgifter till utländska myndigheter, även om de lagstadgade förutsättningarna för lämnande av rättshjälp i övrigt föreligger. Men om den stat som framställt begäran är part i den europeiska konventionen, är ministeriet också skyldigt att överlåta straffregisteruppgifter under de förutsättningar som bestäms i konventionen. En skyldighet att lämna ut straffregisteruppgifter kan föreligga också enligt något annat fördrag eller enligt ett särskilt stadgande i lag. Om inte justitieministeriet har en sådan på ett fördrag eller ett specialstadgande grundad skyldighet att lämna ut straffregisteruppgifter till en begärande stat, kunde ministeriet vägra att lämna ut uppgifterna även om det t.ex. inte föreligger någon sådan grund enligt vilken man även annars kunde vägra.

25 §. *Kostnaderna för lämnande av rättshjälp.* I de fördrag som gäller internationell rättshjälp har man allmänt godkänt den principen att den stat som tar emot en begäran om rättshjälp inte uppbär någon ersättning för kostnaderna för rättshjälpen. Denna princip har godkänts i artikel 20 i den europeiska konventionen där utom Finland 19 andra stater är parter. Samma princip gäller också i de bilaterala överenskommelserna om rättshjälp mellan Finland och Ryska federationen, Finland och Polen samt

Finland och Ungern. Principen att hjälpen skall vara gratis är också dominerande i de fördrag för olika specialområden i vilka man har tagit in bestämmelser om internationell rättshjälp på straffrättens område. Därmed är denna princip huvudregel t.ex. enligt artikel 7 stycke 19 i Förenta Nationernas konvention mot olaglig hantering av narkotika och psykotropa ämnen (1988).

I enlighet härmed har man i denna paragraf som huvudregel föreslagit att Finland inte av andra stater skall uppbära ersättning för rättshjälp. Denna regel gäller också rättshjälp till stater vilka Finland inte med stöd av internationellt förpliktande överenskommelser är skyldig att utan ersättning lämna internationell rättshjälp och även om dessa stater inte heller enligt sin egen lagstiftning utan ersättning lämnar Finland motsvarande internationella rättshjälp. Genom förordning kan man dock stadga om undantag från principen med avgiftsfri rättshjälp, men inte som villkor för rättshjälpen uppställa att kostnaderna skall ersättas i de fall då Finland enligt ett giltigt fördrag är skyldigt att lämna rättshjälp utan ersättning. Därför kan man närmast tänka sig att man på det sätt som stadgas i förordning skall kunna kräva ersättning för kostnader endast i de fall då den stat som begär rättshjälp inte i sin tur lämnar finska myndigheter rättshjälp utan ersättning och då kostnaderna för rättshjälpen är betydande.

4 kap. **Särskilda stadganden om begäran om rättshjälp som riktas till främmande stater**

26 §. *Bekräftande av ömsesidighet.* I denna paragraf föreslås det uttryckligen bli stadgat att justitieministeriet i samband med att en finsk myndighet i ett enskilt fall begär rättshjälp av en utländsk myndighet särskilt kan bekräfta att Finland i motsvarande fall i enlighet med sin interna lagstiftning kommer att lämna internationell rättshjälp till den främmande staten i fråga. Ett sådant meddelande kan ha betydelse då det inte mellan Finland och den stat som tar emot begäran finns någon överenskommelse som förpliktar staten i fråga att lämna Finland rättshjälp, men den enligt sin interna lagstiftning kan lämna rättshjälp under förutsättning att den begärande staten iakttar ömsesidighet vid lämnande av rättshjälp.

27 §. *Hemlighållande, tystnadsplikt samt begränsningar i användningen av uppgifterna.* I 1 mom. föreslås för tydlighetens skull ingå ett uttryckligt stadgande om att stadgandena om hemlighållande och tystnadsplikt i finsk lag skall tillämpas också på handlingar och uppgifter som en finsk myndighet för behandlingen av ett straffrättsligt ärende har fått av en utländsk myndighet. Därmed är t.ex. de handlingar och uppgifter som en utländsk förundersökningsmyndighet eller motsvarande har sänt till en finsk myndighet som begärt rättshjälp inte enligt 4 § lagen om allmänna handlingars offentlighet (83/51) offentliga förrän ärendet tagits upp vid domstol eller nedlagts.

Då stater på begäran lämnar internationell rättshjälp ställer de ofta som villkor för överlåtande av uppgifter att myndigheterna i den begärande staten skall hålla uppgifterna hemliga på samma sätt som enligt lagen i den överlåtande staten. Därtill kan det i internationella överenskommelser eller i den interna lagstiftningen i den stat som tagit emot begäran finnas uttryckliga bestämmelser eller stadganden om att den begärande staten inte får använda de uppgifter och det bevismaterial som översänts på grund av begäran om rättshjälp för något annat ändamål än det för vilket rättshjälp begärts (*specialitetsprincipen*). En bestämmelse enligt denna princip ingår t.ex. i artikel 7 stycke 13 i Förenta Nationernas konvention mot olaglig hantering av narkotika och psykotropa ämnen. Enligt denna bestämmelse får den part som framställt begäran inte överlåta eller använda uppgifter eller bevis som den part som mottagit begäran överlämnat för brottsundersökning, åtgärder för väckande av åtal eller rättegång annat än till den del dessa nämnts i begäran, om inte den part som mottagit begäran samtycker till detta.

Med anledning av ovanstående föreslås i 2 mom. också stadgat att en begäran om rättshjälp till en annan stat och de handlingar, uppgifter och det övriga bevismaterial som denna stat överlämnat på grund av begäran skall hållas hemliga och underlyda de begränsningar som i fråga om tystnadsplikt eller användande av handlingarna eller uppgifterna förutsatts i gällande överenskommelser mellan Finland och staten i fråga eller i de villkor som denna stat uppställt. En finsk myndighet är inte å tjänstens vägnar skyldig att beakta eventuella bestämmelser om hemlighållande eller om begränsningar i användningen i den andra statens

lagstiftning, utan dessa skyldigheter och begränsningar skall iakttagas endast om den utländska myndigheten då den lämnar rättshjälp har ställt sådana villkor eller gett sådanabestämmelser, eller om hemlighållandet och begränsningarna har sin grund i en gällande överenskommelse mellan Finland och staten i fråga. Utöver dessa begränsningar bör man också iaktta sådana av den andra staten ställda villkor som gäller t.ex. återsändande av handlingar eller annat material eller villkor som gäller t.ex. förstörande av överlåtet material då det inte längre behövs för behandlingen av det ärende till vilket begäran hänför sig.

28 §. *Rätt att vägra vittna och yttra sig.* I 22 § i detta lagförslag ingår stadganden om rätten att vägra för vittnen, sakkunniga och personer som skall höras vid förundersökning i de fall då de hörs vid en finsk domstol eller vid en i Finland verkställd förundersökning på begäran av en utländsk myndighet för behandlingen av en rättegång, en förundersökning eller ett annat straffrättsligt ärende som är anhängigt i den främmande staten. Som en motsvarighet till dessa stadganden föreslås i 28 § 1 mom. ingå stadganden om ställningen för vittnen, sakkunniga och personer som skall höras vid förundersökning, då dessa från en annan stat på begäran av en finsk domstol eller förundersökningsmyndighet har kommit för att i Finland höras vid en här anhängig rättegång eller förundersökning. De föreslagna stadgandena, inklusive rättsnormerna om beaktande av den främmande statens lagstiftning, överensstämmelse till motsvarande delar med stadgandena i 22 §.

I 2 mom. ingår en hänvisning till lagen om immunitet för personer som deltar i rättegång och förundersökning i vissa fall.

5 kap. Närmare stadganden och bestämmelser samt lagens ikraftträdande

29 §. *Närmare stadganden och bestämmelser.* Enligt paragrafen utfärdas närmare stadganden om verkställigheten och tillämpningen av lagen genom förordning. Därtill kan justitieministeriet utfärda närmare bestämmelser om lämnande och begärande av internationell rättshjälp.

30 §. *Ikraftträdande.* I samband med att lagen träder i kraft har man för avsikt att återta och justera flera av Finlands förbehåll och förklaringar till den europeiska konventio-

nen om inbördes rättshjälp i brottmål på det sätt som förklarats i den allmänna motivering-
en och i detaljmotiveringen. Därför skall lagen
träda i kraft samtidigt med att förbehållen och
förklaringarna återtas och justeras, och man
har då funnit det ändamålsenligt att genom
förordning stadga om när lagen träder i kraft.

I 2 mom. har i enlighet med vedertagna
principer för de inbördes förhållandena i stad-
ganden och överenskommelser om internatio-
nell rättshjälp tagits in ett stadgande enligt
vilket den föreslagna lagen då den träder i kraft
inte utgör en begränsning eller ett hinder för
rättshjälp som lämnas enligt för Finland för-
pliktande gällande fördrag eller enligt vad
därom är särskilt stadgat. På motsvarande sätt
ingår i 3 mom. också ett stadgande om att den
föreslagna lagen inte påverkar de finska myn-
digheternas kontakter med utländska myndig-
heter genom förmedling av internationella kri-
minalpolisorganisationen (*Interpol*) eller deras
kontakter på diplomatisk väg.

1.2. Lagen om upptagande av bevisning i brott- mål inför utländsk myndighet samt om handräckning åt utländsk myndighet i dyli- ka mål

Den föreslagna lagen om internationell rätts-
hjälp i straffrättsliga ärenden utesluter helt
lagen om upptagande av bevisning i brottmål
inför utländsk myndighet samt om handräck-
ning åt utländsk myndighet i dylika mål
(52/25), vilken därför föreslås bli upphävd (1 §).
Också denna lag föreslås träda i kraft vid en
tidpunkt som fastställs genom förordning (2 §).

1.3. Lagen om inkallande av svarande i brottmål till domstol i annat nordiskt land

Eftersom både Finland och de övriga nor-
diska länderna är parter iden europeiska kon-
ventionen om inbördes rättshjälp i brottmål
har lagen blivit onödig, och den föreslås därför
bli upphävd.

1.4. Lagen angående godkännande av vissa be- stämmelser i den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål samt om finsk och utländsk myndighets inbördes rättshjälp i brottmål i vissa fall

2 §. Den föreslagna lagen om internationell

rättshjälp i straffrättsliga ärenden kommer att
vara en allmän lag, vars stadganden kan
tillämpas också då man begär och lämnar
rättshjälp i enlighet med den europeiska kon-
ventionen. Därför föreslås 3—7 §§ i lagen om
godkännande av konventionen bli upphävda,
då stadganden motsvarande dessa lagrum till
behövliga delar kommer att ingå i den före-
slagna lagen. Därtill föreslås 2 § 1 mom. bli
ändrat i enlighet med ovanstående så att
rättshjälp lämnas och begärs med tillämpning
av konventionens bestämmelser och på det sätt
som stadgas i den föreslagna lagen om inter-
nationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden.

1.5. Rättegångsbalken

11 kap. Om stämning och dess delgivning

22 a §. I lagförslaget har 11 kap. 22 a § 2
mom. ändrats endast så att där tas in en
uttrycklig hänvisning till den föreslagna lagen
om internationell rättshjälp i straffrättsliga
ärenden.

12 kap. Om parterna

24 a §. Enligt denna paragraf, sådan den
lyder i lag av den 23 maj 1980 (285/81), kan på
basen av ömsesidighet genom förordning stad-
gas i vilka fall tvångsmedel inte kommer till
användning mot sådan svarande i brottmål
som i annat land skall delges stämning eller
annan uppmaning att infinna sig vid finsk
domstol. Stadgandet grundar sig i sin nuvaran-
de form på regeringens proposition om god-
kännande av den europeiska konventionen om
inbördes rättshjälp i brottmål samt av därtill
anslutna lagar (RP 55/1979 rd.). Enligt propo-
sitionen måste stadgandet ändras då Finland
anslöt sig till den europeiska konventionen.

I den europeiska konventionen finns dock
inga stadganden som skulle motivera denna
nuvarande 24 a §, och de stater som är parter
i konventionen har inte heller till konventionen
gjort sådana förbehåll som skulle motivera att
lagrummet bibehålls. Därför föreslås 24 a § bli
upphävd.

17 kap. Om bevisning

26 a §. Det föreslås att 17 kap. 26 a § 2

mom., vilket tillämpas både på brottmål och tvistemål, ändras så att till momentet fogas ett omnämmande av att en kallelse till ett vittne skall skickas till en utländsk myndighet så som särskilt *stadgats eller* överenskommits.

Enligt 26 a § 3 mom. i kapitlet får mot ett vittne som efter i utlandet delgiven kallelse uteblir från finsk domstol inte användas tvångsmedel om inte därom är särskilt stadgat eller överenskommet. Också detta lagrum tillämpas på vittnen som inkallats för att höras både i brottmål och i tvistemål. Om däremot ett vittne har inkallats till en finsk domstol från ett annat nordiskt land i enlighet med lagen om skyldighet att i vissa fall infinna sig vid domstol i annat nordiskt land, kan den finska domstolen mot ett vittne som fått kallelse men trots det uteblivit använda de påföljder som anges i 36 och 39 §§. Dessa kan verkställas i det nordiska land där den inkallade är bosatt eller vistas. Ett uteblivet vittne kan dock inte förordnas att hämtas till domstolen, om han inte befinner sig i Finland.

Som det ovan i detaljmotiveringen till 15 § förslaget till lag om internationell rättshjälp har konstaterats, ingår i artikel 8 i den europeiska konventionen ett uttryckligt förbud mot användningen av dylika tvångsmedel mot ett vittne eller en sakkunnig som uteblivit trots en kallelse som delgivits honom enligt begäran om rättshjälp. Denna bestämmelse tillämpas endast på personer som inkallats för att höras i brottmål, men dess skydd utsträcks till både vittnen och sakkunniga som inkallats för att höras. Konventionens bestämmelse är också mera exakt och detaljerad än 17 kap. 26 a § 3 mom. rättegångsbalken.

Eftersom målet är att den föreslagna lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden som sådan skall kunna tillämpas då man lämnar rättshjälp i enlighet med den europeiska konventionen, föreslås paragrafens 3 mom. bli ändrat så att det så exakt som möjligt motsvarar ovan nämnda artikel 8 i den europeiska konventionen. I sin ändrade form kommer momentet fortfarande att gälla vittnen som inkallats för att höras i både brottmål och tvistemål. Som av det föreslagna stadgandet uttryckligen framgår, skyddas vittnet mot påföljder enligt 36 och 39 §§ i kapitlet i fråga endast så att dessa påföljder inte kan användas mot honom på grund av att han inte har hörsammat kallelsen på ett sådant sätt att han inte har kommit till Finland vid den tidpunkt

då ärendet behandlas. Däremot kan påföljderna nog tillämpas om han i enlighet med kallelsen har kommit till Finland, men trots det inte infinner sig i rätten eller om han utan lov avlägsnar sig från behandlingen eller annars gör sig skyldig till tredska då ärendet behandlas. Enligt förslaget skall påföljderna enligt 36 och 39 §§ inte tillämpas på ett vittne eller en sakkunnig som inte har hörsammat en kallelse som delgivits honom utomlands men senare frivilligt kommer till Finland. Dessa påföljder kommer i fråga endast om han i Finland delges en ny kallelse som han inte hörsammar.

Utöver ovanstående föreslås att i slutet av 3 mom. tas in en uttrycklig hänvisning till lagen om skyldighet att i vissa fall inställa sig vid domstol i annat nordiskt land, eftersom en finsk domstol med stöd av denna lag mot ett inkallat men uteblivet vittne kan använda påföljder enligt 36 och 39 §§ i kapitlet, vilka också är verkställbara i ett annat nordiskt land.

Sakkunniga

51 §. På grund av de föreslagna ändringarna av 26 a § 2 och 3 mom. föreslås att till 51 § 1 mom. fogas en hänvisning till 26 a §. Därmed kan också en sakkunnig från en främmande stat kallas att höras vid en finsk domstol, med iakttagande i tillämpliga delar av vad som i 26 a § stadgas om inkallande av vittne från en främmande stat. På sakkunniga skall också på motsvarande sätt tillämpas förbudet mot användning av tvångsmedel i 17 kap. 26 a § 3 mom., om en sakkunnig trots kallelse inte kommer till Finland. Enligt förslaget kunde en sakkunnig kallas för att höras i både brottmål och tvistemål som är anhängiga vid en finsk domstol.

1.6. Lagen om internationellt samarbete vid verkställighet av frihetsstraff

1 §. Denna paragraf föreslås bli ändrad så att inte bara en frihetsberövande påföljd utan också en förverkandepåföljd som har dömts ut av en utländsk domstol kan verkställas i Finland och att verkställigheten av en förverkandepåföljd som har dömts ut av en finsk domstol kan anförtros en främmande stat. Då det gäller förutsättningarna för överförande av

verkställigheten av en förverkandepåföljd, förfarandet vid behandlingen av ärendet samt de juridiska verkningarna av överförandet av verkställigheten kommer man i tillämpliga delar att iakttä gällande stadganden om överförande av verkställigheten av frihetsstraff. På samma sätt som i fråga om överförande av verkställigheten av frihetsstraff förpliktar lagen inte Finland att samtycka till att verkställigheten av en utomlands utdömd förverkandepåföljd överförs eller att begära att verkställigheten av en förverkandepåföljd skall överföras till Finland eller att begära att en främmande stat skall verkställa en i Finland utdömd förverkandepåföljd, utan det är den myndighet som beslutar i ärendet som måste överväga om man skall samtycka till en överföring av verkställigheten eller begära att verkställigheten skall överföras. Beslut i dessa frågor fattas också då det gäller förverkandepåföljder enligt 4, 5 och 20 §§ av justitieministeriet.

De föreslagna nya stadgandena om överföring av verkställigheten av en förverkandepåföljd utesluter inte lagen om samarbete mellan Finland och de övriga nordiska länderna vid verkställighet av domar i brottmål. Det uttryckliga stadgandet om detta i 2 § i den gällande lagen som inte föreslås bli ändrad, kommer till följd av de föreslagna lagändringarna att gälla också överföring av verkställigheten av en i ett nordiskt land utdömd förverkandepåföljd i enlighet med den ovan nämnda nordiska lagen.

3 §. Denna paragraf föreslås bli ändrad så att det för verkställighet i Finland endast av frihetsberövande påföljder enligt det nya 2 mom. krävs att den dömde är finsk medborgare eller har sitt hemvist här och att han har samtyckt till att verkställigheten överförs. Därtill föreslås att 2 mom. i sin nu gällande lydelse, samtidigt som det blir ett nytt 3 mom., ändras så att en överföring av verkställigheten av en förverkandepåföljd till Finland inte heller kommer i fråga, om en särskilt utförd talan som avser förverkandepåföljd med anledning av samma brott är anhängig i Finland. Till övriga delar föreslås inga ändringar i sak i den gällande 3 §, som i sin föreslagna form kommer att gälla också verkställighet av en förverkandepåföljd i Finland.

6 §. Ordalydelsen i 2 punkten föreslås bli ändrad så att stadgandet i sin föreslagna form kommer att gälla både omvandling av ett

frihetsstraff till ett fängelsestraff och omvandling av en förverkandepåföljd till en i Finland verkställbar förverkandepåföljd.

7 §. Denna paragraf föreslås bli uppdelad på två moment så att det nya 1 mom., som i sak har samma innehåll som den nuvarande 7 §, kommer att gälla fortsättande av frihetsberövande påföljder och det nya 2 mom. kommer att gälla förlängande av förverkandepåföljder. Enligt det föreslagna nya 2 mom. kan verkställigheten av en förverkandepåföljd i Finland utföras som en fortsatt verkställighet endast om den utomlands utdömda förverkandepåföljden följer finsk lag på ett sådant sätt att motsvarande förverkandepåföljd kunde ha dömts ut i Finland med anledning av brottet.

8 §. Enligt den gällande 8 § skall ett yrkande på att en utomlands utdömd frihetsberövande påföljd skall omvandlas prövas av Helsingfors rådstuvurätt. Paragrafen föreslås bli ändrad så att också ärenden som gäller omvandling av utomlands bestämda förverkandepåföljder skall prövas av Helsingfors rådstuvurätt.

9—9 b §§. Den gällande 9 § föreslås bli ändrad så att paragrafen i sin ändrade form entydigt och klart kommer att gälla endast omvandling av en utomlands utdömd frihetsberövande påföljd för verkställande i Finland. Samtidigt föreslås att paragrafens nuvarande 3 mom. blir en ny 9 b §, som då kommer att gälla förfarandet vid omvandling av både frihetsberövande påföljder och förverkandepåföljder.

Den föreslagna nya 9 a § kommer för sin del att gälla förfarandet vid omvandling av en utomlands utdömd förverkandepåföljd. Stadgandena i det föreslagna 9 a § 1 mom. följer till motsvarande delar grundprinciperna i 9 § som gäller omvandling av frihetsstraff. En utomlands utdömd förverkandepåföljd omvandlas enligt 1 mom. till en förverkandepåföljd enligt finsk lag, dock så att påföljden inte får vara strängare än den påföljd som dömts ut i den andra staten. I stadgandet ingår inte något stadgande motsvarande 2 § lagen om samarbete mellan Finland och de övriga nordiska länderna vid verkställighet av domar i brottmål, enligt vilken en utomlands i landets mynt utdömd förverkandepåföljd skall omvandlas till finskt mynt *enligt dagen före beslutet gällande inköpskurs*, utan frågan om vilken tidpunkt som skall vara avgörande får prövas av justitieministeriet eller domstolen, liksom också frågan om vilken betydelse som vid den fortsatta verkställigheten eller vid omvandlingsförfa-

randet skall tillmätas det faktum att en i pengar bestämd förverkandepåföljd i den stat som utfärdat beslutet är bunden vid ett indexsystem eller motsvarande system som tillämpas i den händelse att penningvärdet sjunker.

Om en förverkandepåföljd som dömts ut av en utländsk domstol går ut på att ett visst föremål förklaras förverkat, kan domstolen enligt det föreslagna 9 a § 2 mom. då den omvandlar en sådan påföljd bestämma att föremålets värde skall förverkas, om den främmande staten har begärt eller samtyckt till detta.

11 §. Denna paragraf föreslås bli ändrad endast så att den i andra meningen nämnda skyldigheten att höra den dömda personligen kommer att gälla endast vid omvandling av *frihetsberövande* påföljder.

13 §. Paragrafens 1 mom. föreslås bli preciserat så att paragrafen gäller endast omvandling av *frihetsberövande* påföljder. Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 3 mom., som innehåller en hänvisning till att man i syfte att säkerställa verkställigheten i Finland av en utomlands utdömd förverkandepåföljd kan lämna utländska myndigheter rättshjälp i enlighet med vad som stadgas i tvångsmedelslagen och i den föreslagna lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden. Då en annan stat till justitieministeriet har framställt begäran om att en i den staten utdömd förverkandepåföljd skall verkställas i Finland, kan justitieministeriet be den behöriga myndigheten att t.ex. vidta åtgärder för att besluta om skingringsförbud eller kvarstad i enlighet med den 6 a § som föreslås bli fogad till tvångsmedelslagen, även om dessa säkerhetsåtgärder inte uttryckligen finns nämnda i den främmande statens begäran om verkställighet.

14 §. Det föreslås att i paragrafens 1 mom. stryks den andra meningen som gäller förlängning av strafftiden för unga förbrytare, eftersom stadgandena om detta har upphävts genom en lag av den 19 april 1991 (701/91).

19 §. De ändringar som föreslås i denna paragraf motsvarar de föreslagna ändringarna i 3 § och har att göra med anförtröendet av verkställigheten av en i Finland utdömd förverkandepåföljd åt en främmande stat.

20—22 §§. Ordalydelsen i dessa paragrafer föreslås bli ändrad så att stadgandena kommer att gälla också anförtröende av verkställigheten av en i Finland utdömd förverkandepåföljd åt en främmande stat.

25 §. Enligt 25 § i sin nuvarande lydelse skall den kontakt mellan Finland och främmande stater som denna lag förutsätter ske på diplomatisk väg om inte annat har avtalats med respektive stat. Denna kontaktordning föreslås bli ändrad för att motsvara principerna för kontaktordningen i den föreslagna lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden, så att justitieministeriet alltid kan stå i direkt kontakt med respektive utländska myndighet, om den andra staten antingen enligt en gällande överenskommelse eller enligt sin interna lagstiftning tillåter en sådan kontakt. Om detta inte är möjligt sker kontakterna på diplomatisk väg på samma sätt som vid tillämpningen av den gällande överenskommelsen om rättshjälp mellan Finland och Ryska federationen.

1.7. Tvångsmedelslagen

3 kap. Skingringsförbud och kvarstad

6 a §. *Beslut om skingringsförbud och kvarstad när en främmande stat har begärt rättshjälp.* Enligt 1 mom. i den föreslagna paragrafen kunde egendom ställas under skingringsförbud eller beläggas med kvarstad på begäran av en utländsk myndighet i syfte att säkerställa verkställigheten av en förverkandepåföljd. Dessa säkerhetsåtgärder kan vidtas både då förverkandepåföljden redan har dömts ut genom ett beslut av en utländsk domstol, vilket har vunnit laga kraft, och då behandlingen av ett brottmål kan antas leda till att enförverkandepåföljd kommer att dömas ut i den främmande staten. De föreslagna stadgandena om verkställighet av skingringsförbud och kvarstad på begäran av en utländsk myndighet gäller både de fall då begäran har framställts av en dansk, isländsk, norsk eller svensk myndighet och de fall då den framställts av en myndighet i någon annan stat. För att skingringsförbud och kvarstad skall kunna verkställas krävs inte att en överenskommelse mellan Finland och den begärande staten förutsätter eller förpliktar till sådan rättshjälp eller att den begärande staten i motsvarande fall på begäran kommer att lämna finska myndigheter rättshjälp.

Enligt 23 § 2 mom. i förslaget till lag om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden krävs för att skingringsförbud och kvarstad skall kunna verkställas dock att den förverkan-

depåföljd som har dömts ut eller kommer att dömas ut utomlands kunde verkställas i Finland. Om rättshjälp har begärts av en nordisk myndighet, bör verkställbarheten av förverkandepåföljden bedömas i enlighet med lagen om samarbete mellan Finland och de övriga nordiska länderna vid verkställighet av domar i brottmål. Men om begäran har framställts av någon annan utländsk myndighet, skall frågan om förverkandepåföljdens verkställbarhet bedömas enligt den föreslagna lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden.

Då det gäller förfarandet vid verkställigheten av skingringsförbud och kvarstad föreslås att man i tillämpliga delar skall iaktta samma förfarande som i nationella fall. Beslut om skingringsförbud eller kvarstad fattas av allmän underrätt på yrkande av undersökningsledaren eller åklagaren. Behörig domstol är enligt det föreslagna 2 mom. domstolen på den ort där svaranden har egendom som kan ställas under skingringsförbud eller beläggas med kvarstad, eller där det annars är ändamålsenligt att behandla ärendet.

Då domstolen beslutar om skingringsförbud eller kvarstad måste den alltid utsätta en giltighetstid för åtgärden. Frågan om hur lång denna giltighetstid skall vara har i det föreslagna 2 mom. lämnats till domstolens prövning, om än man torde kunna utgå från att 60 dagar kan anses vara ett slags riktgivande minimitid. Därmed kan domstolen inte bestämma t.ex. att skingringsförbudet eller kvarstaden skall förfalla efter en viss tid, om man inte i den främmande staten har väckt åtal därförinnan, eller för giltighetstiden uppställa andra motsvarande villkor, utan domstolen måste alltid bestämma en fast giltighetstid, och då denna löpt ut förfaller skingringsförbudet eller kvarstaden automatiskt. Enligt det föreslagna 2 mom. kunde domstolen vid behov förlänga giltighetstiden, om begäran om saken framställs innan tiden löpt ut.

Till övriga delar skall på skingringsförbud och kvarstad enligt det föreslagna 3 mom. *i tillämpliga delar* iakttas stadgandena i 3 kap. tvångsmedelslagen. Detta innebär att t.ex. förutsättningarna för skingringsförbud och kvarstad bestäms i enlighet med 3 kap. 1 §. Därmed kan skingringsförbud och kvarstad användas för att säkerställa en i pengar bestämd förverkandepåföljd (*värdekonfiskation*) som i en främmande stat har dömts ut eller kommer att dömas ut, om det finns skäl att misstänka att

den som på sannolika grunder misstänks för brottet eller den som med anledning av brottet kan dömas att förverka ett penningbelopp till staten försöker slippa betala genom att dölja eller förstöra egendom, genom att fly eller på ett annat motsvarande sätt. Skingringsförbudet och kvarstaden kan endast inriktas mot egendom som tillhör den som i den främmande staten dömts till förverkandepåföljden eller mot vilken förverkandepåföljden i den främmande staten kan riktas.

Eftersom den internationella rättshjälpen ofta kräver ett särskilt snabbt förfarande, kan man i den ordning som stadgas i 3 kap. 3 § också på begäran av en främmande stat vidta temporära åtgärder. Skingringsförbud eller kvarstad som bestämts på begäran av en främmande stat kan upphävas med iakttagande av vad som stadgas i 3 kap. 4 § 1 mom. och på ändringssökande i ärendet tillämpas stadgandena i 7 §.

Då det gäller lämnande av rättshjälp, kontakter med utländska myndigheter samt förutsättningarna för lämnande av rättshjälp vid verkställighet av skingringsförbud och kvarstad tillämpas därtill stadgandena i lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden. En uttrycklig hänvisning ingår i 3 mom.

4 kap. Beslag

15 a §. *Beslut om beslag med anledning av att en främmande stat har begärt rättshjälp.* Frågan om verkställande av beslag på begäran av en främmande stat föreslås bli reglerad med iakttagande av samma principer som följs vid verkställighet av skingringsförbud och kvarstad på grund av begäran om rättshjälp. Därmed föreslås i 4 kap. som gäller beslag bli intagna endast de stadganden som är nödvändiga för att behandlingen av brottmålet sker eller redan är slutförd i en främmande stat och för att åtgärderna vidtas på begäran av denna främmande stat. Dessa stadganden föreslås bli intagna i 4 kap. som en ny 15 a §. Till övriga delar tillämpas också på beslag som verkställs på begäran av en utländsk myndighet och på förutsättningarna för detta i tillämpliga delar stadgandena i 4 kap. och de stadganden i 1 kap. som nämns i paragrafen. Då det gäller lämnande av rättshjälp, kontakter med utländska myndigheter och de allmänna förutsättningarna för lämnande av rättshjälp skall också

lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden tillämpas, på samma sätt som då det gäller skingringsförbud och kvarstad.

Enligt det föreslagna 15 a § 1 mom. kan man med anledning av en utländsk myndighets begäran om rättshjälp ta föremål eller handlingar i beslag, om de kan utgöra bevis i ett straffrättsligt ärende som behandlas av den utländska myndigheten. Eftersom stadgandena i 4 kap. enligt den föreslagna 4 § i tillämpliga delar skall tillämpas på beslag, gäller begränsningarna i 4 kap. 2 § då t.ex. handlingar tas i beslag på begäran av en utländsk myndighet.

Utöver det ovanstående kan ett föremål tas i beslag på begäran av en utländsk myndighet, om det i den främmande staten har dömts förverkat eller om man med fog kan anta att behandlingen av brottmålet i den främmande staten kommer att leda till ett beslut genom vilket föremålet döms förverkat (*föremålskonfiskation*).

I vartdera fallet föreslås förfarandet bli reglerat så att beslut om beslaget fattas av den myndighet som enligt 5 § har rätt att besluta om beslag också i nationella fall. Ett beslag som verkställts med anledning av att en främmande stat har begärt rättshjälp skall dock enligt det föreslagna 2 mom. för fastställande underställas domstolen på den ort där beslaget har verkställts. Om domstolen beslutar att fastställa beslaget skall den samtidigt utsätta en giltighetstid för beslaget och domstolen kan också på begäran förlänga denna giltighetstid.

Om ett föremål eller en handling har tagits i beslag för att användas som bevis skall domstolen på begäran av den myndighet som beslutat om beslaget besluta att föremålet eller handlingen vid behov får överlätas till myndigheterna i den stat som framställt begäran, och denna skall då åläggas att återsända föremålet eller handlingen då dessa inte längre behövs som bevis i den främmande staten. Frågan om överlåtelsen skall tillåtas har i princip lämnats till domstolens prövning, men med tanke på de allmänna principerna för lämnande av rättshjälp är det naturligt att domstolen samtycker till överlåtelsen om det inte finns särskilda skäl som talar mot detta, t.ex. en risk för att ett särskilt värdefullt föremål skall förstöras eller

inte bli återsänt t.ex. för att det döms förverkat i den främmande staten, eller om överlåtandet kränker tredje mans rätt. Då domstolen tillåter att ett föremål eller en handling skall överlätas till en utländsk myndighet kan den också besluta att dessante behöver återsändas om detta uppenbart är oändamålsenligt.

I I det föreslagna 15 a § 3 mom. ingår en hänvisning till de stadganden i 4 kap. tvångsmedelslagen som i tillämpliga delar skall iaktas i fråga om beslag som verkställs på begäran av en utländsk myndighet och till lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden.

2. Närmare stadganden och bestämmelser

Om verkställigheten och tillämpningen av lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden utfärdas närmare stadganden genom förordning, på det sätt som i detaljmotiveringen förklarats närmare i samband med de berörda stadgandena. Därtill får justitieministeriet fullmakt att utfärda närmare bestämmelser om detaljerna i förfarandet vid lämnande och begärande av rättshjälp.

3. Ikraftträdande

Avsikten är att den föreslagna lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden och de därtill anslutna lagarna i lagförslagen 2, 4, 5, 6 och 7 skall träda i kraft samtidigt som Förenta Nationernas konvention mot olaglig hantering av narkotika och psykotropa ämnen. Av denna anledning föreslås att tidpunkten för lagarnas ikraftträdande fastställs genom förordning. Det i propositionen som nummer 3 ingående förslaget till lag om upphävande av lagen om inkallande av svarande i brottmål till domstol i annat nordiskt land föreslås träda i kraft omedelbart efter att den har godkänts och blivit stadfäst.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden**

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 kap.

Allmänna stadganden

1 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på internationell rättshjälp i sådana straffrättsliga ärenden som en finsk eller utländsk myndighet är behörig att behandla när den begär rättshjälp.

Den internationella rättshjälp som avses i denna lag omfattar

1) delgivning av beslut, stämningar, kallelser och andra handlingar som har samband med behandlingen av straffrättsliga ärenden, däribland kallelse att infinna sig för att höras av den utländska myndighet som framställt begäran,

2) hörande av vittnen och sakkunniga samt parter, inhämtande av sakkunnigutlåtanden, förrättande av syn, anskaffande av handlingar och bevisföremål samt mottagande av andra bevis och utredningar och sändande av dem för behandlingen av straffrättsliga ärenden,

3) användning av tvångsmedel för inhämtande av bevis eller för säkerställande av verkställigheten av en förverkandepåföljd,

4) vidtagande av åtgärder för väckande av åtal,

5) utlämnande av uppgifter ur straffregistret för behandling av straffrättsliga ärenden, och

6) annan rättshjälp som behövs för behandlingen av straffrättsliga ärenden, information om lagstiftningen och samarbete.

2 §

Begränsningar i tillämpningsområdet

Denna lag tillämpas inte på

1) utlämning för brott,

2) internationellt samarbete vid verkställighet av straff, överföring av personer som dömts till frihetsstraff och av övervakningen av personer som dömts till villkorligt straff eller frigivits villkorligt samt överföring av verkställighet av bötesstraff, förverkandepåföljder eller andra utdömda påföljder, eller

3) tillfällig utlämning av en person som berövats friheten då han skall höras inför myndighet.

3 §

Central myndighet

Central myndighet med ansvar för uppgifterna enligt denna lag är justitieministeriet.

I egenskap av central myndighet skall justitieministeriet

1) ta emot begäran om rättshjälp som framställs av utländska myndigheter,

2) själv eller genom behöriga finska myndigheter sörja för att den rättshjälp som en utländsk myndighet har begärt lämnas,

3) sända begäran om rättshjälp från behöriga finska myndigheter till utländska myndigheter samt

4) sörja för översättningen av handlingar samt sköta övriga uppgifter som ankommer på den centrala myndigheten.

4 §

Begäran om rättshjälp av finska myndigheter

En utländsk myndighet sänder begäran om rättshjälp till justitieministeriet eller direkt till den myndighet som är behörig att uppfylla begäran.

Har begäran om rättshjälp sänts till justitieministeriet, skall ministeriet utan dröjsmål vidarebefordra begäran till den myndighet som är behörig att verkställa den, om justitieministeriet inte är behörigt att uppfylla den.

5 §

Framställande av begäran om rättshjälp till en utländsk myndighet

Till en främmande stat kan begäran om rättshjälp framställas av justitieministeriet, domstolarna, åklagarmyndigheterna och förundersökningsmyndigheterna.

Begäran om rättshjälp sänds till den främmande staten med iakttagande av den ordning som denna stat kräver samt med beaktande av

bestämmelserna i eventuella gällande avtal mellan Finland och den främmande staten. Begäran kan sändas genom förmedling av justitieministeriet, om inte den myndighet som framställt begäran kan sända den direkt till den behöriga utländska myndigheten eller om det av någon annan orsak skall anses vara ändamålsenligt att begäran sänds genom förmedling av justitieministeriet. Justitieministeriet kan vid behov sörja för att begäran sänds till den främmande staten genom utrikesministeriets förmedling.

6 §

Närmare stadganden om kontaktförfarandet

Närmare stadganden om kontaktförfarandet vid framställande och mottagande av begäran om rättshjälp utfärdas genom förordning.

2 kap.

Lämnande av rättshjälp

7 §

Formen för och innehållet i begäran om rättshjälp

När en utländsk myndighet begär rättshjälp av en finsk myndighet kan begäran framställas skriftligen, som en teknisk upptagning eller muntligen och den kan också sändas som teledokument. Om begäran gäller delgivning av en stämning, en kallelse, ett beslut eller någon annan handling, skall den handling som delgivningen gäller dock alltid fogas till begäran eller sändas i samband med begäran. Om det uppstår tvivel om begäran eller den bifogade handlingens äkthet eller innehåll, kan justitieministeriet eller den behöriga myndigheten be att begäran till behövliga delar bekräftas skriftligen. Legalisering behövs inte för begäran om rättshjälp och därtill hörande handlingar.

Av begäran om rättshjälp skall till den del det är nödvändigt för att begäran skall kunna verkställas på behörigt sätt framgå följande uppgifter:

1) vilken myndighet som framställt begäran samt uppgift om den domstol eller myndighet som behandlar det straffrättsliga ärendet som begäran avser,

2) innehållet i och grunderna för begäran,

3) tillgängliga behövliga uppgifter om de personer som begäran avser,

4) en juridisk karakterisering av det brott som begäran avser samt de lagrum enligt vilka gärningen är straffbar,

5) en kort beskrivning av den brottsliga gärningen och om fakta i samband med den, om inte begäran avser delgivning av en handling,

6) en redogörelse för de fakta som skall utredas och uppgifter om handlingar och bevis samt

7) en utredning om de arvoden och kostnadsersättningar till vilka en person är berättigad då han kallas till vittne eller sakkunnig inför en myndighet i den stat som framställt begäran.

En begäran om rättshjälp kan uppfyllas även om den inte fyller kraven enligt 1 eller 2 mom., om bristfälligheterna är av sådan art att de inte hindrar att begäran verkställs.

8 §

Språk och översättningar

Begäran om rättshjälp skall avfattas på finska eller svenska eller åtföljas av en översättning till någotdera av dessa språk. De handlingar som ansluter sig till begäran skall likaså vara avfattade på finska eller svenska eller åtföljas av översättningar till någotdera språket. Genom förordning kan stadgas att begäran om rättshjälp och de handlingar som ansluter sig till den kan vara avfattade på ett främmande språk utan att åtföljas av en översättning till finska eller svenska.

Den behöriga myndigheten kan uppfylla begäran om rättshjälp även om begäran och de handlingar som ansluter sig till den är avfattade på något genom förordning fastställt eller annat främmande språk, om det inte enligt denna lag annars finns hinder för uppfyllande av begäran. Den behöriga myndigheten kan dock vägra att uppfylla begäran, om begäran och handlingarna inte är avfattade på finska eller svenska eller åtföljs av översättningar till ett av dessa språk och om myndigheten inte anser sig tillräckligt väl förstå det språk på vilket handlingarna är avfattade. Genom förordning stadgas om justitieministeriets uppgift att sörja för översättning från de genom förordning fastställda främmande språken till finska och svenska.

En handling som skall delges behöver inte åtföljas av en översättning, om delgivningen

med stöd av 17 § 2 mom. kan verkställas utan att handlingen åtföljs av en översättning.

9 §

Verkställighet av begäran

Begäran om rättshjälp skall uppfyllas med iakttagande av förfarandet enligt finsk lag, om inte annat stadgas nedan. Begäran om rättshjälp skall uppfyllas utan dröjsmål och om möjligt verkställas med iakttagande av de tidsgränser som anges i eller annars framgår av begäran.

Om begäran om rättshjälp eller de bifogade handlingarna är så bristfälliga att begäran inte kan uppfyllas, skall den utländska myndighet som framställt begäran utan dröjsmål uppmanas att komplettera begäran eller att ge ytterligare upplysningar i saken.

Om en begäran om rättshjälp inte kan uppfyllas eller om verkställigheten fördröjs, skall detta utan dröjsmål meddelas den utländska myndighet som framställt begäran och samtidigt skall grunden för att begäran inte uppfylls eller orsaken till dröjsmålet nämnas.

10 §

Närvaro vid lämnande av rättshjälp

Den behöriga utländska myndighet som begärt rättshjälp, parterna i målet samt den som saken annars angår har rätt att i enlighet med finsk lag vara närvarande då vittnen, sakkunniga eller parter hörs eller då någon annan begärd åtgärd vidtas. Den utländska myndighet som framställt begäran har i domstolen och vid förundersökningen rätt att delta i behandlingen av ärendet och att ställa frågor till dem som blir hörda, om domstolen eller förundersökningsmyndigheten tillåter detta.

Om den utländska myndighet som gjort framställning om rättshjälp begär det, skall den underrättas om tidpunkten och platsen för den begärda åtgärden, i så god tid att myndigheten och de som har rätt att närvara kan infinna sig.

11 §

Iakttagande av ett i begäran nämnt särskilt förfarande

Begäran om rättshjälp kan verkställas med iakttagande av i begäran nämnda särskilda formföreskrifter eller förfaranden, om detta inte kan anses strida mot finsk lag.

Om begäran inte kan uppfyllas med iakttagande av det förfarande som nämns i den, skall den utländska myndighet som framställt begäran utan dröjsmål underrättas om detta och samtidigt tillställas en förfrågan om begäran trots det skall verkställas.

12 §

Ovillkorliga grunder för förvägrande

Rättshjälp lämnas inte om lämnandet av hjälpen kunde kränka Finlands suveränitet eller äventyra Finlands säkerhet eller andra väsentliga intressen.

Rättshjälp lämnas inte om lämnandet av hjälpen strider mot principerna om de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna eller om lämnandet av hjälpen annars strider mot grundprinciperna för Finlands rättsordning.

13 §

Av prövning beroende grunder för förvägrande

Rättshjälp kan förvägras, om

1) begäran hänför sig till en gärning som skall betraktas som ett politiskt brott eller ett brott som omfattas av den militära strafflagstiftningen,

2) begäran hänför sig till en gärning som inte enligt finsk lag kan åtalas på grund av preskription, benådning eller någon annan motsvarande omständighet,

3) begäran hänför sig till en gärning som i Finland eller en tredje stat har blivit föremål för förundersökning, saken behandlas av åklagarmyndigheterna eller rättegång har inletts i målet,

4) begäran hänför sig till en gärning i fråga om vilken det i Finland eller i en tredje stat har beslutats att inte verkställa förundersökning eller om åtals- eller domseftergift eller om att annars avstå från åtgärder,

5) begäran hänför sig till en gärning i fråga om vilken det vid en rättegång som anhängiggjorts i Finland eller i en tredje stat har givits ett beslut genom vilket svaranden har dömts till straff eller åtalet har förkastats,

6) uppfyllandet av begäran skulle vara oskäligt resurskrävande i förhållande till gärningens art.

Verkställandet av en begäran om rättshjälp kan uppskjutas, om verkställandet kunde störa

eller fördröja en brottsutredning, en förundersökning eller en rättegång i Finland.

14 §

Beslut att avslå begäran om rättshjälp och sökande av ändring

Beslut att avslå begäran om rättshjälp på den grund som nämns i 12 § 1 mom. fattas av justitieministeriet. Beslut att avslå begäran om rättshjälp i övriga fall fattas av den myndighet som är behörig att uppfylla begäran. Har begäran om rättshjälp sänts till justitieministeriet i dess egenskap av central myndighet, kan ministeriet genom att inte vidarebefordra begäran till den behöriga myndigheten besluta att rättshjälp inte skall lämnas, om det är uppenbart att rättshjälp inte kan lämnas i saken.

Har underrätten beslutat att rättshjälp inte skall lämnas, kan justitieministeriet få saken prövad av hovrätten utan att anmäla missnöje och med iakttagande i tillämpliga delar av vad som stadgas om överklagande av underrättens beslut. Om hovrätten har beslutat att rättshjälp inte skall lämnas, kan justitieministeriet få saken prövad av högsta domstolen utan att begära besvärstillstånd och med iakttagande av vad som stadgas om anförande av besvär över hovrättens beslut. I övriga fall får ändring inte sökas i beslut om förvägrande av rättshjälp.

15 §

Begränsningar i användningen av tvångsmedel

Om begäran om rättshjälp avser eller dess uppfyllande förutsätter att tvångsmedel enligt tvångsmedelslagen (450/87) används, får tvångsmedel inte användas om detta inte skulle vara tillåtet enligt finsk lag i ett sådant fall där den gärning till vilken begäran hänför sig har begåtts i Finland under motsvarande omständigheter.

Avser begäran om rättshjälp att en person som är misstänkt för ett brott eller som är svarande i ett brottmål som är anhängigt utomlands skall höras vid förundersökning eller domstol i enlighet med begäran om rättshjälp, får den som skall höras inte anhållas, häktas eller meddelas reseförbud.

Om begäran om rättshjälp innehåller en kallelse att infinna sig för att höras inför en utländsk myndighet, får en finsk myndighet inte ålägga den som kallats för att höras att

hörsamma kallelsen eller mot denne använda tvångsmedel på grund av att kallelsen inte hörsammats. Om ett vittnes och en målsägandes skyldighet att hörsamma en kallelse av en domstol i ett annat nordiskt land stadgas i lagen om skyldighet att i vissa fall inställa sig vid domstol i ett annat nordiskt land (349/75).

16 §

Förvägrande av rättshjälp på grund av avsaknad av ömsesidighet

Justitieministeriet kan besluta att rättshjälp inte skall lämnas, om begäran har framställts av en stat som inte lämnar motsvarande rättshjälp på begäran av en finsk myndighet.

3 kap.

Särskilda stadganden om lämnande av rättshjälp

17 §

Verkställande av delgivning

Delgivning av en handling verkställs så att handlingen överlämnas till den person som den enligt begäran skall delges. Delgivningen kan dock även verkställas med iakttagande av det förfarande som enligt finsk lag skall iaktas vid delgivning av motsvarande handling eller med iakttagande av ett i begäran angivet särskilt förfarande, om detta inte kan anses strida mot finsk lag. Över delgivningen av handlingen skall utfärdas ett intyg av vilket framgår när, var och hur delgivningen har skett, vem handlingen har delgivits och till vem den har lämnats.

Delgivningen av en handling verkställs enligt 1 mom., om handlingen är avfattad på finska eller svenska eller om den åtföljs av en översättning till någotdera av dessa språk. I annat fall kan delgivningen verkställas endast så att handlingen överlämnas till den person som den skall delges, om denne samtycker till att ta emot handlingen. Delgivningen kan dock verkställas i enlighet med 1 mom., om det är uppenbart att den som skall delges handlingen tillräckligt väl förstår det språk som använts i handlingen eller i en översättning som åtföljer den.

Närmare stadganden om förfarandet vid verkställande av en delgivning utfärdas genom förordning.

18 §

Vägran att delge kallelse

Delgivning av kallelse kan förvägras, om kallelsen och till den eventuellt fogade andra handlingar som skall delges inte har sänts till den finska myndighet som har mottagit begäran i så god tid att den inkallade har haft skälig tid att infinna sig för att höras. Delgivningen kan dock verkställas om den som skall delges handlingen samtycker till att ta emot handlingen.

19 §

Vidtagande av åtgärder för väckande av åtal på begäran av en utländsk myndighet

På basis av en begäran som en utländsk myndighet har framställt i enlighet med denna lag kan åtgärder för väckande av åtal vidtas i Finland. Härvid skall iaktas vad finsk lag särskilt stadgar om väckande av åtal.

20 §

Bevisupptagning och hörande av parter i allmän underrätt

Gäller en begäran om rättshjälp som framställts av en utländsk myndighet hörande av vittnen eller sakkunniga, företeende av handlingar, förrättande av syn eller inhämtande av andra bevis eller hörande av parter och är domstolen behörig att vidta den begärda åtgärden, skall bevisupptagningen eller hörandet skötas av allmän underrätt, om

1) en rättegång som gäller brottet är anhängig vid den utländska domstol som framställt begäran eller

2) bevisupptagningen eller hörandet av parterna enligt begäran skall ske vid domstol.

Bevisupptagningen eller hörandet av parterna sköts av underrätten på den ort inom vars domkrets den som skall höras har sitt hemvist eller är bosatt eller där bevisupptagningen eller hörandet annars lämpligen kan ske. Allmänna åklagaren skall vara närvarande då ärendet behandlas, om domstolen anser det vara nödvändigt att han är närvarande. Vid förfarandet skall i övrigt i tillämpliga delar iaktas vad som stadgas om rättegång i brottmål.

21 §

Inhämtande av bevis och utredningar samt hörande av parter vid förundersökning

I andra fall än de som nämns i 20 § skall den

behöriga förundersökningsmyndigheten sörja för att bevis och andra utredningar inhämtas och för att parter och andra personer blir hörda. Vid förfarandet skall i övrigt i tillämpliga delar iaktas vad som stadgas om förundersökning med anledning av brott.

22 §

Rätt att vägra vittna och yttra sig

Den som på grund av en utländsk myndighets begäran om rättshjälp hörs vid en finsk domstol i egenskap av vittne eller sakkunnig eller infinner sig för att höras vid förundersökning har rätt att vägra att vittna eller yttra sig, om han har rätt eller skyldighet därtill enligt finsk lag eller enligt lagen i den stat som framställt begäran. Den främmande statens lag beaktas, om rätten eller skyldigheten att vägra vittna har konstaterats i den främmande statens begäran om rättshjälp eller om den utländska myndighet som framställt begäran bekräftar detta på begäran av den finska domstolen eller förundersökningsmyndigheten eller om domstolen eller förundersökningsmyndigheten annars känner till grunden för vägran.

23 §

Användning av tvångsmedel för inhämtande av bevis och för säkerställande av verkställigheten av en förverkandepåföljd

På grund av begäran om rättshjälp som framställts av en utländsk myndighet kan husrannsakan och beslag verkställas för inhämtande av bevis samt signalement upptas, om detta ingår i begäran om rättshjälp eller är nödvändigt för att verkställa begäran.

För att i Finland säkerställa verkställigheten av en förverkandepåföljd som med anledning av ett brott har bestämts eller kommer att bestämmas i en främmande stat kan tvångsmedel på begäran av en utländsk myndighet användas, om den förverkandepåföljd som i den främmande staten skall bestämmas eller har bestämts kunde verkställas i Finland.

Beträffande användningen av tvångsmedel tillämpas vad som stadgas i 15 § 1 mom. denna lag och i tvångsmedelslagen.

24 §

Utlämnande av straffregisteruppgifter

På begäran av en utländsk myndighet kan,

under samma förutsättningar som gäller för utlämnande till finska myndigheter, straffregisteruppgifter lämnas ut enligt denna lag för behandlingen av ett straffrättsligt ärende. Beslut om utlämnande av straffregisteruppgifter fattas av justitieministeriet.

25 §

Kostnaderna för lämnande av rättshjälp

För kostnaderna för rättshjälp som lämnats på begäran av en främmande stats myndighet uppbärs inte ersättning av den främmande staten, om inte annat stadgas genom förordning.

4 kap.

Särskilda stadganden om begäran om rättshjälp som riktas till främmande stater

26 §

Bekräftande av ömsesidighet

När begäran om rättshjälp framställs till en utländsk myndighet kan justitieministeriet vid behov bekräfta att finska myndigheter i motsvarande fall kommer att lämna rättshjälp till den främmande stat som mottagit begäran.

27 §

Hemlighållande, tystnadsplikt samt begränsningar i användningen av uppgifterna

När en finsk myndighet begär rättshjälp av en utländsk myndighet gäller i fråga om hemlighållande av handlingar och andra upptagningar samt tystnadsplikt och i fråga om parternas och myndigheternas rätt att få del av uppgifterna vad som stadgas i finsk lag.

Utöver vad som stadgas i 1 mom. skall i fråga om hemlighållande, tystnadsplikt, begränsningar i användningen av uppgifterna eller återsändande eller förstörande av överlåtet material iakttas bestämmelserna i gällande avtal mellan Finland och den främmande staten eller villkoren för den främmande statens rättshjälp.

28 §

Rätt att vägra vittna och yttra sig

Den som på kallelse, som delgivits honom enligt en rättshjälpsbegäran som en finsk myn-

dighet gjort till en främmande stat, infinder sig för att höras som vittne eller sakkunnig vid en domstol i Finland eller för att bli förhörd vid förundersökning, har rätt att vägra avge vittnesmål eller yttra sig om han har rätt eller skyldighet därtill enligt finsk lag eller enligt lagen i den främmande stat som mottagit begäran. Den främmande statens lag beaktas, om rätten eller skyldigheten att vägra att vittna har konstaterats i den utländska myndighetens svar på en finsk myndighets begäran om rättshjälp, eller om den utländska myndighet som mottagit begäran bekräftar detta på begäran av den finska domstolen eller förundersökningsmyndigheten, eller om domstolen eller förundersökningsmyndigheten annars känner till grunden för vägran.

Om immunitet för vittnen, sakkunniga, målsägande, eller andra personer som skall höras vid utredning av brott samt för svarande i brottmål och misstänkta för brott vilka på kallelse av en finsk myndighet har kommit hit från en främmande stat, stadgas i lagen om immunitet i vissa fall för personer som deltar i rättegång och förundersökning (00/00).

5 kap.

Närmare stadganden och bestämmelser samt lagens ikraftträdande

29 §

Närmare stadganden och bestämmelser

Närmare stadganden om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas genom förordning. Justitieministeriet kan dessutom vid behov utfärda närmare bestämmelser om begärande och lämnande av internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden.

30 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som fastställs genom förordning.

Utan hinder av stadgandena i denna lag lämnas internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden också enligt vad som särskilt har avtalats eller stadgats om lämnande av rättshjälp.

Stadgandena i denna lag påverkar inte de finska myndigheternas samarbete med utländs-

ka myndigheter i straffrättsliga ärenden genom förmedling av internationella kriminalpolisorganisationen (Interpol) eller deras kontakter på diplomatisk väg.

2.

Lag

om upphävande av lagen om upptagande av bevisning i brottmål inför utländsk myndighet samt om handräckning åt utländsk myndighet i dylika mål

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §

Genom denna lag upphävs lagen den 14 juli 1925 om upptagande av bevisning i brottmål inför utländsk myndighet samt om handräckning åt utländsk myndighet i dylika mål (52/25).

2 §

Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som fastställs genom förordning.

3.

Lag

om upphävande av lagen om inkallande av svarande i brottmål till domstol i annat nordiskt land

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §

Genom denna lag upphävs lagen den 9 juli 1976 om inkallande av svarande i brottmål till domstol i annat nordiskt land (601/76).

2 §

Denna lag träder i kraft den 19 .

4.

Lag

om ändring av lagen angående godkännande av vissa bestämmelser i den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål samt om finsk och utländsk myndighets inbördes rättshjälp i brottmål i vissa fall

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen den 23 maj 1980 angående godkännande av vissa bestämmelser i den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål samt om finsk och utländsk myndighets inbördes rättshjälp i brottmål i vissa fall (284/80) 3—7 §§, samt

ändras 2 § 1 mom. som följer:

2 §

Finska myndigheter lämnar rättshjälp i brottmål åt utländska myndigheter och finska myndigheter begär rättshjälp av utländska myndigheter på det sätt som stadgas i konven-

tionen och i lagen om internationell rättshjälp i sraffrättsliga ärenden (00/00).

Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som fastställs genom förordning.

5.

Lag

om ändring av rättegångsbalken

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i rättegångsbalken 12 kap. 24 a §, sådan den lyder i lag av den 23 maj 1980 (285/81), samt

ändras 11 kap. 22 a § 2 mom. samt 17 kap. 26 a § 2 och 3 mom. och 51 § 1 mom., sådana de lyder, 11 kap. 22 a § 2 mom. och 17 kap. 26 a § 2 och 3 mom. i lag av den 4 juli 1975 (520/75) och 17 kap. 51 § 1 mom. i lag av den 29 juli 1948 (571/48), som följer:

11 kap.

Om stämning och dess delgivning

22 a §

Stämningen och kallelser sänds till utländska myndigheter för delgivning så som stadgas i lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden (00/00).

särskilt stadgats eller överenskommits genom domarens försorg för delgivning sändas till myndigheten i det land där vittnet vistas.

På ett vittne som trots en kallelse som i en främmande stat delgivits honom i enlighet med begäran om rättshjälp inte infinner sig i Finland, skall inte tillämpas vad som i 36 och 39 §§ i detta kapitel stadgas om påföljderna för förfallolös utevaro, om inte den inkallade därefter på nytt frivilligt har kommit till Finland och inte iakttagit en här i landet delgiven kallelse att inställa sig för att höras i domstol finna. Om vittnens skyldighet att från ett annat nordiskt land komma till Finland för att höras vid domstol stadgas i lagen om skyldighet att i vissa fall inställa sig vid domstol i annat nordiskt land (349/75).

17 kap.

Om bevisning

26 a §

Kallelse skall begäras genom en till rättens kansli inlämnad ansökan. Kallelsen skall såsom

51 §

Vad som stadgas i 26 a, 31 och 33 §§ samt 34 § 2 mom. gäller i tillämpliga delar även beträffande sakkunniga.

Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som fastställs genom förordning.

6.

Lag**om ändring av lagen om internationellt samarbete vid verkställighet av frihetsstraff**

I enlighet med riksdagens beslut upphävs i lagen den 16 januari 1987 om internationellt samarbete vid verkställighet av frihetsstraff (21/87) 9 § 3 mom., ändras lagens rubrik, 1 och 3 §§, 6 § 2 punkten, 7 och 8 §§, 9 § 1 mom., 11 §, 13 § 1 mom., 14 § 1 mom., 19—22 och 25 §§, samt fogas till lagen nya 9 a och 9 b §§ och till 13 § ett nytt 3 mom. som följer:

Lag**om internationellt samarbete vid verkställighet av vissa straffrättsliga påföljder**

1 §

I enlighet med denna lag kan en frihetsberövande påföljd och en förverkandepåföljd som har bestämts av en domstol i en främmande stat verkställas i Finland samt verkställigheten av ett fängelsestraff och en förverkandepåföljd som har dömts ut av en finsk domstol anförtros en främmande stat.

Förutsättningar

3 §

En påföljd som har bestämts av en domstol i en främmande stat får verkställas i Finland, om

1) domen har vunnit laga kraft och den är verkställbar i den stat där den har givits,

2) den gärning för vilken påföljden har bestämts är ett brott enligt finsk lag eller skulle vara det, om den hade begåtts i Finland under motsvarande förhållanden, och

3) den stat där påföljden har bestämts har begärt eller samtyckt till att den verkställs här.

En frihetsberövande påföljd kan i enlighet med 1 mom. verkställas i Finland, om den

dömde är finsk medborgare eller har sitt hemvist här och om den dömde har givit sitt samtycke till saken.

En påföljd som har bestämts i en främmande stat får inte verkställas i Finland, om åtal för det brott som påföljden avser är anhängigt här eller, i fråga om förverkandepåföljd, särskilt utförd talan är anhängig här, eller om saken har avgjorts genom dom som har vunnit laga kraft eller om justitiekanslern har förordnat att åtal skall väckas för brottet.

6 §

När det har beslutats att en påföljd som har bestämts i en främmande stat skall verkställas i Finland, skall justitieministeriet antingen

2) vidta åtgärder för att på det sätt som sägs i 8—14 §§ omvandla påföljden till en påföljd som skall verkställas i Finland (*omvandling av påföljd*)

Fortsatt verkställighet

7 §

När justitieministeriet beslutar om fortsatt

verkställighet av en frihetsberövande påföljd skall ministeriet förordna att påföljden skall verkställas som fängelsestraff. Härvid skall iaktas vad som i den främmande staten har bestämts om påföljdens varaktighet. Fortsatt verkställighet är inte möjlig, om fängelsestraff till sin art är strängare än den påföljd som har bestämts i den främmande staten.

När justitieministeriet beslutar om fortsatt verkställighet av en förverkandepåföljd skall ministeriet förordna att påföljden skall verkställas så som den bestämts i den främmande staten. Fortsatt verkställighet är inte möjlig, om förverkandepåföljden är av sådan art att den inte kunde bestämmas enligt finsk lag.

Omvandling av påföljd

8 §

Ett yrkande att en påföljd som har bestämts i en främmande stat skall omvandlas till en påföljd som verkställs i Finland prövas av Helsingfors rådstuvurätt. Ett yrkande på omvandling av en påföljd framställs av åklagaren på begäran av justitieministeriet.

9 §

Domstolen skall omvandla den i den främmande staten utdömda frihetsberövande påföljden till det fängelsestraff som enligt finsk lag stadgas för motsvarande brott. Detta fängelsestraff får dock inte vara strängare än den påföljd som i den främmande staten har bestämts för brottet, även om denna påföljd är lindrigare än det lägsta straff som i finsk lag stadgas för brottet.

9 a §

Domstolen skall omvandla den i den främmande staten utdömda förverkandepåföljden till en förverkandepåföljd enligt finsk lag. Denna påföljd får dock inte vara strängare än den påföljd som i den främmande staten har bestämts för brottet.

I stället för att ett visst föremål förverkas enligt vad som bestämts i den främmande staten, kan domstolen bestämma att föremålets värde skall förverkas, om värdet kan dömas förverkat enligt finsk lag då straff för ett motsvarande brott döms ut och om den främmande staten har begärt eller samtyckt till detta.

9 b §

I ett ärende som gäller omvandling av

påföljd får det inte prövas om den dömde har gjort sig skyldig till det brott för vilket påföljden har bestämts i den främmande staten.

11 §

Innan en påföljd som bestämts i en främmande stat omvandlas skall domstolen ge den dömde tillfälle att bli hörd. När en frihetsberövande påföljd omvandlas skall den dömde höras personligen, om han begär det och inte är berövad friheten i den främmande staten.

13 §

Har den dömde överförs till Finland innan den frihetsberövande påföljden omvandlats, skall han här hållas i förvar tills påföljden genom ett verkställbart beslut har omvandlats till ett straff i enlighet med finsk lag.

Vid säkerställande av verkställigheten av en förverkandepåföljd enligt denna lag skall tvångsmedelslagen (450/87) och lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden (00/00) iaktas.

14 §

Verkställighet som avses i denna lag sker i Finland på det sätt som en laga kraft vunnit dom av finsk domstol skall verkställas.

19 §

Verkställigheten av en påföljd som har dömts ut i Finland får anförtros en främmande stat, om domen har vunnit laga kraft och den främmande staten har begärt verkställighet eller samtyckt därtill.

Verkställigheten av ett fängelsestraff som dömts ut i Finland kan i enlighet med 1 mom. anförtros en främmande stat om den dömde är medborgare i den främmande staten eller har sitt hemvist där och om han har samtyckt till åtgärden.

Verkställigheten av en förverkandepåföljd som dömts ut i Finland kan i enlighet med 1 mom. anförtros en främmande stat, om det föremål eller den egendom som dömts förverkad finns i den främmande staten eller om den dömde i den främmande staten har sådan egendom som kunde dömas förverkad.

20 §

Justitieministeriet kan under de förutsättningar som nämns i 19 §.2 och 3 mom. göra

framställning hos den främmande staten om att verkställigheten av en påföljd som i Finland bestämts genom en laga kraft vunnen dom skall ske där.

21 §

Beslut om att verkställigheten av en påföljd som dömts ut i Finland skall anförtros en främmande stat fattas av justitieministeriet.

22 §

Har justitieministeriet beslutat att verkställigheten av en påföljd som har dömts ut här

skall ske i en främmande stat, får påföljden inte längre verkställas här, om den främmande staten anser att den redan har verkställts i sin helhet.

25 §

De kontakter med utländska myndigheter som avses i denna lag sköts av justitieministeriet. Vid behov kan kontakterna även ske på diplomatisk väg.

Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som fastställs genom förordning.

7.

Lag

om ändring av tvångsmedelslagen

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i tvångsmedelslagen av den 30 april 1987 (450/87) 4 kap. 12 § och *fogas* till 3 kap. en ny 6 a § och till 4 kap. en ny 15 a § som följer:

3 kap.

Skingringsförbud och kvarstad

6 a §

Beslut om skingringsförbud och kvarstad när en främmande stat har begärt rättshjälp

Om någon genom beslut av en utländsk domstol med anledning av ett brott har dömts att förverka ett penningbelopp eller om det med fog kan antas att någon i ett mål som behandlas av en utländsk myndighet med anledning av ett brott kommer att dömas att förverka ett penningbelopp, får hans egendom på begäran av den utländska myndigheten ställas under skingringsförbud eller beläggas med kvarstad. Yrkandet på skingringsförbud eller kvarstad kan göras av undersökningsledaren eller åklagaren.

Om skingringsförbud och kvarstad beslutar domstolen på den ort där svaranden har egendom som kan ställas under skingringsförbud eller beläggas med kvarstad, eller där det annars är ändamålsenligt att behandla ärendet. Då domstolen beslutar om skingringsförbud eller kvarstad skall den samtidigt utsätta en giltighetstid för skingringsförbudet eller kvarstaden. Om den i 1 mom. nämnda myndigheten

inom denna tid framställer en begäran om saken får domstolen förlänga giltighetstiden.

Beträffande skingringsförbud och kvarstad gäller i övrigt i tillämpliga delar vad som stadgas i 1—3 §§, 4 § 1 mom. samt 7 och 8 §§ i detta kapitel samt i lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden (00/00).

4 kap.

Beslag

15 a §

Beslut om beslag när en främmande stat har begärt rättshjälp

Föremål eller handlingar kan på begäran av en utländsk myndighet tas i beslag, om de kan utgöra bevis i ett brottmål som behandlas av den utländska myndigheten. Ett föremål kan tas i beslag, om det genom ett beslut av en utländsk domstol har förklarats förverkat med anledning av ett brott eller om det med fog kan antas att föremålet med anledning av ett brott kommer att förklaras förverkat i ett mål som behandlas av en utländsk myndighet.

Beslutet om beslag skall av den myndighet

som beslutat om beslaget inom en vecka underställas domstolen på den ort där beslaget har verkställts. Då domstolen beslutar att fastställa beslaget skall den samtidigt utsätta en giltighetstid för beslaget. Om den myndighet som beslutat om beslaget inom denna tid framställer en begäran om saken får domstolen förlänga giltighetstiden.

Om föremål eller handlingar har tagits i beslag för att användas som bevis i ett brottmål som behandlas av en utländsk myndighet, kan domstolen på begäran av den myndighet som beslutat om beslaget besluta att föremålen eller handlingarna vid behov får överlämnas till den utländska myndighet som framställt begäran,

varvid denna skall åläggas att återsända föremålen eller handlingarna när de inte längre behövs som bevis i målet. Domstolen kan dock bestämma att ett föremål eller en handling inte behöver återsändas om detta uppenbart är oändamålsenligt.

Beträffande beslag gäller i övrigt i tillämpliga delar vad som stadgas i 1—10 §§, 11 § 1 mom., 13, 14 och 16—19 §§ i detta kapitel och i 1 kap. 9 § 2 mom. samt 14 och 15 §§ samt i lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden (/).

Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som fastställs genom förordning.

Helsingfors den 14 maj 1993

Republikens President

MAUNO KOIVISTO

Justitieminister *Hannele Pokka*

4.

Lag

om ändring av lagen angående godkännande av vissa bestämmelser i den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål samt om finsk och utländsk myndighets inbördes rättshjälp i brottmål i vissa fall

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 23 maj 1980 angående godkännande av vissa bestämmelser i den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål samt om finsk och utländsk myndighets inbördes rättshjälp i brottmål i vissa fall (284/80) 3—7 §§, samt
ändras 2 § 1 mom. som följer:

Gällande lydelse

2 §

Finsk myndighet lämnar rättshjälp i brottmål åt utländsk judiciell myndighet och finsk judiciell myndighet gör framställning därom hos utländsk myndighet på sätt i konventionen föreskrives.

Föreslagen lydelse

2 §

Finska myndigheter lämnar rättshjälp i brottmål åt utländska myndigheter och finska myndigheter begär rättshjälp av utländska myndigheter på det sätt som stadgas i konventionen och i lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden (00/00).

Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som fastställs genom förordning.

5.

Lag

om ändring av rättegångsbalken

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i rättegångsbalken 12 kap. 24 a §, sådan den lyder i lag av den 23 maj 1980 (285/81), samt
ändras 11 kap. 22 a § 2 mom. samt 17 kap. 26 a § 2 och 3 mom. och 51 § 1 mom., sådana de lyder, 11 kap. 22 a § 2 mom. och 17 kap. 26 a § 2 och 3 mom. i lag av den 4 juli 1975 (520/75) och 17 kap. 51 § 1 mom. i lag av den 29 juli 1948 (571/48), som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

Om stämning och dess delgivning

22 a §

Angående begäran om stämning eller kallelse och dess sändande till utländsk myndighet gäller i tillämpliga delar vad om stämning i tvistemål är stadgat.

Stämningar och kallelser sänds till utländska myndigheter för delgivning så som stadgas i lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden (00/00).

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

12 kap.

Om parterna

24 a §

På basen av ömsesidighet stadgas genom förordning i vilka fall tvångsmedel icke kommer till användning mot sådan svarande i brottmål, vilken i annat land skall delgivas stämning eller annan uppmaning att inställa sig vid finsk domstol.

(upphävs)

24 a §

17 kap.

Om bevisning

26 a §

Kallelse skall begäras genom till rättens kansli ingiven ansökan. Kallelsen skall på domarens försorg för delgivning sändas till myndighet i det land där vittnet vistas, såsom därom särskilt är överenskommet.

Mot vittne, som efter i utlandet delgiven kallelse uteblir från finsk domstol, få tvångsmedel tillgripas endast, såframt därom särskilt stadgats eller överenskommits eller vittnet befinner sig i Finland.

Kallelse skall begäras genom en ansökan som lämnas in till rättens kansli. Kallelsen skall så som särskilt stadgats eller överenskommits genom domarens försorg för delgivning sändas till myndigheten i det land där vittnet vistas.

På ett vittne som inte infinner sig i Finland trots en kallelse som i en främmande stat delgivits honom i enlighet med begäran om rättshjälp, skall inte tillämpas vad som i 36 och 39 §§ i detta kapitel stadgas om påföljderna för förfallolös utevaror, om inte den inkallade därefter på nytt frivilligt har kommit till Finland och inte iakttagit en här i landet delgiven kallelse att infinna sig för att höras vid domstol. Om vittnens skyldighet att från ett annat nordiskt land komma till Finland för att höras vid domstol stadgas i lagen om skyldighet att i vissa fall inställa sig vid domstol i annat nordiskt land (349/75).

51 §

Vad i 31 och 33 §§ samt i 34 § 2 mom. är stadgat, gälle i tillämpliga delar även beträffande sakkunnig.

51 §

Vad som stadgas i 26 a, 31 och 33 §§ samt 34 § 2 mom. gäller i tillämpliga delar även beträffande sakkunniga.

Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som fastställs genom förordning.

6.

Lag

om ändring av lagen om internationellt samarbete vid verkställighet av frihetsstraff

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 16 januari 1987 om internationellt samarbete vid verkställighet av frihetsstraff (21/87) 9 § 3 mom.,
ändras lagens rubrik, 1 och 3 §§, 6 § 2 punkten, 7 och 8 §§, 9 § 1 mom., 11 §, 13 § 1 mom., 14 § 1 mom., 19—22 och 25 §§, samt
fogas till lagen nya 9 a och 9 b §§ och till 13 § ett nytt 3 mom. som följer:

Lag

om internationellt samarbete vid verkställighet av vissa straffrättsliga påföljder

Gällande lydelse

1 §

I enlighet med denna lag kan en frihetsberövande påföljd som har bestämts av domstol i en främmande stat verkställas i Finland samt verkställigheten av ett fängelsestraff som har ådömts av finsk domstol anförtros en främmande stat.

Förutsättningar

3 §

En *frihetsberövande* påföljd som har bestämts av domstol i en främmande stat får verkställas i Finland, om

- 1) *den dömda är finsk medborgare eller har sitt hemvist här,*
- 2) domen har vunnit laga kraft och den är verkställbar i den stat där den har givits,
- 3) *den dömda har samtyckt till åtgärden,*
- 4) den gärning för vilken påföljden har bestämts är ett brott enligt finsk lag eller skulle vara det, om den hade begåtts i Finland under motsvarande förhållanden, och
- 5) den stat där påföljden bestämts har begärt eller samtyckt till att den verkställs här.

En påföljd som har bestämts i en främmande stat får inte verkställas i Finland, om åtal för det brott som påföljden avser är anhängigt här, om saken har avgjorts genom dom som har vunnit laga kraft eller om justitiekanslern har förordnat att åtal skall väckas för brottet.

Föreslagen lydelse

1 §

I enlighet med denna lag kan en frihetsberövande påföljd *och en förverkandepåföljd* som har bestämts av en domstol i en främmande stat verkställas i Finland samt verkställigheten av ett fängelsestraff och en förverkandepåföljd som har dömts ut av en finsk domstol anförtros en främmande stat.

Förutsättningar

3 §

En påföljd som har bestämts av en domstol i en främmande stat får verkställas i Finland, om

- 1) domen har vunnit laga kraft och den är verkställbar i den stat där den har givits,
- 2) den gärning för vilken påföljden har bestämts är ett brott enligt finsk lag eller skulle vara det, om den hade begåtts i Finland under motsvarande förhållanden, och
- 3) den stat där påföljden har bestämts har begärt eller samtyckt till att den verkställs här.

En frihetsberövande påföljd kan i enlighet med 1 mom. verkställas i Finland, om den dömda är finsk medborgare eller har sitt hemvist här och om den dömda har samtyckt till åtgärden.

En påföljd som har bestämts i en främmande stat får inte verkställas i Finland, om åtal för det brott som påföljden avser är anhängigt här eller, i fråga om förverkandepåföljd, särskilt

Gällande lydelse

6 §

När det har beslutats att en påföljd som har bestämts i en främmande stat skall verkställas i Finland, skall justitieministeriet antingen

2) vidta åtgärder för att, på det sätt som sägs i 8—14 §§, omvandla påföljden till fängelsestraff (omvandling av påföljd).

Fortsatt verkställighet

7 §

När justitieministeriet beslutar om fortsatt verkställighet, skall ministeriet förordna att påföljden skall verkställas såsom fängelsestraff. Härvid skall iakttagas vad som i den främmande staten har bestämts om påföljdens varaktighet. Fortsatt verkställighet är inte möjlig, om fängelsestraff till sin art är strängare än den påföljd som har bestämts i den främmande staten.

Omvandling av påföljd

8 §

Yrkande på att en påföljd som har bestämts i en främmande stat skall omvandlas för att här verkställas som fängelsestraff prövas av Helsingfors rådstuvurätt. Yrkande på omvandling av en påföljd framställs av åklagaren på begäran av justitieministeriet.

9 §

Domstolen skall omvandla den i den främmande staten ådömda påföljden till det fängelsestraff som enligt finsk lag stadgas för motsvarande brott. Detta fängelsestraff får dock inte vara strängare än den påföljd som i den

Föreslagen lydelse

6 §

När det har beslutats att en påföljd som har bestämts i en främmande stat skall verkställas i Finland, skall justitieministeriet antingen

2) vidta åtgärder för att på det sätt som sägs i 8—14 §§ omvandla påföljden till en påföljd som skall verkställas i Finland (omvandling av påföljd).

Fortsatt verkställighet

7 §

När justitieministeriet beslutar om fortsatt verkställighet av en frihetsberövande påföljd skall ministeriet förordna att påföljden skall verkställas som fängelsestraff. Härvid skall iakttagas vad som i den främmande staten har bestämts om påföljdens varaktighet. Fortsatt verkställighet är inte möjlig, om fängelsestraff till sin art är strängare än den påföljd som har bestämts i den främmande staten.

När justitieministeriet beslutar om fortsatt verkställighet av en förverkandepåföljd skall ministeriet förordna att påföljden skall verkställas så som den bestämts i den främmande staten. Fortsatt verkställighet är inte möjlig, om förverkandepåföljden är av sådan art att den inte kunde bestämmas enligt finsk lag.

Omvandling av påföljd

8 §

Ett yrkande att en påföljd som har bestämts i en främmande stat skall omvandlas till en påföljd som verkställs i Finland prövas av Helsingfors rådstuvurätt. Ett yrkande på omvandling av en påföljd framställs av åklagaren på begäran av justitieministeriet.

9 §

Domstolen skall omvandla den i den främmande staten utdömda frihetsberövande påföljden till det fängelsestraff som enligt finsk lag stadgas för motsvarande brott. Detta fängelsestraff får dock inte vara strängare än den

Gällande lydelse

främmande staten har bestämts för brottet, även om denna påföljd är lindrigare än det lägsta straff som i finsk lag stadgas för brottet.

I målet får det inte prövas om den dömde har gjort sig skyldig till det brott för vilket påföljden har bestämts i den främmande staten.

11 §

Innan en påföljd som bestämts i en främmande stat omvandlas skall domstolen bereda den dömde tillfälle att bli hörd. Den dömde skall höras personligen, om han begär det och han inte är berövad friheten i den främmande staten.

13 §

Har den dömde överförs till Finland innan påföljden omvandlas, skall han här hållas i förvar tills påföljden genom ett verkställbart beslut har omvandlats till ett straff i enlighet med finsk lag.

Särskilda stadganden

14 §

Verkställighet som avses i denna lag sker i

Föreslagen lydelse

påföljd som i den främmande staten har bestämts för brottet, även om denna påföljd är lindrigare än det lägsta straff som i finsk lag stadgas för brottet.

---

9 a §

Domstolen skall omvandla den i den främmande staten utdömda förverkande påföljden till en förverkandepåföljd enligt finsk lag. Denna påföljd får dock inte vara strängare än den påföljd som i den främmande staten har bestämts för brottet.

I stället för att ett visst föremål förverkas enligt vad som bestämts i den främmande staten, kan domstolen bestämma att föremålets värde skall förverkas, om värdet kan dömas förverkat enligt finsk lag då straff för ett motsvarande brott döms ut och om den främmande staten har begärt eller samtyckt till detta.

9 b §

I ett ärende som gäller omvandling av påföljd får det inte prövas om den dömde har gjort sig skyldig till det brott för vilket påföljden har bestämts i den främmande staten.

11 §

Innan en påföljd som bestämts i en främmande stat omvandlas skall domstolen ge den dömde tillfälle att bli hörd. När en frihetsberövande påföljd omvandlas skall den dömde höras personligen, om han begär det och inte är berövad friheten i den främmande staten.

13 §

Har den dömde överförs till Finland innan den frihetsberövande påföljden omvandlats, skall han här hållas i förvar tills påföljden genom ett verkställbart beslut har omvandlats till ett straff i enlighet med finsk lag.

Vid säkerställande av verkställigheten av en förverkandepåföljd enligt denna lag skall tvångsmedelslagen (450/87) och lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden (00/00) iakttas.

Särskilda stadganden

14 §

Verkställighet som avses i denna lag sker i

Gällande lydelse

Finland på det sätt som en laga kraft vunnedom av finsk domstol skall verkställas. *Strafftiden för en ung förbrytare som skall avtjäna straff i ungdomsfängelse får dock inte förlängas.*

19 §

Verkställigheten av ett fängelsestraff som har ådömts i Finland får anförtros en främmande stat, om

- 1) den dömda är medborgare i den staten eller har sitt hemvist där,
- 2) den dömda har samtyckt till åtgärden,
- 3) domen har vunnit laga kraft och
- 4) den främmande staten har begärt detta eller samtyckt därtill.

20 §

Justitieministeriet kan under de förutsättningar som nämns i 19 § 1—3 punkten göra framställning hos den främmande staten om att verkställigheten av ett fängelsestraff som ådömts i Finland skall ske där.

21 §

Beslut om att verkställigheten av ett i Finland ådömt fängelsestraff skall anförtros en främmande stat *skall* fattas av justitieministeriet.

22 §

Har justitieministeriet beslutat att verkställigheten av ett fängelsestraff som har ådömts här skall ske i en främmande stat, får straffet inte längre verkställas här, om den främmande staten anser att straffet redan har avtjänats i sin helhet.

Föreslagen lydelse

Finland på det sätt som en laga kraft vunnedom av finsk domstol skall verkställas.

19 §

Verkställigheten av *en påföljd* som har dömts ut i Finland får anförtros en främmande stat, om domen har vunnit laga kraft och den främmande staten har begärt verkställighet eller samtyckt därtill.

Verkställigheten av ett fängelsestraff som dömts ut i Finland kan i enlighet med 1 mom. anförtros en främmande stat om den dömda är medborgare i den främmande staten eller har sitt hemvist där och om han har samtyckt till åtgärden.

Verkställigheten av en förverkandepåföljd som dömts ut i Finland kan i enlighet med 1 mom. anförtros en främmande stat, om det föremål eller den egendom som dömts förverkad finns i den främmande staten eller om den dömda i den främmande staten har sådan egendom som kunde dömas förverkad.

20 §

Justitieministeriet kan under de förutsättningar som nämns i 19 § 2 och 3 mom. göra framställning hos den främmande staten om att verkställigheten av *en påföljd som i Finland bestämts genom en laga kraft vunnedom* skall ske där.

21 §

Beslut om att verkställigheten av *en påföljd* som dömts ut i Finland skall anförtros en främmande stat fattas av justitieministeriet.

22 §

Har justitieministeriet beslutat att verkställigheten av *en påföljd* som har dömts ut här skall ske i en främmande stat, får påföljden inte längre verkställas här, om den främmande staten anser att *den* redan har verkställts i sin helhet.

Gällande lydelse

25 §

Den kontakt mellan Finland och främmande stater som denna lag förutsätter sker på diplomatisk väg, om inte annat har avtalats med respektive stat.

Föreslagen lydelse

25 §

De kontakter med utländska myndigheter som avses i denna lag sköts av justitieministeriet. Vid behov kan kontakterna även ske på diplomatisk väg.

Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som fastställs genom förordning.

7.

Lag**om ändring av tvångsmedelslagen**

I enlighet med riksdagens beslut upphävs i tvångsmedelslagen av den 30 april 1987 (450/87) 4 kap. 12 § och fogas till 3 kap. en ny 6 a § och till 4 kap. en ny 15 a § som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

3 kap.

Skingsringsförbud och kvarstad

6 a §

Beslut om skingsringsförbud och kvarstad när en främmande stat har begärt rättshjälp

Om någon genom beslut av en utländsk domstol med anledning av ett brott har dömts att förverka ett penningbelopp eller om det med fog kan antas att någon i ett mål som behandlas av en utländsk myndighet med anledning av ett brott kommer att dömas att förverka ett penningbelopp, får hans egendom på begäran av den utländska myndigheten ställas under skingsringsförbud eller beläggas med kvarstad. Yrkandet på skingsringsförbud eller kvarstad kan göras av undersökningsledaren eller åklagaren.

Om skingsringsförbud och kvarstad beslutar domstolen på den ort där svaranden har egendom som kan ställas under skingsringsförbud eller beläggas med kvarstad, eller där det annars är ändamålsenligt att behandla ärendet. Då domstolen beslutar om skingsringsförbud eller kvarstad skall den samtidigt utsätta en giltighetstid för skingsringsförbudet eller kvarstaden. Om den i 1 mom. nämnda myndigheten inom denna tid framställer en begäran om saken får domstolen förlänga giltighetstiden.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Beträffande skingsringsförbud och kvarstad gäller i övrigt i tillämpliga delar vad som stadgas i 1—3 §§, 4 § 1 mom. samt 7 och 8 §§ i detta kapitel samt i lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden (00/00).

4 kap.

Beslag

12 §

Beslut om giltighetstiden för beslag i vissa fall

När beslag sker på framställning av en utländsk judiciell myndighet och när det beslagtagna föremålet överlämnas till en sådan, skall Helsingfors rådstuvurätt besluta om beslagets giltighetstid.

15 a §

Beslut om beslag när en främmande stat har begärt rättshjälp

Föremål eller handlingar kan på begäran av en utländsk myndighet tas i beslag, om de kan utgöra bevis i ett brottmål som behandlas av den utländska myndigheten. Ett föremål kan tas i beslag om det genom ett beslut av en utländsk domstol har förklarats förverkat med anledning av ett brott eller om det med fog kan antas att föremålet med anledning av ett brott kommer att förklaras förverkat i ett mål som behandlas av en utländsk myndighet.

Beslutet om beslag skall av den myndighet som beslutat om beslaget inom en vecka underställas domstolen på den ort där beslaget har verkställts. Då domstolen beslutar att fastställa beslaget skall den samtidigt utsätta en giltighetstid för beslaget. Om den myndighet som beslutat om beslaget inom denna tid framställer en begäran om saken får domstolen förlänga giltighetstiden.

Om föremål eller handlingar har tagits i beslag för att användas som bevis i ett brottmål som behandlas av en utländsk myndighet, kan domstolen på begäran av den myndighet som beslutat om beslaget besluta att föremålen eller handlingarna vid behov får överlämnas till den utländska myndighet som framställt begäran, varvid denna skall åläggas att återsända föremålen eller handlingarna när de inte längre behövs som bevis i målet. Domstolen kan dock bestämma att ett föremål eller en handling inte behöver återsändas om detta uppenbart är oändamålsenligt.

Beträffande beslag gäller i övrigt i tillämpliga delar vad som stadgas i 1—10 §§, 11 § 1 mom., 13, 14 och 16—19 §§ i detta kapitel och i 1 kap. 9 § 2 mom. samt 14 och 15 § samt i lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden (/).

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som fastställs genom förordning.
